

DEJAVNO SEM VKLJUČEN V SLOVENSKO DRUŽBO, TUDI PREKO E-DEMOKRACIJE interno gradivo (1. del)

Gradivo pripravili: Dragica Glažar, Jana Mlačnik

Ljubljana, februar 2014

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

KAZALO

1. Človekove pravice in temeljne svoboščine	3
1.1. Slovar pojmov.....	5
1.2. Temeljne človekove pravice.....	5
1.2.1. Osebnosti pravice in svoboščine.....	6
1.2.2. Politične pravice in svoboščine.....	6
1.2.3. Socialne, kulturne in ekonomske pravice.....	6
1.3. Temeljne listine o človekovih pravicah.....	8
1.3.1. Splošna deklaracija o človekovih pravicah.....	8
1.3.2. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.....	11
1.3.3. Mednarodna listina o človekovih pravicah.....	25
1.3.4. Mednarodne pogodbe.....	32
1.4. Varstvo človekovih pravic.....	33
1.4.1. Ustava R Sloveniji.....	33
1.4.2. Varstvo človekovih pravic v R Sloveniji.....	35
1.4.2.1. Varuh človekovih pravic.....	35
1.4.2.2. Ustavno sodišče R Slovenije.....	38
1.4.2.3. Amnesty International.....	39
1.4.3. Varstvo človekovih pravic v EU.....	40
2. Demokracija v R Sloveniji	41
2.1. Pojem demokracije.....	41
2.2. Državna ureditev v R Sloveniji.....	43
2.3. Politične stranke.....	45
2.4. Strankarska »realnost« v RS.....	49
3. Participativna demokracija in mehanizmi demokratične ureditve	51
3.1. Kaj je participativna demokracija.....	51
3.1. Primeri.....	51
4. Demokracija v EU	53
4.1. Splošno o državljanstvu.....	53
4.2. Pojem državljanstva.....	57
4.1. Institucije v EU.....	59

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1. ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE

1.1. SLOVAR POJMOV

ČLOVEKOVE PRAVICE so pravice vseh ljudi. Zapisane so v Deklaraciji o človekovih pravicah, v različnih konvencijah, v Sloveniji pa tudi v Ustavi. Podane pa so tudi v posameznih zakonih. S pravicami imajo ljudje tudi dolžnosti, ki jih morajo izpolnjevati, da bi bili upravičeni do pravic. Za dosledno spoštovanje človekovih pravic pri nas skrbi urad Varuha človekovih pravic.

DEKLARACIJA je vrsta dokumenta. Najbolj znana je deklaracija o človekovih pravicah. Deklaracija sama po sebi ni pravno zavezujoč dokument, je pa služila kot osnova za dve pravno zavezujoči konvenciji Združenih narodov o človekovih pravicah, Mednarodne konvencije o državljanskih in političnih svoboščinah ter Mednarodne konvencije o ekonomskih, socialnih in kulturnih svoboščinah. Na deklaracijo se še vedno pogosto sklicujejo v akademskih in odvetniških krogih ter na ustavnih sodiščih. **Guinnessova knjiga rekordov navaja, da je splošna deklaracija človekovih pravic med vsemi besedili prevedena v največ jezikov (leta 2004 - 330 jezikov).**

DEMOKRACIJA je državna ureditev, v kateri najpomembnejše odločitve sprejme ljudstvo in ne vladar po svoji volji. Ljudstvo ima oblast in to pravico izvršuje neposredno (na referendumu), večinoma pa posredno preko volitev v nacionalno predstavniško telo (parlament) in vsakodnevnega vpliva in nadzora v okviru civilne družbe. Osnove demokracije so osnovane v t. i. Zlati dobi Aten (Solon), moderna demokracija pa je izoblikovana v srednjeveški Angliji, ko so dedno oblast kralja začeli omejevati meščani s svojo institucijo parlamenta. Sčasoma se je oblast razdelila na zakonodajno, izvršno in sodno, ki se medsebojno nadzorujejo, nad vsemi pa bedi civilna družba.

DRŽAVNI ZBOR (parlament) je najvišje zakonodajno telo Republike Slovenije. Sestavlja ga 90 poslancev, ki so izvoljeni vsaka štiri leta z neposrednim glasovanjem, med njimi po en poslanec italijanske in madžarske manjšine. Je spodnji dom Parlamenta Slovenije.

EVROPSKA UNIJA (uporablja se kratica EU) je mednarodna organizacija evropskih držav, ustanovljena leta 1992 s Pogodbo o Evropski uniji (Maastrichtsko pogodbo).

FEDERACIJA je državna ureditev, ki združuje dve ali več enakopravnih in relativno samostojnih državnih - zvezne države. Tipični primeri so države, ki so sestavljene iz več republik, pokrajin, kantonov ali podobnega.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

NATO je organizacija severnoatlantskega sporazuma ali tudi Severnoatlantska pogodbeno zveza (angleško *North Atlantic Treaty Organisation*; kratica NATO) je mednarodna vojaško-politična organizacija držav za sodelovanje na področju obrambe, ki je bila ustanovljena leta 1949.

OMBUDSMAN (angl.) ima nalogo zaščititi Evropejce pred nedelovanjem ali zlorabami administracije EU ustanov. Uvedel ga je Evropski parlament leta 1995, ta ga tudi izvoli za dobo petih let.

PARLAMENT (tudi predstavništvo) je politično demokratično telo, ki združuje posameznike, izvoljene s strani državljanov, da odločajo v njihovem imenu.

Slovenski parlament je dvodomen in sestoji iz Državnega zbora (t. i. spodnji dom), ki je splošno ljudsko predstavništvo, ter Državnega sveta (t. i. zgornji dom), v katerem je urejeno predstavništvo posebnih interesov. Parlamentarne funkcije so močno zgoščene v Državnem zboru, ki v t. i. zakonodajnem postopku oblikuje zakone, ki so najpomembnejši splošni pravni akt v kontinentalnih pravnih sistemih, kamor šteje tudi slovenski. Zakonodajni postopek poteka na podlagi pooblastil Ustave, konkretnije pa je urejen v Poslovniku Državnega Zbora.

POSLANEC je član zakonodajnega ali ustavodajnega parlamenta. Izraz izhaja iz starejšega slovenskega izraza odposlanec (sel, prenašalec sporočila), ki se navezuje na pomen predstavnikov ljudstva v državnih poslih.

PRESEDNIK je navadno izvoljeni najvišji funkcionar kake države, ustanove ali organizacije. Predsednik republike je izvoljen za dobo 5 let, vendar največ dvakrat zaporedoma. Če se mandatna doba predsednika republike izteče med vojno ali med trajanjem izrednega stanja, mu mandat preneha šest mesecev po prenehanju vojnega ali izrednega stanja.

Predsednik je tudi človek, ki je v republiki na najvišjem položaju. Ponavadi je generalni poveljnik oboroženih sil. Čeprav je na najvišjem položaju nima v državi največje oblasti- največ je imajo državni zbor, vlada ter volilci, lahko pa pomilosti obsojence ali zapornike.

PRESEDNIK VLADE (tudi **ministrski predsednik** ali **premier** [premjé]) je vodja vlade. V državah, kjer sta funkciji predsednika vlade in predsednika države ločeni, je ponavadi predsednik vlade najbolj vpliven politik v državi, saj ima največ pooblastil in pristojnosti. Določene izjeme so npr. Francija in Združene države Amerike, kjer ima predsednik republike večjo oblast. Nemški naziv za predsednika vlade je **kancler** (der Kanzler).

REPUBLIKA je oblika vladavine v državi, kjer vodja države ni monarh. Beseda izhaja iz latinskega izraza *res publica*, ali "javna zadeva", in nakazuje, da si prebivalstvo lasti oblast ter nadzor nad državo. Koncept demokracije pa vendarle ni implicitno povezan z republiko. Republikanska oblika oblasti lahko vključuje omejeno demokracijo, kjer so pravice dostopne le omejenemu krogu ljudi. V nekaterih primerih je lahko republika diktatorska ali totalitarna država. Izraz je tudi dovolj splošen, da vključuje predstavniške demokracije.

UPRAVA je dejavnost, ki se ukvarja z urejanjem, usmerjanjem življenja v kaki družbeni skupnosti.

USTAVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE (kratica *US RS*) je najvišji organ sodne oblasti za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter za varstvo človekovih pravic v Sloveniji.

Ustavno sodišče ni redno sodišče, in prav tako spada izven tridelne delitve oblasti. Ustavno sodišče je neodvisen in samostojen organ za varstvo ustavnosti in zakonitosti. Sodišče se nahaja na Beethovnovi ulici v Ljubljani. Ustavno sodišče sestavlja 9 sodnikov, ki jih voli državni zbor na predlog predsednika RS

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

za mandatno dobo 9 let. Ustavni sodniki niso izvoljeni hkrati, vendar se volijo, tako da se zagotovi triletna rotacija, ki naj zagotavlja neprekinjeno delo sodišča. Ustavni sodniki izmed sebe volijo predsednika ustavnega sodišča za mandatno dobo 3 let z možnostjo ponovne izvolitve. Poleg sodnikov ima ustavno sodišče tudi sekretarja, pomočnike ter posebne službe, ki skrbijo za organizacijo dela.

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS je ustavna kategorija, ki ne sodi ne v izvršilno, ne v sodno in ne v zakonodajno vejo oblasti. Varuh tako ni del mehanizma oblasti ampak je nadzornik oblasti, saj s svojim delovanjem omejuje njeno samovoljo pri poseganju v človekove pravice in temeljne svoboščine. Varuh pri svojem delu ni omejen samo na neposredne kršitve v ustavi navedenih človekovih pravic in svoboščin, ampak lahko deluje v primeru kakršnekoli kršitve katerekoli pravice posameznika s strani nosilcev oblasti. Deluje lahko tudi v primeru nepravilnega in slabega upravljanja izvajalcev oblasti v razmerju do posameznikov.

VLADA je kolegijski organ, ki predstavlja izvršno oblast. Njena glavna naloga je skrbeti za izvrševanje zakonov.

Zgodovinsko je vlada nastala kot od vladarja ločena izvršna oblast, ki jo za krajše obdobje (praviloma 4 leta) imenujeta parlament (od vladarja ločena zakonodajna oblast - parlamentarni sistem) ali ljudstvo na neposrednih volitvah (predsedniški sistem). Pred tem je bila vsa oblast (zakonodajna, izvršna, sodna, mestoma verska) skoncentrirana v dednem položaju vladarja.

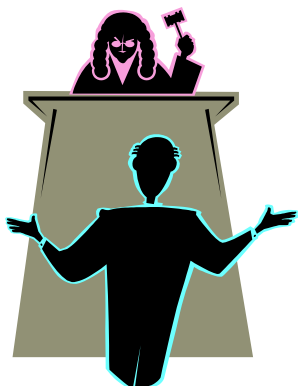
VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE je najvišje sodišče v državi.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije (VS RS) je najvišje pritožbeno sodišče v državi. Je pritožbena instanca v civilnih, kazenskih, gospodarskih, upravnih ter delovnih in socialnih zadevah.

Vaja: Izberite si 5 pojmov in naredite povzetek

PRIMER: PREDSEDNIK je oseba na najvišjem položaju v republiki, izvoljena za dobo 5 let.

1.2. TEMELJNE ČLOVEKOVE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

1.2.1. Osebnostne pravice in svoboščine

Sem sodijo vse pravice, ki varujejo človekovo življenje, svobodo, osebnost in dostojanstvo. Ustava določa, da je človekovo življenje nedotakljivo, da se ga nikomur ne sme odvzeti. Pri nas smrtne kazni ni. Prepovedano je tudi mučenje ter nečloveško ali ponižujoče ravnanje in kaznovanje. Poskusi na človeku, medicinski ali znanstveni, so dovoljeni le pod pogojem, da prizadeti vanje svobodno privoli.

Zajamčena je osebna svoboda, omejiti jo je mogoče le izjemoma, ko to zakon izrecno dopušča. O odvzemu prostosti lahko odloči le sodišče, in še to le tedaj, ko je to nujno bodisi za potek kazenskega postopka ali za varnost ljudi. Tistemu, ki mu je prostost odvzeta, je treba v jeziku, ki ga razume, razložiti, zakaj mu je odvzeta, ter ga poučiti o njegovih pravicah, zlasti da mu ni treba ničesar izjaviti in da ima pravico do zagovornika. V naslednjih 24 urah mu je treba to še pisno podati, da se lahko pritoži. Pripor sme trajati le toliko časa, dokler so podani zakonski razlogi, največ pa tri mesece. V tem času mora državni tožilec vložiti obtožbo, sicer obdolženca izpustijo. Vsakomur, kdor je obdolžen kaznivega dejanja, ustava zagotavlja, da velja za nedolžnega, dokler mu krivda ni pravnomočno dokazana, o tem pa mora odločiti nepristransko, neodvisno in z zakonom ustanovljeno sodišče. Obdolženec ima še druge pravice, pravico, da je navzoč med postopkom, da ima čas za pripravo svoje obrambe, da se brani sam ali z zagovornikom, da je zagotovljeno izvajanje dokazov v njegovo korist in da mu ni treba priznati krivde. Proti odločitvi sodišča se sme pritožiti, če pa se ugotovi, da ni kriv, mu je treba povrniti škodo in ga rehabilitirati.

Osebna pravica je tudi svoboda gibanja, ki vsakomur omogoča, da se prosto giblje in si izbira prebivališče, da zapusti državo in se vanjo vrne.

Ustava varuje tudi človekovo dostojanstvo in nedotakljivost njegove telesne in duševne celovitosti. Varuje njegovo pravico do varnosti in zasebnosti. Sem spada tudi nedotakljivost stanovanja, katerega preiskavo sme odrediti le sodišče. Zagotavlja se tajnost pisem in drugih občil, torej raznih sredstev za sporazumevanje. Tudi to sme omejiti le sodišče v posebnih primerih. Jamči se varstvo osebnih podatkov, to je tistih, ki kažejo na lastnosti, stanje in razmerje posameznika, ter prepoveduje vsaka njihova zloraba.

1.2.2. Politične pravice in svoboščine

Sem spadajo pravice, ki ljudem omogočajo vplivanje na oblikovanje javne oblasti, sodelovanje pri njenem izvrševanju in nadzor nad njo.

Zajamčeni sta svoboda izražanja in svoboda vesti, kar posameznikom omogoča svobodno izražanje svojih mnenj, občutkov, misli in stališč, svobodno moralno, filozofsko in versko opredelitev. Sem spadata zlasti svoboda govora ter svoboda javnega nastopanja in tiska. Posameznikom je dana pravica, da se mirno zbirajo in javno zborujejo. Svoboda združevanja ljudem omogoča organizirano povezovanje zato, da bi lažje uresničevali svoje cilje in skupne interese. Najpomembnejše je združevanje na političnem področju, torej ustanavljanje političnih strank, saj lahko ljudje tako organizirano vplivajo na državno oblast in zasedajo pomembna mesta v državni organizaciji.

Osrednja politična pravica je splošna in enaka volilna pravica, ki pripada vsakemu državljanu, ko dopolni 18. leto starosti. Sestavljena je iz aktivne volilne pravice, torej pravice voliti, in pasivne volilne pravice, to je pravice biti izvoljen.

Med politične pravice sodi še pravica državljana sodelovati pri opravljanju javnih zadev, bodisi neposredno ali posredno prek izvoljenih predstavnikov. Omeniti je treba še pravico do peticije, to je pobude ali zahteve državljanov, s katero ti državne organe opozarjajo na probleme, nastale v družbi.

Tujcem in osebam brez državljanstva se zagotavlja pravica do pribežališča ali azila. Če jih v drugih državah preganjajo zato, ker se zavzemajo za človekove pravice in svoboščine, se jih ne sme izročiti državi, kjer bi bila njihovo življenje in svoboda ogrožena.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1.2.3. Socialne, ekonomske in kulturne pravice

Med te pravice sodi svoboda dela, kar pomeni, da si vsakdo svobodno izbira zaposlitev, ta pa mora biti enako dostopna vsem pod enakimi pogoji. Prepovedano je prisilno delo. Ker je treba vsakomur zagotoviti dostojanstvo in ekonomsko varnost, je pomembna pravica do socialne varnosti, ki zajema predvsem zdravstveno, invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

Posebno pozornost posveča država otrokom in mladini ter njihovem razvoju. Staršem daje svobodo odločitve o rojstvu otrok, ko pa se otroci rodijo, staršem nalaga dolžnost, da jih vzdržujejo, izobražujejo in vzgajajo. Zagotoviti jim je treba posebno varstvo pred gospodarskim, socialnim, telesnim, duševnim in drugim izkoriščanjem ter zlorabljanjem.

Med kulturne pravice sodi v prvi vrsti pravica do izobraževanja. Ta vsem omogoča, da se pod enakimi pogoji vpisujejo v izobraževalne programe, država pa mora ustvarjati možnosti za to. Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno in brezplačno. Ustava zagotavlja svobodo znanstvenega in umetniškega ustvarjanja, umetnike, znanstvenike, izumitelje in raziskovalce pa pri delu štiti zakon.

Med ekonomske pravice sodi pravica do zasebne lastnine in dedovanja.

Vsakdo lahko svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu, goji ter izraža svojo kulturo, uporablja svoj jezik in pisavo. Še nekatere posebne pravice pa pripadajo pri nas živečim Italijanom in Madžarom, saj tu sestavljajo manjšini. Na območjih, kjer živijo, smejo uporabljati svoje narodne simbole in imajo pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku. Tudi uradni jezik na teh območjih ni le slovenščina, temveč tudi italijanščina oziroma madžarščina. Narodni manjšini imata pravico gojiti odnose s svojima matičnima narodom in njunima državama. Poleg obeh manjšin imajo zagotovljene posebne pravice in položaj tudi Romi.

Vaja: odgovorite na spodnja vprašanja.

1. Naštejte pravice, ki so vsakdanji pojav v vaši matični domovini

2. Pripravite 3 do 5 minutno poročilo o:

- šolanju v vaši domovini
- zdravstveni oskrbi
- skrbi za starejše ljudi
- skrbi za invalide
- možnosti za delo

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

3. Ali katero od pravic pogrešate?

4. Iz spodnjih besedil izpišite 5 najpomembnejših pravic, ki jih mora imeti vsak človek.

1.3. Temeljne listine o človekovih pravicah

1.3.1. Splošna deklaracija o človekovih pravicah

Spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin kot temeljna družbena vrednota izhaja iz **Splošne deklaracije o človekovih pravicah**, sprejete z Resolucijo Generalne skupščine OZN (GS ZN) št. 217 A (III) z dne 10. 12. 1948. Deklaracija je nastala kot skupen ideal vseh ljudstev in narodov iz različnih kultur in z namenom, da bi vsi družbeni organi in vsi posamezniki razvijali ter z državnimi in mednarodnimi ukrepi postopno zagotovili splošno priznanje in spoštovanje človekovih pravic. Poudarjala je medsebojno odvisnost vseh človekovih pravic ter povezavo med pravicami in dolžnostmi.

Preambula

ker pomeni priznanje prirojenega človeškega dostojanstva vseh članov človeške družbe in njihovih enakih in neodtujljivih pravic temelj svobode, pravičnosti in miru na svetu;
ker sta zanikanje in teptanje človekovih pravic pripeljala do barbarskih dejanj, žaljivih za človeško vest, in ker je bila stvaritev sveta, v katerem bi imeli vsi ljudje svobodo govora in verovanja in v katerem ne bi živeli v strahu in pomanjkanju, spoznana za najvišje prizadevanje človeštva;
ker je nujno potrebno, da se človekove pravice zavarujejo z močjo prava, da človek ne bi bil prisiljen zatekati se v skrajni sili k uporabi zoper tiranijo in nasilje;

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

ker je nujno potrebno pospeševati razvoj prijateljskih odnosov med narodi;
ker so ljudstva Združenih narodov ponovno potrdila svojo vero v temeljne človekove pravice in dostojanstvo in vrednost človekove osebnosti, v enakopravnost moških in žensk in se odločila, da bodo podpirala družbeni napredek in ustvarjanje boljših življenjskih pogojev v večji svobodi;
ker so se vse države članice zavezale, da bodo, v sodelovanju z Združenimi narodi, pospeševale splošno in resnično spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
ker je skupno razumevanje teh pravic in svoboščin največjega pomena za popolno uresničitve te zaveze.

Generalna skupščina razglša

To splošno deklaracijo človekovih pravic kot skupen ideal vseh ljudstev in vseh narodov z namenom, da bi vsi organi družbe in vsi posamezniki, vedno v skladu s to Deklaracijo, pri pouku in vzgoji razvijali spoštovanje teh pravic in svoboščin ter s postopnimi državnimi in mednarodnimi ukrepi zagotovili in zavarovali njihovo splošno in resnično priznanje in spoštovanje, tako med narodi držav članic samih, kakor tudi med ljudstvi ozemelj pod njihovo oblastjo.

1. člen

Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice. Obdarjeni so z razumom in vestjo in bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje.

2. člen

Vsakdo je upravičen do uživanja vseh pravic in svoboščin, ki so razglašene s to Deklaracijo, ne glede na raso, barvo kože, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno ali socialno pripadnost, premoženje, rojstvo ali kakršnokoli drugo okoliščino.

Nadalje ni dopustno nikakršno razlikovanje glede na politično ali pravno ureditev ali mednarodni položaj dežele ali ozemlja, ki mu kdo pripada, pa naj bo to ozemlje neodvisno, pod skrbništvom, nesamoupravno ali kakorkoli omejeno v svoji suverenosti.

3. člen

Vsakdo ima pravico do življenja, do prostosti in do osebne varnosti.

4. člen

Nihče ne sme biti zadržan ne v suženjstvu ne v tlačanski odvisnosti; suženjstvo in trgovina s sužnji v kakršnikoli obliki sta prepovedana.

5. člen

Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali okrutnemu, nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

6. člen

Vsakdo ima povsod pravico do priznanja pravne sposobnosti.

7. člen

Vsi so enaki pred zakonom, vsi, brez diskriminacije, imajo pravico do enakega pravnega varstva. Vsi imajo pravico do enakega varstva pred sleherno diskriminacijo, ki bi kršila to Deklaracijo, kakor tudi pred vsakim škovanjem k takšni diskriminaciji.

8. člen

Vsakdo ima pravico do učinkovitega pravnega sredstva pri pristojnih državnih sodnih oblasteh proti dejanjem, ki kršijo temeljne pravice, priznane mu po ustavi ali zakonu.

9. člen

Nihče ne sme biti samovoljno zaprt, pridržan ali izgnan.

10. člen

Vsakdo je pri odločanju o njegovih pravicah in dolžnostih in v primeru kakršnekoli kazenske obtožbe zoper njega upravičen ob polni enakosti do pravičnega in javnega obravnavanja pred neodvisnim in nepristranskim sodiščem.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

11. člen

1. Vsakdo, ki je obtožen kaznivega dejanja, ima pravico, da velja za nedolžnega, dokler ni spoznan za krivega v skladu z zakonom, v javnem postopku, v katerem so mu dane vse možnosti, potrebne za njegovo obrambo.

2. Nihče ne sme biti spoznan za krivega kateregakoli kaznivega dejanja zaradi kakršnegakoli ravnanja ali opustitve, ki v času storitve ni bilo kaznivo dejanje po notranjem ali mednarodnem pravu. Prav tako se ne sme izreči strožja kazen od tiste, ki je bila predpisana v času storitve kaznivega dejanja.

12. člen

Nikogar se ne sme nadlegovati s samovoljnim vmešavanjem v njegovo zasebno življenje, v njegovo družino, v njegovo stanovanje ali njegovo dopisovanje in tudi ne z napadi na njegovo čast in ugled. Vsakdo ima pravico do zakonskega varstva pred takšnim vmešavanjem ali takšnimi napadi.

13. člen

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega gibanja in izbire prebivališča znotraj meja določene države.

2. Vsakdo ima pravico zapustiti katerokoli državo, vključno s svojo lastno, in vrniti se v svojo državo.

14. člen

1. Vsakdo ima pravico v drugih državah iskati in uživati pribežališče pred preganjanjem.

2. Na to pravico se ni mogoče sklicevati v primeru pregona, ki dejansko temelji na nepolitičnih kaznivih dejanjih, ki so v nasprotju s cilji in načeli Združenih narodov.

15. člen

1. Vsakdo ima pravico do državljanstva.

2. Nikomur se ne sme samovoljno vzeti državljanstvo ali zakonita pravica do spremembe državljanstva.

16. člen

1. Polnoletni moški in ženske imajo brez kakršnihkoli omejitev glede na raso, državljanstvo ali vero, pravico skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti družino. Upravičeni so do enakih pravic v zvezi z zakonsko zvezo, tako med zakonsko zvezo, kot tudi, ko ta preneha.

2. Zakonska zveza se sme skleniti samo s svobodno in polno privolitvijo obeh bodočih zakoncev.

3. Družina je naravna in temeljna celica družbe in ima pravico do družbenega in državnega varstva.

17. člen

1. Vsakdo ima pravico do premoženja, tako sam, kakor tudi skupno z drugimi.

2. Nikomur ne sme biti premoženje samovoljno vzeto.

18. člen

Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi; ta pravica vključuje svobodo spreminjati prepričanje ali vero, kakor tudi njuno svobodno, javno ali zasebno izražanje, bodisi posamezno ali v skupnosti z drugimi, s poučevanjem, z izpolnjevanjem verskih dolžnosti, z bogoslužjem in opravljanjem obredov.

19. člen

Vsakdo ima pravico do svobode mišljenja in izražanja, všteti pravico, da nihče ne sme biti nadlegovan zaradi svojega mišljenja, in pravico, da lahko vsak išče, sprejema in širi informacije in ideje s kakršnimkoli sredstvi in ne glede na meje.

20. člen

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega in mirnega zbiranja in združevanja.

2. Nikogar se ne sme prisiliti k članstvu v katerokoli društvo.

21. člen

1. Vsakdo ima pravico sodelovati pri opravljanju javnih zadev svoje države bodisi neposredno ali pa po svobodno izbranih predstavnikih.

2. Vsakdo ima pod enakimi pogoji pravico do javnih služb v svoji državi.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

3. Volja ljudstva je temelj javne oblasti; ta volja se mora izražati v občasnih in poštenih volitvah, ki morajo biti splošne, ob načelu enakosti in tajnega glasovanja ali po kakšnem drugem enakovrednem postopku, ki zagotavlja svobodo glasovanja.

22. člen

Vsakdo ima kot član družbe pravico do socialne varnosti in pravico do uživanja, s pomočjo prizadevanja svojih skupnosti in mednarodnega sodelovanja in v skladu z ureditvijo in sredstvi neke države, ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, nepogrešljivih za njegovo dostojanstvo in svoboden razvoj njegove osebnosti.

23. člen

1. Vsakdo ima pravico do dela in proste izbire zaposlitve, do pravičnih in zadovoljivih delovnih pogojev in do varstva pred brezposelnostjo.

2. Vsakdo ima, brez kakršnekoli diskriminacije, pravico do enakega plačila za enako delo.

3. Vsakdo, kdor dela, ima pravico do pravične in zadovoljive nagrade, ki zagotavlja njemu in njegovi družini človeka vreden obstoj in ki naj se po potrebi dopolni z drugimi sredstvi socialnega varstva.

4. Vsakdo ima pravico sodelovati pri ustanavljanju sindikata ali pridružiti se sindikatu za zavarovanje svojih interesov.

24. člen

Vsakdo ima pravico do počitka in prostega časa, vključno z razumno omejitvijo delovnih ur, in pravico do občasnega plačanega dopusta.

25. člen

1. Vsakdo ima pravico do takšne življenjske ravni, ki zagotavlja njemu in njegovi družini zdravje in blaginjo, vključno s hrano, obleko, stanovanjem, zdravniško oskrbo in potrebnimi socialnimi storitvami; pravico do varstva v primeru brezposelnosti, bolezni, delovne nezmožnosti, vdovstva ter starosti ali druge nezmožnosti pridobivanja življenjskih sredstev zaradi okoliščin, neodvisnih od njegove volje.

2. Materinstvo in otroštvo sta upravičena do posebne skrbi in pomoči. Vsi otroci, bodisi da so rojeni kot zakonski ali zunaj zakonske skupnosti, uživajo enako socialno varstvo.

26. člen

1. Vsakdo ima pravico do izobraževanja. Izobraževanje mora biti brezplačno vsaj na začetni stopnji. Šolanje na začetni stopnji mora biti obvezno. Tehnično in poklicno šolanje mora biti splošno dostopno. Višje šolanje mora biti na osnovi doseženih uspehov vsem enako dostopno.

2. Izobraževanje mora biti usmerjeno k polnemu razvoju človekove osebnosti in utrjevanju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Pospesovati mora razumevanje, strpnost in prijateljstvo med vsemi narodi in med rasami in verskimi skupinami ter pospeševati dejavnost Združenih narodov in ohranitev miru.

3. Starši imajo prednostno pravico pri izbiri vrste izobraževanja svojih otrok.

27. člen

1. Vsakdo ima pravico prosto se udeleževati kulturnega življenja svoje skupnosti, uživati umetnost in sodelovati pri napredku znanosti in biti deležen koristi, ki iz tega izhajajo.

2. Vsakdo ima pravico do varstva moralnih in premoženjskih koristi, ki izhajajo iz kateregakoli znanstvenega, književnega ali umetniškega dela, katerega avtor je.

28. člen

Vsakdo je upravičen do družbenega in mednarodnega reda, v katerem se lahko v polni meri uresničujejo pravice in svoboščine, določene v tej Deklaraciji.

29. člen

1. Vsakdo ima dolžnosti do skupnosti, v kateri je edino mogoč svoboden in popoln razvoj njegove osebnosti.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

2. Pri izvajanju svojih pravic in svoboščin je vsakdo podvržen samo takšnim omejitvam, ki so določene z zakonom, katerih izključni namen je zavarovati obvezno priznanje in spoštovanje pravic in svoboščin drugih ter izpolnjevanje pravičnih zahtev morale, javnega reda in splošne blaginje v demokratični družbi.

3. Te pravice in svoboščine se v nobenem primeru ne smejo izvajati v nasprotju s cilji in načeli Združenih narodov.

30. člen

Nobene določbe te Deklaracije se ne sme razlagati tako, kot da iz nje izhaja za državo, skupino ali posameznika kakršnakoli pravica do kakršnegakoli delovanja ali dejanja, ki bi hotelo uničiti v njej določene pravice in svoboščine.

1.3.2. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin

(Uradni list RS(13.6.1994) MP, št.7-41/1994 (RS 33/1994))

Konvencija in protokoli so popravljeni v skladu s spremembami P11, ki je bil sestavljen in dan v podpis državam članicam Sveta Evrope 11. 5. 1994 v Strasbourgu in je pričel veljati 1. 11. 1998.

Vlade podpisnice te Konvencije, članice Sveta Evrope, so se,

-upoštevajoč Splošno deklaracijo človekovih pravic, ki jo je razglasila Generalna skupščina Združenih narodov dne 10. decembra 1948,

-upoštevajoč, da si ta deklaracija prizadeva zagotoviti splošno in učinkovito priznavanje in spoštovanje v njej razglašeni pravic,

-upoštevajoč, da je cilj Sveta Evrope doseči večjo enotnost med njegovimi članicami in da je eden izmed načinov za zagotavljanje tega cilja varstvo in nadaljnji razvoj človekovih pravic in temeljnih svoboščin,

-ponovno potrjujoč svojo globoko vero v temeljne svoboščine, na katerih temeljita pravičnost in mir v svetu in ki jih je mogoče najbolje zavarovati na eni strani z dejansko politično demokracijo in na drugi strani s skupnim razumevanjem in spoštovanjem človekovih pravic, od katerih so te svoboščine odvisne,

-odločene, da kot vlade evropskih držav, ki jih navdihuje ista miselnost in ki imajo skupno dediščino idealov in političnega izročila o spoštovanju svobode in pravne države, store prve korake k skupnemu uveljavljanju nekaterih pravic, ki so določene v Splošni deklaraciji, dogovorile o naslednjem:

I. člen

Obveznost spoštovanja človekovih pravic

Visoke pogodbenice priznavajo vsakomur, ki sodi v njihovo pristojnost, pravice in svoboščine, ki so opredeljene v prvem delu te Konvencije.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

I. DEL

PRAVICE IN SVOBOŠČINE

2. člen

Pravica do življenja

Pravica vsakogar do življenja je zavarovana z zakonom. Nikomur ne sme biti življenje namerno odvzeto, razen ob izvršitvi sodbe, s katero je sodišče koga spoznalo za krivega za kaznivo dejanje, za katero je z zakonom predpisana smrtna kazen.

Kot kršitev tega člena se ne šteje odvzem življenja, če je posledica uporabe nujno potrebne sile:

- pri obrambi katerekoli osebe pred nezakonitim nasiljem,
- pri zakonitem odvzemu prostosti ali pri preprečitvi bega osebi, ki ji je zakonito odvzeta prostost,
- pri zakonitem dejanju, ki ima namen zadušiti upor ali vstajo.

3. člen

Prepoved mučenja

Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njih ravnati ali ga kaznovati.

4. člen

Prepoved suženjstva in prisilnega dela

Nikogar se ne sme držati v suženjstvu ali v podložnosti. Od nekoga se ne sme zahtevati, naj opravlja prisilno ali obvezno delo. Pojem prisilno ali obvezno delo v zvezi s tem členom ne vključuje: dela, ki se zahteva pri rednem prestajanju zapora v skladu z določbami 5. člena te Konvencije ali med pogojnimi odpustom s prestajanja zaporne kazni, katerekoli službe vojaške narave, službe, ki jo ahtevajo namesto obveznega služenja vojske v državah v katerih je ugovor vesti dopusten, službe, ki je komu dodeljena ob nevarnosti ali ob nesreči, ko je ogroženo življenje ljudi ali blaginja skupnosti, del ali služb, ki so sestavni del običajnih državljskih dolžnosti.

5. člen

Pravica do svobode in varnosti

Vsakdo ima pravico do prostosti in osebne varnosti. Nikomur se ne sme odvzeti prostost, razen v naslednjih primerih in v skladu s postopkom, ki je predpisan z zakonom:

- zakonit pripor, odrejen s sodbo pristojnega sodišča,
- zakonit odvzem prostosti osebi, ki se ne pokori zakoniti odločbi sodišča, ali zato, da bi zagotovili izpolnitev kakšne z zakonom naložene obveznosti,
- zakonit odvzem prostosti, ki je potreben zato, da bi osebo privedli pred pristojno sodno oblast ob utemeljenem sumu, da je storila kaznivo dejanje, ali kadar je to utemeljeno nujno zato, da bi preprečili storitev kaznivega dejanja ali beg po storjenem kaznivem dejanju,
- pridržanje mladoletnika na podlagi zakonite odločbe zaradi vzgojnega nadzorstva ali zakonit odvzem prostosti mladoletniku zato, da bi ga privedli pred pristojno oblast,
- zakonito pridržanje oseb, da bi preprečili širjenje nalezljivih bolezni, ali duševno bolnih oseb, alkoholikov, narkomanov in potepuhov,
- zakonit odvzem prostosti osebi z namenom, da bi ji preprečili nedovoljen vstop v državo, ali pripor osebe, proti kateri teče postopek za izgon ali za izročitev.

Ob odvzemu prostosti je treba vsakogar takoj poučiti v jeziku, ki ga razume, o vzrokih za odvzem prostosti in česa ga dolžijo.

Vsakogar, ki mu je bila odvzeta prostost v skladu z določbami tč. c 1. odstavka tega člena, je treba takoj privedi pred sodnika ali drugo uradno osebo, ki na podlagi zakona izvršuje sodno oblast; vsakdo ima pravico, da mu sodijo v razumen roku ali ga izpustijo. Izpustitev na prostost je lahko pogojena z jamstvi, da bo prišel na sojenje.

Vsakdo, ki mu je bila odvzeta prostost ima pravico začeti postopek, v katerem bo sodišče hitro odločilo o zakonitosti odvzema prostosti in odredilo njegovo izpustitev, če je bil odvzem prostosti nezakonit.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Kdor je bil žrtev odvzema prostosti v nasprotju z določili tega člena, ima iztožljivo pravico do odškodnine.

6. člen

Pravica do poštenega sojenja

Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega pravično in javno ter v razumen roku odloča neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče. Sodba mora biti izrečena javno, toda tisk in javnost sta lahko izločena iz sojenja deloma ali v celoti v interesu morale, javnega reda ali državne varnosti, če to v demokratični družbi zahtevajo koristi mladoletnikov ali varovanje zasebnega življenja strank, pa tudi tedaj, kadar bi po mnenju sodišča zaradi posebnih okoliščin javnost sojenja škodovala interesom pravičnosti. Kdor je obdolžen kaznivega dejanja, velja za nedolžnega, dokler ni v skladu z zakonom dokazana njegova krivda.

Kdor je obdolžen kaznivega dejanja, ima naslednje minimalne pravice:

- da ga takoj in natančno seznanijo v jeziku, ki ga razume, z bistvom in vzroki obtožbe, ki ga bremeni;
- da ima primeren čas in možnosti za pripravo svoje obrambe;
- da se brani sam ali z zagovornikom po lastni izbiri ali če nima dovolj sredstev za plačilo zagovornika, -
- da ga dobi brezplačno, če to zahtevajo interesi pravičnosti;
- da zaslišuje oziroma zahteva zaslišanje obremenilnih prič in da doseže navzočnost in zaslišanje razbremenilnih prič ob enakih pogojih, kot veljajo za obremenilne priče;
- da ima brezplačno pomoč tolmača, če ne razume ali ne govori jezika, ki se uporablja pred sodiščem.

7. člen

Ni kazni brez zakona

Nihče ne sme biti obsojen za katerokoli dejanje, izvršeno s storitvijo ali opustitvijo, ki ni bilo določeno kot kaznivo dejanje po domačem ali po mednarodnem pravu v času, ko je bilo storjeno. Prav tako se ne sme izreči strožja kazen od tiste, ki jo je bilo mogoče izreči v času, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno. Ta člen ni ovira za sojenje in kaznovanje oseb za kako storitev ali opustitev, ki je bila v času, ko je bila storjena, kazniva po splošnih pravnih načelih, ki jih priznavajo civilizirani narodi.

8. člen

Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja

Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.

Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato, da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.

9. člen

Svoboda mišljenja, vesti in vere

Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi. Ta pravica vključuje svobodo spremembe vere ali prepričanja ter svobodo, da človek bodisi sam ali skupaj z drugimi ter zasebno ali javno izraža svojo vero ali prepričanje v bogoslužju, pouku, praksi ali verskih obredih. Svoboda izpovedovanja vere ali prepričanja se sme omejiti samo v primerih, ki jih določa zakon, in če je to nujno v demokratični družbi zaradi javne varnosti, za zaščito javnega reda, zdravja ali morale ali zaradi varstva pravic in svoboščin drugih ljudi.

10. člen

Svoboda govora

Vsakdo ima pravico do svobodnega izražanja. Ta pravica obsega svobodo mišljenja ter sprejemanja in sporočanja obvestil in idej brez vmešavanja javne oblasti in ne glede na meje. Ta člen ne preprečuje državam, da zahtevajo dovoljenje za delo radijskih, televizijskih in kinematografskih podjetij.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Izvrševanje teh svoboščin vključuje tudi dolžnosti in odgovornosti in je zato lahko podvrženo obličnostim pogojem, omejitvam ali kaznim, ki jih določa zakon in ki so nujne v demokratični družbi zaradi varnosti države, njene ozemeljske celovitosti, zaradi javne varnosti, preprečevanja neredov ali zločinov, za zavarovanje zdravja ali morale, za zavarovanje ugleda ali pravic drugih ljudi, za preprečitev razkritja zaupnih informacij ali za varovanje avtoritete in nepristranskosti sodstva.

11. člen

Svoboda zbiranja in združevanja

Vsakdo ima pravico, da mirno zboruje in se svobodno združuje, vključno s pravico, da ustanavlja sindikate in se jim pridruži, da bi zavaroval svoje interese. Izvrševanje teh pravic je mogoče omejiti samo z zakonom, če je to nujno v demokratični družbi zaradi državne ali javne varnosti, za preprečitev neredov ali zločinov, za zaščito zdravja ali morale ali za zavarovanje pravic in svoboščin drugih ljudi. Ta člen ne preprečuje, da bi pripadnikom oboroženih sil, policije ali državne uprave z zakonom omejili izvrševanje teh pravic.

12. člen

Pravica do poroke

Moški in ženske, zreli za zakon, imajo pravico skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti družino v skladu z domačimi zakoni, ki urejajo uveljavljanje te pravice.

13. člen

Pravica do učinkovitega pravnega sredstva

Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.

14. člen

Prepoved diskriminacije

Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to Konvencijo je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnosti ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine.

15. člen

Začasna omejitev pravic v primeru izrednega stanja

Med vojno ali ob kaki drugi splošni nevarnosti, ki ogroža življenje naroda, sme vsaka visoka pogodbená stranka sprejeti ukrepe, s katerimi razveljavi svoje obveznosti iz te Konvencije v strogo omejenem obsegu, ki ga terjajo kritične razmere, ob pogoju, da ti ukrepi niso v nasprotju z njenimi drugimi obveznostmi po mednarodnem pravu.

Na podlagi te določbe ni mogoče razveljaviti 2. člena, razen v primerih smrti, ki so posledica zakonitih vojnih dejanj, kakor tudi ne 3. in 4. (1. odstavek) ter 7. člena.

Vsaka visoka pogodbená stranka, ki uporabi pravico do razveljavitve, mora generalnega sekretarja Sveta Evrope celovito seznaniti z ukrepi, ki jih je sprejela, in z razlogi zanje. Obvestiti mora generalnega sekretarja Sveta Evrope tudi o tem, kdaj so ti ukrepi prenehali veljati in od kdaj veljajo zopet v celoti določbe te Konvencije.

16. člen

Omejitev politične dejavnosti tujcev

Nobene določbe iz 10., 11. in 14. člena ni mogoče šteti za določbo, ki bi preprečevala visokim pogodbenim strankam, da določajo omejitve za politično delovanje tujcev.

17. člen

Prepoved zlorabe pravic

Nobene določbe v tej Konvenciji ni mogoče razlagati tako, kot da vsebuje za katerokoli državo, skupino ali posameznika pravico do kakršenkoli dejavnosti ali dejanja, ki je usmerjeno h kršenju katerihkoli

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

pravic ali svoboščin, ki so tu določene, ali k njihovem omejevanju v večjem obsegu, kot je določeno v tej Konvenciji.

18. člen

Omejitev uporabe restrikcij pravic

Omejitev pravic in svoboščin, ki jih ta Konvencija dopušča, ni mogoče uporabiti za namene, ki bi bili drugačni od predpisanih.

II. DEL

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

19. člen

Ustanovitev sodišča

Za zagotovitev spoštovanja obveznosti, ki so jih sprejele visoke pogodbenice s to Konvencijo in njenimi protokoli, se ustanovi Evropsko sodišče za človekove pravice, v nadaljevanju imenovano „Sodišče“. Sodišče bo stalno.

20. člen

Število sodnikov

Sodišče ima toliko sodnikov, kolikor je visokih pogodbenic.

21. člen

Kriteriji za opravljanje funkcij

Sodniki morajo imeti visok moralni ugled in morajo bodisi izpolnjevati zahtevane pogoje za opravljanje visokih pravosodnih funkcij ali pa morajo biti splošno priznani pravni strokovnjaki. Sodniki delujejo na Sodišču v osebnem svojstvu.

Med opravljanjem te funkcije sodniki ne smejo sprejeti nobene dolžnosti, ki ni združljiva z njihovo neodvisnostjo, nepristranskostjo ali pa z drugimi zahtevami te funkcije, ki ima značaj polne zaposlitve; o vseh vprašanih, ki izhajajo iz uporabe tega odstavka, odloča Sodišče.

22. člen

Volitev sodnikov

Sodnike z večino glasov izvoli Parlamentarna skupščina s seznama treh kandidatov, ki jih imenuje vsaka visoka pogodbenica.

Enak postopek velja tudi za dopolnitev Sodišča, če so pristopile nove visoke pogodbenice, ali za zapolnitev izpraznjenih mest.

23. člen

Trajanje mandata

Sodniki so izvoljeni za dobo šestih let. Lahko so ponovno izvoljeni. Vendar pa polovica sodnikov, ki so bili izvoljeni na prvih volitvah mandat poteče po izteku treh let. Sodnike, ki jim poteče mandat ob koncu prvega triletnega obdobja, izbere z žrebom generalni sekretar Sveta Evrope takoj potem, ko so izvoljeni.

Da bi v kar največji možni meri zagotovili, da se mandat polovice sodnikov obnovi vsake tri leta, lahko Parlamentarna skupščina, preden začne z naslednjimi volitvami, odloči, da mandati enega ali več sodnikov, ki jih bodo izvolili, ne bodo trajali šest let, vendar pa tudi ne smejo biti daljši od devet let in ne krajši od treh let.

V primerih, ko gre za več kot en mandat, in Parlamentarna skupščina uporabi določbe prejšnjega odstavka, določi razporeditev mandatov z žrebom generalni sekretar Sveta Evrope takoj po volitvah. Sodnik, ki je izvoljen namesto sodnika, čigar mandat še ni potekel, opravlja to dolžnost do konca predhodnikovega mandata.

Sodnikom mandat poteče, ko dosežejo starost 70 let.

Sodniki opravljajo svojo funkcijo do zamenjave. Po zamenjavi ostajajo pristojni za zadeve, ki so jim bile že dodeljene.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

24. člen

Odpoklic

Sodnik je lahko razrešen svoje funkcije samo v primeru, če ostali sodniki z dvotretjinsko večino odločijo, da ne izpolnjuje več zahtevanih pogojev.

25. člen

Sodna pisarna in pravni sodelavci

Sodišče ima sodno pisarno, katere funkcijo in organizacijo določa poslovnik Sodišča. Sodišču pomagajo pravni sodelavci.

26. člen

Plenarno Sodišče

Plenarno Sodišče:

voli svojega predsednika in enega ali dva podpredsednika za dobo treh let; lahko so ponovno izvoljeni;

ustanavlja senate za določeno obdobje;

voli predsednike senatov Sodišča; ti so lahko ponovno izvoljeni;

sprejme poslovnik Sodišča;

voli tajnika in enega ali več namestnikov.

27. člen

Odbori, senati in veliki senat

Za proučitev zadev, predloženih Sodišču le-to zaseda v odborih s tremi sodniki, v senatu s sedmimi sodniki in v velikem senatu s sedemnajstimi sodniki. Senati Sodišča ustanavljajo svoje odbore za dobo enega leta.

Sodnik, ki ga izvoli država stranka v sporu, je po uradni dolžnosti član senata in velikega senata; v primeru njegove odsotnosti ali če ne more sodelovati, ta država sama izbere osebo, ki sodeluje kot sodnik.

Veliki senat vključuje tudi predsednika Sodišča, podpredsednike, predsednike senatov in druge sodnike, izbrane v skladu s poslovnikom Sodišča. Kadar je zadeva predložena velikemu senatu v skladu s 43. členom, ne sme noben sodnik iz senata, ki je izrekel sodbo sodelovati v velikem senatu, razen predsednika senata in sodnika, ki je sodeloval v imenu zadevne države.

28. člen

Izjave odborov o nesprejemljivosti

Odbor lahko soglasno odloči, da posamezna zahteva za obravnavo, predložena v skladu s 34. členom, ni sprejemljiva ali jo črta s seznama zadev, če se ta odločitev lahko sprejme brez dodatne proučitve. Taka odločitev je dokončna.

29. člen

Odločitve senatov o sprejemljivosti in o temelju zadev

Če v skladu z 28. členom ni bila sprejeta nobena odločitev, senat odloči o sprejemljivosti in argumentih za in proti obravnavi posameznih zahtevkov, predloženih v skladu s 34. členom. Senat odloči o sprejemljivosti ter o argumentih za in proti obravnavi meddržavnih zahtevkov, predloženih v skladu s 33. členom.

Odločitev, o sprejemljivosti se sprejme ločeno, razen če Sodišče v izjemnih primerih ne odloči drugače.

30. člen

Odstop sodne pristojnosti velikemu senatu

Če zadeva, ki jo senat obravnava, načenja tehtno vprašanje v zvezi z razlago Konvencije ali njenih protokolov ali pa bi rešitev vprašanja lahko privedla do protislovja s predhodno izrečeno sodbo Sodišča, lahko senat, če še ni izrekel svoje sodbe, kadar koli prepusti sodno pristojnost velikemu senatu, če temu nobena od strank ne nasprotuje.

31. člen

Pooblastila velikega senata

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Veliki senat:

odloča o zahtevah za obravnavo, predloženih bodisi v skladu s 33. ali 34. členom, če mu je zadevo prepustil senat v skladu s 30. členom ali če mu je bila zadeva predložena s 43. členom, in obravnava zahteve za svetovalna mnenja predložene v skladu s 47. členom.

32. člen

Pristojnost Sodišča

Sodišče je pristojno za vse zadeve v zvezi z razlago in uporabo Konvencije in njenih protokolov, ki so mu predložene pod pogoji, predvidenimi v 33., 34. in 47. členu.

V primeru spora glede pristojnosti Sodišča odloča o tem Sodišče.

33. člen

Meddržavne zadeve

Vsaka visoka pogodbenica lahko obvesti Sodišče o vsaki domnevni kršitvi določil Konvencije in njenih protokolov, ki bi jih po njenih mnenju lahko pripisali drugi visoki pogodbenici.

34. člen

Posamezne zahteve za obravnavo

Sodišče lahko sprejme zahteve za obravnavo od katere koli osebe, nevladne organizacije ali skupine posameznikov, ki zatrjujejo, da so žrtve kršitev pravic, priznanih s Konvencijo in njenimi protokoli s strani katere koli visoke pogodbenice. Visoke pogodbenice se zavezujejo, da na noben način ne bodo ovirale dejanskega izvajanja te pravice.

35. člen

Kriteriji sprejemljivosti

Sodišče sme obravnavati zadeve šele potem, ko so bila izčrpana vsa notranja pravna sredstva v skladu s splošno priznanimi pravili mednarodnega prava in v šestih mesecih od dne, ko je bila sprejeta dokončna odločitev po notranjem pravu.

Sodišče ne bo obravnavalo nobene posamezne zahteve, predložene na podlagi 34. člena, ki je: anonimna;

v bistvu ista kot zadeva, ki jo je Sodišče že obravnavalo, ali ki je že v drugem postopku mednarodne preiskave ali reševanja in ne vsebuje nobenih novih dejstev.

Sodišče bo razglasilo za nesprejemljivo vsako zadevo, predloženo v skladu 34. členom, za katero meni, da ni v skladu z določili Konvencije ali njenih protokolov, da je očitno neutemeljena ali pa da pomeni zlorabo pravice.

Sodišče v skladu s tem členom v kateri koli fazi postopka zavrne vsako zahtevo za obravnavo, za katero meni, da je nesprejemljiva.

36. člen

Posredovanje tretje strani

V vseh primerih pred senatom ali velikem senatom ima visoka pogodbenica, katere državljan je vložil zahtevo za obravnavo, pravico, da predloži pisne pripombe in sodeluje pri zaslišanju. Predsednik Sodišča lahko v interesu pravičnega sojenja na katero koli visoko pogodbenico, ki ni udeležena v postopku, ali katero koli drugo zadevno osebo, ki ni vložila zahteve za obravnavo, da predloži pisne pripombe ali se udeleži zaslišanja.

37. člen

Izbris zahtev za obravnavo

Sodišče lahko v katerikoli fazi postopka zahtevo za obravnavo izbriše s seznama zadev, če je na podlagi okoliščin možno sklepati:

- da vlagatelj ne namerava vztrajati pri svoji zahtevi; ali
- da je bila zadeva rešena; ali
- da zaradi kakega drugega razloga, ki ga ugotovi Sodišče, nadaljnje obravnavanje zadeve ni več upravičeno.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Kljub temu pa Sodišče nadaljuje z obravnavo zadeve, če to zahteva spoštovanje človekovih pravic, opredeljenih v Konvenciji in njenih protokolih.

Sodišče se lahko odloči, da zahtevo za obravnavo ponovno uvrsti na seznam zadev, če okoliščine to opravičujejo.

38. člen

Preiskava zadeve in postopek prijateljske poravnave

Če Sodišče izjavi, da je zahteva za obravnavo sprejemljiva:

nadaljuje s preiskavo zadeve skupaj s predstavniki strank in po potrebi uvede preiskavo, za katere učinkovit potek morajo prizadete države po izmenjavi mnenj s Sodiščem zagotoviti potrebno pomoč; mora biti na voljo prizadetim strankam, da bi dosegle prijateljsko poravnavo zadeve na podlagi spoštovanja človekovih pravic opredeljenih v Konvenciji in njenih protokolih. Postopki, vodeni v skladu z odstavkom 1 b), so zaupni.

39. člen

Prijateljska poravnava

Ob prijateljski poravnavi Sodišče izbriše zadevo s seznama s pomočjo odločitve, ki se omejuje le na kratek povzetek dejstev in na opis dosežene rešitve.

40. člen

Javno zaslišanje in dostop do dokumentov

Zaslihanje je javno, razen če Sodišče v izjemnih primerih drugače ne odloči.

Dokumenti, deponirani pri tajniku, so dostopni javnosti, razen če predsednik Sodišča ne odloči drugače.

41. člen

Pravično zadoščenje

Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno nakloni pravično zadoščenje.

42. člen

Sodbe senatov

Sodbe senatov postanejo dokončne v skladu z določili 2. odstavka 44. člena.

43. člen

Predložitev velikemu senatu

V treh mesecih od datuma sodbe senata lahko katera koli stranka v zadevi v izjemnih primerih zahteva, da se zadeva predloži v ponovno obravnavo velikemu senatu.

Zbor petih sodnikov velikega senata sprejme zahtevo, če se zastavlja pomembno vprašanje v zvezi z razlago ali uporabo Konvencije ali njenih protokolov ali pa gre za pomembno vprašanje splošnega pomena.

Če zbor sprejme zahtevo za ponovno obravnavo, se veliki senat izreče o zadevi s sodbo.

44. člen

Dokončne sodbe

Sodba velikega senata je dokončna

Sodba senata postane dokončna:

- če stranke izjavijo, da ne bodo zahtevale ponovne obravnave zadeve pred velikim senatom;
- tri mesece od datuma sodbe, če ni bilo zahteve za ponovno obravnavo pred velikim senatom;
- če zbor velikega senata zavrne zahtevo po ponovni obravnavi v skladu s 43. členom.

Končna sodba se objavi.

45. člen

Utemeljitev sodb in sklepov

Sodbe kot tudi odločitve o sprejemljivosti ali nesprejemljivosti zahtev za obravnavo morajo biti utemeljene.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Če sodba v celoti ali delno ne izraža soglasnega mnenja sodnikov, lahko vsak sodnik temu doda svoje ločeno mnenje.

46. člen

Obveznost in izvršitev sodb

Visoke pogodbenice se obvezujejo, da bodo spoštovale končno sodbo Sodišča v vsaki zadevi, v kateri nastopajo kot stranke.

Končna sodba Sodišča se pošlje Odboru ministrov, ki nadzoruje njeno izvršitev.

47. člen

Svetovalna mnenja

Sodišče lahko na zahtevo Odbora ministrov daje svetovalna mnenja o pravnih vprašanjih v zvezi z razlago Konvencije in njenih protokolov.

Takšna mnenja ne smejo obravnavati vprašanj, ki so povezana z vsebino ali obsegom pravic in svoboščin, opredeljenih v I. delu Konvencije in v njenih protokolih. Prav tako ne smejo obravnavati drugih vprašanj, ki bi jih lahko obravnavalo Sodišče ali Odbor ministrov v zvezi s kakšnim postopkom, sproženim v skladu s Konvencijo.

Odločitev Odbora ministrov, da zahteva svetovalno mnenje Sodišča, mora biti sprejeta z večino glasov predstavnikov, ki so upravičeni, da zasedajo v Odboru ministrov.

48. člen

Svetovalna pristojnost Sodišča

Sodišče odloči, ali sodi zahteva za svetovalno mnenje, ki mu jo predloži Odbor ministrov, v njegovo svetovalno pristojnost, kot je opredeljena v 47. členu.

49. člen

Obrazložitev za svetovalno mnenje

Svetovalno mnenje Sodišča mora biti obrazloženo.

Če svetovalno mnenje v celoti ali delno ne izraža soglasnega mnenja sodnikov, ima vsak sodnik pravico dati svoje ločeno mnenje.

Svetovalno mnenje Sodišča se pošlje Odboru ministrov.

50. člen

Stroški delovanja Sodišča

Stroške za delovanje Sodišča nosi Svet Evrope.

51. člen

Privilegiji in imunitete sodnikov

Sodniki uživajo med opravljanjem svojih funkcij privilegije in imunitete, ki so določeni v 40. členu Statuta Sveta Evrope in v sporazumih, sklenjenih na podlagi tega člena.

III. DEL

RAZNE DOLOČBE

52. člen

Poizvedbe generalnega sekretarja

Na zahtevo generalnega sekretarja Sveta Evrope mora vsaka visoka pogodbenica stranka predložiti pojasnila o tem, kako njeno notranje pravo zagotavlja učinkovito uveljavljanje vseh določb te Konvencije.

53. člen

Varstvo obstoječih človekovih pravic

Nobene določbe te Konvencije ni mogoče razlagati kot omejitev ali odpravo katerekoli človekove pravice in temeljne svoboščine, ki jih je mogoče uveljaviti po zakonih katerekoli visoke pogodbenice ali po sporazumih, v katerih nastopa kot pogodbenica.

54. člen

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Pooblastila Odbora ministrov

Nobena določba te Konvencije ne odpravlja pooblastil, ki pripadajo Odboru ministrov na podlagi Statuta Sveta Evrope.

55. člen

Izključitev drugih sredstev za reševanje sporov

Visoke pogodbene stranke soglašajo, razen če se posebej ne dogovorijo drugače, da ne bodo uporabile pogodb, konvencij in deklaracij, ki med njimi veljajo za to, da bi v obliki pritožbe predložile, naj se spor zaradi razlage ali uporabe te Konvencije rešuje s sredstvi, ki jih ta Konvencija ne predvideva.

56. člen

Ozemeljska dejavnost konvencije

Vsaka država sme ob ratifikaciji ali kadarkoli pozneje z notifikacijo, ki jo naslovi na generalnega sekretarja Sveta Evrope, izjaviti, da velja s pridržkom 4. odstavka tega člena ta Konvencija tudi za vse ali za katero od ozemelj, za katerih mednarodne odnose je odgovorna.

Konvencija začne veljati za ozemlje ali ozemlja, navedena v notifikaciji, trideseti dan potem, ko je generalni sekretar Sveta Evrope sprejel notifikacijo.

Določbe te Konvencije se uporabljajo na teh ozemljih ob upoštevanju krajevnih razmer. Vsaka država, ki je dala izjavo na podlagi prvega odstavka tega člena, lahko kadarkoli pozneje izjavi, da sprejema za eno ali več ozemelj, na katere se izjava nanaša, pristojnost Sodišča za sprejemanje pritožb od posameznikov, nevladnih organizacij ali skupin posameznikov v skladu s 34. členom te Konvencije.

57. člen

Pridržki

Vsaka država lahko ob podpisu te Konvencije ali ob deponiranju svojih ratifikacijskih listin izrazi pridržke ob katerikoli posebni določbi te Konvencije, če kak zakon, ki tedaj velja na njenem ozemlju, ni v skladu s takšno določbo. Ta člen ne dovoljuje pridržkov splošne narave.

Vsak pridržek po tem členu mora vsebovati kratko oznako zakona, na katerega se nanaša.

58. člen

Odpoved

Visoka pogodbena stranka lahko odpove to konvencijo šele po preteku petih let od tedaj, ko je postala njena pogodbenica, in po šestmesečni odpovedi, ki jo z notifikacijo naslovi na generalnega sekretarja Sveta Evrope, ta pa o tem obvesti druge visoke pogodbene stranke.

Takšna odpoved visoke pogodbene stranke ne razrešuje njenih obveznosti po tej Konvenciji za katerokoli dejanje, ki bi ga storila pred dnem, ko je odpoved začela veljati, in ki bi lahko pomenilo kršitev takšnih obveznosti.

Vsaka visoka pogodbena stranka, ki preneha biti članica Sveta Evrope, preneha biti ob istih pogojih tudi stranka te Konvencije.

V skladu z določbami prejšnjih odstavkov je mogoče odpovedati Konvencijo za katerokoli ozemlje, za katero je bila dana izjava o njeni uporabi na podlagi določb 56. člena.

59. člen

Podpis in ratifikacija

Ta Konvencija je odprta za podpis članicam Sveta Evrope, ki jo morajo ratificirati. Ratifikacijske listine je treba deponirati pri generalnemu sekretarju Sveta Evrope.

Ta Konvencija bo začela veljati potem, ko bo deponiranih deset ratifikacijskih listin.

Za poznejše podpisnice bo Konvencija začela veljati z dnem, ko bodo deponirane njihove ratifikacijske listine.

Generalni sekretar Sveta Evrope obvesti vse članice Sveta Evrope o začetku veljavnosti Konvencije, o imenih visokih pogodbenih strank, ki so jo ratificirale, in o deponiranju ratifikacijskih listin, ki so prispele pozneje.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

PROTOKOL

h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in svoboščin

1. člen

Varstvo lastnine

Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do spoštovanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti lastnina odvzeta, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, in ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava. Ta določba pa nikakor ne omejuje pravice držav, da uveljavijo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni.

2. člen

Pravica do izobrazbe

Nikomur ne sme biti odvzeta pravica do izobraževanja. Pri izvajanju funkcij, ki so v zvezi z vzgojo in izobraževanjem, mora država spoštovati pravico staršev, da zagotovijo svojim otrokom takšno vzgojo in izobraževanje, ki sta v skladu z njihovim lastnim verskim in filozofskim prepričanjem.

3. člen

Pravica do svobodnih volitev

Visoke pogodbene stranke se zavezujejo, da bodo izvedle v razumnih časovnih presledkih svobodne in tajne volitve, ki bodo zagotovile svobodno izražanje mnenja ljudstva pri izbiri zakonodajnih teles.

4. člen

Ozemeljska veljavnost konvencije

Vsaka visoka pogodbeni stranka lahko ob podpisu ali ratifikaciji ali kadarkoli pozneje pošlje generalnemu sekretarju Sveta Evrope izjavo, s katero sporoči, da bodo določbe tega protokola veljale na v izjavi navedenih ozemljih, za katerih mednarodne odnose je odgovorna.

Vsaka visoka pogodbeni stranka, ki je poslala izjavo iz prejšnjega odstavka, lahko kadarkoli z novo izjavo spremeni vsebino katerekoli prejšnje izjave ali pa prekliče veljavnost določb tega Protokola glede kateregakoli ozemlja.

Izjava, ki je v skladu s tem členom se šteje, da je v skladu s prvim odstavkom 56. člena Konvencije.

5. člen

Razmerja do konvencije

Visoke pogodbene stranke štejejo določbe 1., 2., 3. in 4. člena tega Protokola kot dodatne člene h Konvenciji in zanje veljajo vse določbe Konvencije.

6. člen

Podpis in ratifikacija

Ta Protokol je odprt za podpis članicam Sveta Evrope, ki so podpisnice Konvencije, ratificiran mora biti ob ali po ratifikaciji Konvencije. Veljati začne potem, ko bo deponiranih deset ratifikacijskih listin. Za podpisnico, ki ratificira Protokol naknadno, začne veljati ob deponiranju njenih ratifikacijskih listin. Ratifikacijske listine morajo biti deponirane pri generalnemu sekretarju Sveta Evrope, ki bo vsem članicam sporočil imena držav, ki so ta Protokol ratificirale.

PROTOKOL ŠTEVILKA 4

h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki zagotavlja določene pravice in svoboščine, ki še niso vključene v Konvencijo in v prvi Protokol h Konvenciji

1. člen

Prepoved zaporne kazni zaradi dolgov

Nikomur ne sme biti odvzeta prostost samo zato, ker ne more izpolniti pogodbenih obveznosti.

2. člen

Svoboda gibanja

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Vsakdo, ki je zakonito na ozemlju kake države, ima na njenem ozemlju pravico do svobode gibanja in do svobodne izbire prebivališča.

Vsakdo lahko svobodno zapusti katerokoli državo, vključno tudi lastno.

Pri izvajanju teh pravic ne sme biti nobenih omejitev, razen tistih, ki so določene z zakonom in ko so v demokratični družbi nujne zaradi državne in javne varnosti, za vzdrževanje javnega reda, za preprečevanje kaznivih dejanj, za zaščito zdravja ali morale ali za varstvo pravic in svoboščin drugih ljudi.

Za pravice navedene v prvem odstavku lahko na določenih področjih veljajo omejitve, ki morajo biti določene z zakonom in v demokratični družbi upravičene zaradi javnega interesa.

3. člen

Prepoved izгона državljanom

Nihče ne sme biti izgnan bodisi z individualnimi ali s kolektivnimi ukrepi z ozemlja države, katere državljan je.

Nikomur ne sme biti odvzeta pravica do vstopa na ozemlje države, katere državljan je.

4. člen

Prepoved skupinskega izгона tujcev

Kolektivni izgon tujcev je prepovedan.

5. člen

Ozemeljska veljavnost konvencije

Vsaka visoka pogodbená stranka lahko ob podpisu ali ob ratifikaciji tega Protokola ali kadarkoli pozneje pošlje generalnemu sekretarju Sveta Evrope izjavo, s katero sporoči, da bodo določbe tega Protokola veljale na v izjavi navedenih ozemljih, za katerih mednarodne odnose je odgovorna. Vsaka visoka pogodbená stranka, ki je poslala izjavo iz prejšnjega odstavka, lahko kadarkoli pošlje novo izjavo, s katero spreminja določbe katerekoli prejšnje izjave ali pa prekliče veljavnost določb tega Protokola glede kateregakoli ozemlja.

Izjava, dana na podlagi tega člena, se šteje, da je skladna s prvim odstavkom 56. člena. Ozemlje katerekoli države, za katero velja ta Protokol na podlagi ratifikacije ali sprejema, in vsako ozemlje, za katero velja ta Protokol na podlagi izjave, ki jo je dala ta država v skladu s tem členom se obravnava kot ločeni ozemlji zaradi sklicevanja na 2. in 3. člen v zvezi z ozemljem države. Vsaka država, ki je podala izjavo v skladu s prvim ali drugim odstavkom tega člena, lahko kadar koli po tem izjavi za eno ali več ozemelj na katere se izjava nanaša, da, kar zadeva vse ali katerega izmed členov 1 do 4 tega protokola, sprejema pristojnost Sodišča za sprejemanje zahtev za obravnavo s strani fizičnih oseb, nevladnih organizacij ali skupin posameznikov v skladu s 34. členom Konvencije.

6. člen

Razmerje do Konvencije

Visoke pogodbene stranke štejejo določbe členov od 1 do 5 tega Protokola za dodatne člene h Konvenciji in vse določbe Konvencije veljajo tudi zanje.

7. člen

Podpis in ratifikacija

Ta Protokol je odprt za podpis članicam Sveta Evrope, ki so podpisale Konvencijo; ratificiran mora biti ob ali po ratifikaciji Konvencije. Veljati začne po deponiranju petih ratifikacijskih listin. Za podpisnico, ki ratificira Protokol pozneje, začne veljati na dan deponiranja njene ratifikacijske listine. Ratifikacijske listine morajo biti deponirane pri generalnemu sekretarju Sveta Evrope, ki vsem članicam sporoči imena držav, ki so Protokol ratificirale.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

PROTOKOL ŠTEVILKA 6

h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki zadeva odpravo smrtne kazni

1. člen

Ukinitiv smrtne kazni

Smrtna kazen se odpravi. Nihče ne sme biti obsojen na takšno kazen ali usmrčen.

2. člen

Smrtna kazen v vojnem času

Država lahko določi v svoji zakonodaji smrtno kazen za dejanja, storjena med vojno ali ob neposredni vojni nevarnosti; takšna kazen se sme uporabiti le v primerih, ki so določeni v zakonu in v skladu z določbami zakona. Država obvesti generalnega sekretarja Sveta Evrope o takšnih določbah v svoji zakonodaji.

3. člen

Prepoved začasnega prenehanja uporabe

Določbe tega Protokola se ne smejo derogirati s sklicevanjem na 15. člen Konvencije.

4. člen

Prepoved pridržkov

Nobeni pridržki glede določb tega Protokola na podlagi 57. člena Konvencije niso dopustni.

5. člen

Ozemeljska veljavnost konvencije

Vsaka država lahko ob podpisu ali ob deponiranju listine o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi določi ozemlje ali ozemlja, za katera veljajo določbe tega Protokola.

Vsaka država lahko kadarkoli z izjavo, ki jo naslovi na generalnega sekretarja Sveta Evrope, razširi veljavnost določb tega Protokola na katerokoli drugo ozemlje, navedeno v izjavi. Za to ozemlje bo začel Protokol veljati prvi dan meseca, ki neposredno sledi datumu, ko je generalni sekretar prejel izjavo. Vsaka izjava, podana v skladu s prejšnjima odstavkoma, se lahko prekliče za katerokoli ozemlje, navedeno v takšni izjavi, z obvestilom, naslovljenim na generalnega sekretarja. Preklic začne veljati prvi dan meseca, ki neposredno sledi datumu, ko je generalni sekretar prejel takšno obvestilo.

6. člen

Razmerje do konvencije

Države pogodbenice štejejo določbe členov od 1 do 5 tega Protokola za dodatne člene h Konvenciji in vse določbe Konvencije veljajo tudi zanje.

7. člen

Podpisi in ratifikacija

Ta Protokol je odprt za podpis državam članicam Sveta Evrope, ki so podpisnice Konvencije. Protokol mora biti ratificiran, sprejet ali odobren. Država članica Sveta Evrope tega Protokola ne sme ratificirati, sprejeti ali odobriti, če ni hkrati ali že pred tem ratificirala Konvencije. Listine o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi so deponirane pri generalnem sekretarju Sveta Evrope.

8. člen

Uveljavitev konvencije

Ta Protokol začne veljati prvi dan meseca, ki neposredno sledi datumu, ko je pet držav članic Sveta Evrope izrazilo soglasje, da jih ta Protokol zavezuje v skladu z določili 7. člena.

Za vsako državo članico, ki pozneje izrazi soglasje, da jo zavezujejo določila tega Protokola, začne veljati prvi dan meseca, ki neposredno sledi datumu deponiranja listin o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi.

9. člen

Naloga depozitarja

Generalni sekretar Sveta Evrope obvesti države članice Sveta:

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

- vsakem podpisu;
- deponiranju vsake listine o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi;
- datumu uveljavitve Protokola v skladu s 5. in 8. členom;
- vsakem drugem dokumentu, obvestilu ali sporočilu, ki se nanaša na ta Protokol.

PROTOKOL ŠTEVILKA 7

h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin

1. člen

Proceduralna jamstva v primeru izгона tujcev

Tujec, ki zakonito prebiva na ozemlju kake države ne sme biti izgnan s tega ozemlja, razen z odločbo, ki temelji na zakonu, pri tem pa mora imeti možnost:

- predložiti utemeljen ugovor proti izgonu,
- zahtevati preskus svoje zadeve in
- doseči, da ga v zvezi s tem sprejme pristojni organ oblasti ali oseba ali osebe, ki jih pooblasti omenjeni pristojni organ oblasti.

Tujec se sme izgnati, preden uveljavi pravice iz točke a, b in c prvega odstavka tega člena, če je takšen izgon nujen zaradi javnega reda ali zaradi varnosti države.

2. člen

Pravica do pritožbe v kazenskih zadevah

Vsakdo, ki je bil obsojen zaradi kaznivega dejanja, ima pravico zahtevati preskus sodne odločbe o krivdi in o kazni pred višjim sodiščem. Uveljavljanje te pravice, vključno z razlogi, na podlagi katerih jo lahko prizadeti uveljavi, morajo biti določeni z zakonom.

Ta pravica se lahko izjemoma omeji, če gre za kršitev manjšega pomena, kakor so predpisane z zakonom, ali če je prizadetega že na prvi stopnji obsodilo najvišje sodišče ali če mu je bila izrečena oprostilna sodba po pritožbi zoper oprostilno sodbo.

3. člen

Pravica do odškodnine v primeru sodne pomote

Če je bila pravnomočna kazenska sodba pozneje razveljavljena ali če je bila oseba pomiloščena zato, ker je kako novo ali na novo odkrito dejstvo pokazalo, da gre za sodno zmoto, ima oseba, ki je zaradi takšne obsodbe prestajala kazen, pravico do odškodnine skladno z zakonom ali prakso te države, razen če bi se dokazalo, da je prepozno uveljavitev takšnih dejstev prizadeti v celoti ali deloma sam povzročil.

4. člen

Pravica, da nisi dvakrat sojen ali kaznovan za isto kaznivo dejanje

Pravosodni organi iste države ne smejo nikogar ne kazensko preganjati ne kaznovati za kaznivo dejanje, za katero je bil na podlagi zakona in v skladu s kazenskim postopkom te države s pravnomočno sodbo že oproščen ali obsojen.

Določbe prejšnjega odstavka ne preprečujejo obnove kazenskega postopka na podlagi zakona in skladno s kazenskim postopkom prizadete države, če obstajajo dokazi o novih ali na novo odkritih dejstvih ali pa če je v prejšnjih postopkih prišlo do bistvene napake, ki bi lahko vplivala na izid sojenja. Določila tega člena se ne smejo derogirati s sklicevanjem na 15. člen Konvencije.

5. člen

Enakost zakoncev

Zakoncema gredo iz zakonske zveze enake civilnopravne pravice in dolžnosti v medsebojnem razmerju in v razmerju do svojih otrok tako med trajanjem zakonske zveze kot tudi po njenem prenehanju. Določba tega člena ne preprečuje državam, da uveljavijo ukrepe, ki jih narekujejo koristi otrok

6. člen

Ozemeljska veljavnost konvencije

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Vsaka država lahko ob podpisu ali ob deponiranju listin o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi določi ozemlje ali ozemlja, za katera veljajo določbe tega Protokola, in v kakšnem obsegu bodo veljale na tem ozemlju ali ozemljih.

Vsaka država lahko pozneje z izjavo, ki jo naslovi na generalnega sekretarja Evrope, razširi veljavnost določil tega Protokola na katerokoli drugo ozemlje, navedeno v izjavi. Za to ozemlje bo začel Protokol veljati prvi dan meseca, ki neposredno sledi pretečenemu roku dveh mesecev od datuma, ko je generalni sekretar prejel izjavo.

Vsaka izjava, dana na podlagi prejšnjih dveh odstavkov, se lahko za katerokoli ozemlje, navedeno v takšni izjavi, prekliče ali spremeni z obvestilom, naslovljenim na generalnega sekretarja. Preklic ali sprememba začne veljati prvi dan meseca, ki neposredno sledi pretečenemu roku dveh mesecev od datuma, ko je generalni sekretar prejel obvestilo.

Za izjavo, ki je bila dana na podlagi tega člena, se šteje, da je v skladu s prvim odstavkom 56. člena Konvencije.

Ozemlje katerekoli države, za katero velja ta Protokol na podlagi ratifikacije, sprejema ali odobritve, ter vsako ozemlje, za katero velja ta Protokol na podlagi izjave, ki jo je dala država na podlagi tega člena, se lahko obravnava kot ločeni ozemlji zaradi sklicevanja na I. člen v zvezi z ozemljem države. Vsaka država, ki je podala izjavo v skladu s 1. ali 2. odstavkom tega člena, lahko kadar koli po tem izjavi za eno ali več ozemelj, na katera se izjava nanaša, da kar zadeva 1. do 5. tega Protokola, sprejema pristojnost Sodišča za sprejemanje zahtev za obravnavo za posameznike, nevladne organizacije ali skupine posameznikov v skladu s 34. členom Konvencije.

7. člen

Razmerja do konvencije

Države pogodbenice štejejo določbe od 1. do 6. člena tega Protokola kot dodatne člene h Konvenciji in vsa določila Konvencije veljajo tudi zanjo.

8. člen

Podpis in ratifikacija

Ta Protokol je odprt za podpis državam članicam Sveta Evrope, ki so podpisale Konvencijo. Protokol morajo države ratificirati, sprejeti ali odobriti. Tega Protokola ne sme ratificirati sprejeti ali odobriti država članica Sveta Evrope, ki ni hkrati ali pa pred tem ratificirala Konvencije. Listine o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi so deponirane pri generalnem sekretarju Sveta Evrope.

9. člen

Uveljavitev konvencije

Ta Protokol začne veljati prvi dan meseca, ki neposredno sledi preteku roka dveh mesecev od datuma, ko je sedem držav članic Sveta Evrope izrazilo soglasje, da jih določbe tega Protokola zavezujejo skladno z določbami 8. člena.

Za vsako državo članico, ki naknadno izrazi soglasje, da jo zavezujejo določila Protokola, začne Protokol veljati prvi dan meseca, ki neposredno sledi preteku roka dveh mesecev od datuma deponiranja listin o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi.

10. člen

Naloga depozitarja

Generalni sekretar Sveta Evrope obvesti vse države članice Sveta Evrope: **vsakem podpisu, deponiranju listin o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi, datumu začetka veljavnosti Protokola, skladno s 6. in 9. členom, vsakem drugem dokumentu, obvestilu ali sporočilu, ki se nanaša na ta Protokol.**

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1.3.3. Mednarodna listina o človekovih pravicah

Splošna deklaracija o človekovih pravicah skupaj z Mednarodnim paktom o državljskih in političnih pravicah, njegovima dvema izbirnima protokoloma in Mednarodnim paktom o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah sestavlja t. i. **Mednarodno listino o človekovih pravicah**.

Evropski parlament, Svet in Komisija slovesno razglašajo naslednje besedilo kot Listino Evropske unije o temeljnih pravicah.

Listina Evropske Unije o temeljnih pravicah

Preambula

Evropski narodi so pri oblikovanju vse tesnejše zveze odločeni na podlagi skupnih vrednot deliti mirno prihodnost.

Unija, ki se zaveda svoje duhovne in moralne dediščine, temelji na nedeljivih in univerzalnih vrednotah človekovega dostojanstva, svobode, enakopravnosti in solidarnosti; temelji na načelu demokracije in na načelu pravne države. Posameznika postavlja v središče svojih dejavnosti z vzpostavitvijo državljanstva Unije in oblikovanjem območja svobode, varnosti in pravice.

Ob spoštovanju raznolikosti kultur in tradicij evropskih narodov ter nacionalne identitete držav članic in organizacije njihovih organov oblasti na državni, regionalni in lokalni ravni Unija prispeva k ohranjanju in razvijanju teh skupnih vrednot, prizadeva si za spodbujanje uravnoteženega in trajnostnega razvoja ter zagotavlja prosti pretok oseb, storitev, blaga in kapitala ter svobodo ustanavljanja.

V ta namen je treba glede na spremembe v družbi, socialni napredek ter znanstveni in tehnični razvoj okrepiti varstvo temeljnih pravic z listino, ki te pravice še bolj poudarja.

Ta listina ob upoštevanju pristojnosti in nalog Unije ter načela subsidiarnosti potrjuje pravice, ki izhajajo zlasti iz skupnih ustavnih tradicij in mednarodnih obveznosti držav članic, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, socialnih listin, ki sta jih sprejela Unija in Svet Evrope, ter sodne prakse Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice. V tem okviru sodišča Unije in držav članic Listino razlagajo ob ustreznem upoštevanju pojasnil, oblikovanih pod vodstvom predsedstva Konvencije, ki je Listino sestavilo, in ki so bila dopolnjena pod vodstvom predsedstva Evropske konvencije.

Uživanje teh pravic je povezano z odgovornostmi in dolžnostmi do soljudi, človeške skupnosti in prihodnjih generacij.

Zato Unija priznava pravice, svoboščine in načela, navedena v nadaljevanju.

NASLOV I DOSTOJANSTVO

Člen 1

Človekovo dostojanstvo

Človekovo dostojanstvo je nedotakljivo. Treba ga je spoštovati in varovati.

Člen 2

Pravica do življenja

1. Vsakdo ima pravico do življenja.
2. Nihče ne sme biti obsojen na smrtno kazen ali usmrčen.

Člen 3

Pravica do osebne celovitosti

1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja telesne in duševne celovitosti.
2. Na področjih medicine in biologije je treba spoštovati zlasti:
 - a) svobodno privolitev po predhodni seznanitvi prizadete osebe v skladu s postopki, določenimi z zakonom,

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

- b) prepoved evgeničnih postopkov, zlasti tistih, katerih cilj je selekcija med ljudmi,
- c) prepoved uporabe človeškega telesa in njegovih delov za pridobivanje premoženjske koristi,
- d) prepoved reproduktivnega kloniranja človeških bitij.

Člen 4

Prepoved mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja
Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

Člen 5

Prepoved suženjstva in prisilnega dela

1. Nihče se ne sme držati v suženjstvu ali podložništvu.
2. Od nikogar se ne sme zahtevati, da opravlja prisilno ali obvezno delo.
3. Trgovina z ljudmi je prepovedana.

NASLOV II

SVOBOŠČINE

Člen 6

Pravica do svobode in varnosti

Vsakdo ima pravico do svobode in varnosti.

Člen 7

Spoštovanje zasebnega in družinskega življenja

Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, stanovanja ter komunikacij.

Člen 8

Varstvo osebnih podatkov

1. Vsakdo ima pravico do varstva osebnih podatkov, ki se nanj nanašajo.
2. Osebnih podatki se morajo obdelovati pošteno, za določene namene in na podlagi privolitve prizadete osebe ali na drugi legitimni podlagi, določeni z zakonom. Vsakdo ima pravico dostopa do podatkov, zbranih o njem, in pravico zahtevati, da se ti podatki popravijo.
3. Spoštovanje teh pravil nadzira neodvisen organ.

Člen 9

Pravica sklepanja zakonske zveze in pravica ustvarjanja družine

Pravica sklepanja zakonske zveze in pravica ustvarjanja družine sta zagotovljeni v skladu z nacionalnimi zakoni, ki urejajo uresničevanje teh pravic.

Člen 10

Svoboda misli, vesti in vere

1. Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in vere. Ta pravica vključuje svobodo spreminjanja vere ali prepričanja ter svobodo izražanja svoje vere ali svojega prepričanja posamezno ali skupaj z drugimi, javno ali zasebno, pri bogoslužju, pouku, običajih in obredih.
2. Pravica do ugovora vesti se prizna v skladu z nacionalnimi zakoni, ki urejajo uresničevanje te pravice.

Člen 11

Svoboda izražanja in obveščanja

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega izražanja. Ta pravica vključuje svobodo mnenja ter sprejemanja in širjenja vesti ali idej brez vmešavanja javnih organov in ne glede na državne meje.
2. Spoštujeta se svoboda in pluralnost medijev.

Člen 12

Svoboda zbiranja in združevanja

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1. Vsakdo ima pravico do mirnega zbiranja in združevanja na vseh ravneh, zlasti na področju političnih, sindikalnih in državljanskih zadev, kar vključuje pravico vsakogar, da skupaj z drugimi zaradi zaščite svojih interesov ustanavlja sindikate in se vanje včlanjuje.
2. Politične stranke na ravni Unije prispevajo k izražanju politične volje državljanov Unije.

Člen 13

Svoboda umetnosti in znanosti

Umetnostno ustvarjanje in znanstveno raziskovanje je svobodno. Spoštuje se akademska svoboda.

Člen 14

Pravica do izobraževanja

1. Vsakdo ima pravico do izobraževanja in dostopa do poklicnega in nadaljnega usposabljanja.
2. Ta pravica vključuje možnost brezplačnega obveznega šolanja.
3. Svoboda ustanavljanja izobraževalnih zavodov ob spoštovanju demokratičnih načel in pravica staršev, da svojim otrokom zagotovijo vzgojo in izobraževanje v skladu s svojimi verskimi, svetovnonazorskimi in pedagoškimi prepričanji, se spoštujeta v skladu z nacionalnimi zakoni, ki urejajo njuno uresničevanje.

Člen 15

Svoboda izbire poklica in pravica do dela

1. Vsakdo ima pravico do dela in do opravljanja svobodno izbranega ali sprejetega poklica.
2. Vsakemu državljanu Unije je v kateri koli državi članici zagotovljena svoboda iskanja zaposlitve, dela, ustanavljanja in opravljanja storitev.
3. Državljeni tretjih držav, ki smejo delati na ozemlju držav članic, imajo pravico do enakih delovnih pogojev kot državljeni Unije.

Člen 16

Svoboda gospodarske pobude

Svoboda gospodarske pobude je priznana v skladu s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji.

Člen 17

Lastninska pravica

1. Vsakdo ima pravico imeti v posesti svojo zakonito pridobljeno lastnino, jo uporabljati, z njo razpolagati in jo komu zapustiti. Lastnina se nikomur ne sme odvzeti, razen v javno korist v primerih in pod pogoji, ki jih določa zakon, vendar le proti pravični in pravočasni odškodnini za njeno izgubo. Uživanje lastnine se lahko uredi z zakonom, kolikor je to potrebno zaradi splošnega interesa.

2. Zagotovljeno je varstvo intelektualne lastnine.

Člen 18

Pravica do azila

Ob upoštevanju pravil Ženevske konvencije z dne 28. julija 1951 in Protokola z dne 31. januarja 1967 o statusu beguncev in v skladu s Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o delovanju Evropske unije (v nadaljevanju "pogodbi") je priznana pravica do azila.

Člen 19

Varstvo v primeru odstranitve, izгона ali izročitve

1. Kolektivni izgoni so prepovedani.
2. Nihče se ne sme odstraniti, izgnati ali izročiti državi, v kateri obstaja zanj resna nevarnost, da bo podvržen smrtni kazni, mučenju ali drugemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

NASLOV III

ENAKOST

Člen 20

Enakost pred zakonom

Pred zakonom so vsi enaki.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Člen 21

Prepoved diskriminacije

1. Prepovedana je vsakršna diskriminacija na podlagi spola, rase, barve kože, etničnega ali socialnega porekla, genetskih značilnosti, jezika, vere ali prepričanja, političnega ali drugega mnenja, pripadnosti narodnostni manjšini, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

2. Brez poseganja v posebne določbe pogodb je na njenem področju uporabe prepovedana vsakršna diskriminacija na podlagi državljanstva.

Člen 22

Kulturna, verska in jezikovna raznolikost

Unija spoštuje kulturno, versko in jezikovno raznolikost.

Člen 23

Enakost žensk in moških

Enakost žensk in moških se mora zagotoviti na vseh področjih, vključno z zaposlovanjem, delom in plačilom za delo.

Načelo enakosti ne preprečuje ohranitve ali sprejetja ukrepov o specifičnih ugodnostih v korist nezadostno zastopanega spola.

Člen 24

Pravice otroka

1. Otroci imajo pravico do potrebnega varstva in skrbi za zagotovitev njihove dobrobiti. Svoje mnenje lahko svobodno izražajo. Njihovo mnenje se upošteva v stvareh, ki jih zadevajo, v skladu z njihovo starostjo in zrelostjo.

2. Pri vseh ukrepih javnih organov ali zasebnih ustanov, ki se nanašajo na otroke, se morajo upoštevati predvsem koristi otroka.

3. Vsak otrok ima pravico do rednih osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema staršema, če to ni v nasprotju z njegovimi koristmi.

Člen 25

Pravice starejših

Unija priznava in spoštuje pravico starejših do dostojnega in samostojnega življenja ter sodelovanja v družbenem in kulturnem življenju.

Člen 26

Vključenost invalidov

Unija priznava in spoštuje pravico invalidov do ukrepov za zagotavljanje njihove samostojnosti, socialne in poklicne vključenosti ter sodelovanja v življenju skupnosti.

NASLOV IV

SOLIDARNOST

Člen 27

Pravica delavcev do obveščeniosti in posvetovanja v podjetju

Delavcem ali njihovim predstavnikom se morajo na ustreznih ravneh pravočasno zagotoviti informacije in možnost posvetovanja v primerih in pod pogoji, določenimi s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji.

Člen 28

Pravica do kolektivnih pogajanj in ukrepov

Delavci in delodajalci ali njihove organizacije imajo v skladu s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji pravico pogajati se in sklepati kolektivne pogodbe na ustreznih ravneh, v primeru nasprotja interesov pa do kolektivnih ukrepov za obrambo svojih interesov, vključno s stavko.

Člen 29

Pravica dostopa do služb za posredovanje zaposlitev

Vsakdo ima pravico brezplačnega dostopa do služb za posredovanje zaposlitev.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Člen 30

Varstvo v primeru neupravičene odpustitve

Vsak delavec ima pravico do varstva pred neupravičeno odpustitvijo v skladu s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji.

Člen 31

Pošteni in pravični delovni pogoji

1. Vsak delavec ima pravico do zdravih in varnih delovnih pogojev ter delovnih pogojev, ki spoštujejo njegovo dostojanstvo.

2. Vsak delavec ima pravico do omejenega delovnega časa, dnevnega in tedenskega počitka ter **plačanega letnega dopusta.**

Člen 32

Prepoved dela otrok in varstvo mladih pri delu

Delo otrok je prepovedano. Brez poseganja v pravila, ki so za mlade ugodnejša, in razen v primeru omejenih izjem najnižja starost za zaposlitev ne sme biti nižja od starosti ob dokončanju obveznega šolanja.

Zaposlenim mladim je treba zagotoviti delovne pogoje, primerne njihovi starosti, in jih zaščititi pred gospodarskim izkoriščanjem in kakršnim koli delom, ki bi lahko škodovalo njihovi varnosti, zdravju, telesnemu, duševnemu, moralnemu ali socialnemu razvoju ali bi lahko ogrozilo njihovo vzgojo.

Člen 33

Družinsko in poklicno življenje

1. Družina uživa pravno, ekonomsko in socialno varstvo.

2. Za uskladitev družinskega in poklicnega življenja ima vsakdo pravico do varstva pred odpustitvijo zaradi materinstva ter pravico do plačanega porodniškega in starševskega dopusta ob rojstvu ali posvojitvi otroka.

Člen 34

Socialna varnost in socialna pomoč

1. Unija priznava in spoštuje pravico dostopa do dajatev socialne varnosti in socialnih služb, ki nudijo varstvo v primerih, kot so materinstvo, bolezen, nesreče pri delu, odvisnost ali starost ter v primeru izgube zaposlitve, v skladu s pravili, ki jih določajo pravo Unije ter nacionalne zakonodaje in običaji.

2. Vsakdo, ki v Uniji zakonito prebiva in spreminja prebivališče, ima pravico do dajatev socialne varnosti in socialnih ugodnosti v skladu s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji.

3. V boju proti socialni izključenosti in revščini Unija priznava in spoštuje pravico do socialne pomoči in pomoči pri pridobitvi stanovanj, ki naj zagotovita dostojno življenje vsem, ki nimajo zadostnih sredstev, v skladu s pravili, ki jih določajo pravo Unije ter nacionalne zakonodaje in običaji.

Člen 35

Varovanje zdravja

Vsakdo ima pravico do preventivnega zdravstvenega varstva in do zdravniške oskrbe v skladu s pogoji, ki jih določajo nacionalne zakonodaje in običaji. Pri opredeljevanju in izvajanju vseh politik in dejavnosti Unije se zagotavlja visoka raven varovanja zdravja ljudi.

Člen 36

Dostop do storitev splošnega gospodarskega pomena

Unija priznava in spoštuje dostop do storitev splošnega gospodarskega pomena, ki je v skladu s pogodbama določen v nacionalnih zakonodajah in običajih, s čimer pospešuje socialno in teritorialno kohezijo Unije.

Člen 37

Varstvo okolja

V politike Unije je treba vključiti visoko raven varstva in izboljšanje kakovosti okolja, ki se zagotavljata v skladu z načelom trajnostnega razvoja.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Člen 38

Varstvo potrošnikov

Politike Unije zagotavljajo visoko raven varstva potrošnikov.

NASLOV V

PRAVICE DRŽAVLJANOV

Člen 39

Pravica voliti in biti voljen na volitvah v Evropski parlament

1. Vsak državljan Unije ima pravico, da v državi članici, v kateri prebiva, pod enakimi pogoji kakor državljani te države voli in je voljen na volitvah v Evropski parlament.

2. Člani Evropskega parlamenta se volijo s splošnim, neposrednim, svobodnim in tajnim glasovanjem.

Člen 40

Pravica voliti in biti voljen na občinskih volitvah

Vsak državljan Unije ima pravico, da v državi članici, v kateri prebiva, pod enakimi pogoji kakor državljani te države voli in je voljen na občinskih volitvah.

Člen 41

Pravica do dobrega upravljanja

1. Vsakdo ima pravico, da institucije, organi, uradi in agencije Unije njegove zadeve obravnavajo nepristransko, pravično in v razumnem roku.

2. Ta pravica vključuje predvsem:

- a) pravico vsake osebe, da se izjasni pred sprejetjem kakršnega koli posamičnega ukrepa, ki jo prizadene;
- b) pravico vsake osebe do vpogleda v svoj spis ob spoštovanju legitimnih interesov zaupnosti ter poklicne in poslovne tajnosti;
- c) obveznost uprave, da svoje odločitve obrazloži.

3. Vsakdo ima pravico, da mu Unija v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna pravnim ureditvam držav članic, nadomesti kakršno koli škodo, ki so jo povzročile njene institucije ali njeni uslužbenci pri opravljanju svojih dolžnosti.

4. Vsakdo se lahko na institucije Unije obrne v enem od jezikov pogodb in mora prejeti odgovor v istem jeziku.

Člen 42

Pravica dostopa do dokumentov

Vsak državljan Unije in vsaka fizična ali pravna oseba s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic ima pravico dostopa do dokumentov institucij, organov, uradov in agencij Unije, ne glede na nosilec dokumenta.

Člen 43

Evropski varuh človekovih pravic

Vsak državljan Unije in vsaka fizična ali pravna oseba s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic ima pravico, da se obrne na evropskega varuha človekovih pravic glede nepravilnosti pri dejavnostih institucij, organov, uradov in agencij Unije, razen glede Sodišča Evropske unije pri opravljanju njegove sodne funkcije.

Člen 44

Pravica do peticije

Vsak državljan Unije in vsaka fizična ali pravna oseba s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic ima pravico nasloviti peticijo na Evropski parlament.

Člen 45

Svoboda gibanja in prebivanja

1. Vsak državljan Unije ima pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

2. Svoboda gibanja in prebivanja se lahko v skladu s pogodbama prizna državljanom tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju ene od držav članic.

Člen 46

Diplomatska in konzularna zaščita

Vsak državljan Unije ima na ozemlju tretje države, v kateri država članica, katere državljan je, nima svojega predstavništva, pravico do zaščite s strani diplomatskih ali konzularnih organov katere koli države članice pod enakimi pogoji, kakršni veljajo za državljane te države.

NASLOV VI

SODNO VARSTVO

Člen 47

Pravica do učinkovitega pravnega sredstva in nepristranskega sodišča

Vsakdo, ki so mu kršene pravice in svoboščine, zagotovljene s pravom Unije, ima pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem v skladu s pogoji, določenimi v tem členu.

Vsakdo ima pravico, da o njegovi zadevi pravično, javno in v razumnem roku odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom predhodno ustanovljeno sodišče. Vsakdo ima možnost svetovanja, obrambe in zastopanja.

Osebam, ki nimajo zadostnih sredstev, se odobri pravna pomoč, kolikor je ta potrebna za učinkovito zagotovitev dostopa do sodnega varstva.

Člen 48

Domneva nedolžnosti in pravica do obrambe

1. Obdolženec velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni dokazana v skladu z zakonom.

2. Vsakemu obdolžencu je zagotovljena pravica do obrambe.

Člen 49

Načeli zakonitosti in sorazmernosti kaznivih dejanj in kazni

1. Nihče ne sme biti obsojen za dejanje, izvršeno s storitvijo ali opustitvijo, ki v času, ko je bilo storjeno, po nacionalnem ali mednarodnem pravu ni bilo določeno kot kaznivo dejanje. Prav tako se ne sme izreči strožja kazen od tiste, ki jo je bilo mogoče izreči v času, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno. Če je bila v času po storitvi dejanja z zakonom predpisana milejša kazen, se uporabi ta.

2. Ta člen ne izključuje sojenja in kaznovanja osebe zaradi storitve ali opustitve dejanja, ki je bilo v času, ko je bilo storjeno, kaznivo po splošnih načelih, ki jih priznava skupnost narodov.

3. Kazen ne sme biti nesorazmerna s kaznivim dejanjem.

Člen 50

Pravica, da se za isto kaznivo dejanje kazensko ne preganja ali kaznuje dvakrat

Nihče ne sme biti ponovno v kazenskem postopku ali kaznovan zaradi kaznivega dejanja, za katero je bil v Uniji v skladu z zakonom s pravnomočno sodbo že oproščen ali obsojen.

NASLOV VII

SPLOŠNE DOLOČBE O RAZLAGI IN UPORABI LISTINE

Člen 51

Področje uporabe

1. Določbe te listine se uporabljajo za institucije, organe, urade in agencije Unije ob spoštovanju načela subsidiarnosti, za države članice pa samo, ko izvajajo pravo Unije. Zato spoštujejo pravice, upoštevajo načela in spodbujajo njihovo uporabo v skladu s svojimi pristojnostmi in ob spoštovanju meja pristojnosti Unije, ki so ji dodeljene v pogodbah.

2. Ta listina ne razširja področja uporabe prava Unije čez pristojnosti Unije niti ne ustvarja nikakršnih novih pristojnosti ali nalog Unije in ne spreminja pristojnosti in nalog, opredeljenih v pogodbah.

Člen 52

Obseg pravic in načel ter njihova razlaga

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1. Kakršno koli omejevanje uresničevanja pravic in svoboščin, ki jih priznava ta listina, mora biti predpisano z zakonom in spoštovati bistveno vsebino teh pravic in svoboščin. Ob upoštevanju načela sorazmernosti so omejitve dovoljene samo, če so potrebne in če dejansko ustrezajo ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, ali če so potrebne zaradi zaščite pravic in svoboščin drugih.
2. Pravice, ki jih priznava ta listina in jih urejajo določbe pogodb, se uresničujejo v skladu s pogoji in v mejah, opredeljenih v teh pogodbah.
3. Kolikor ta listina vsebuje pravice, ki ustrezajo pravicam, zagotovljenim z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, sta vsebina in obseg teh pravic enaka kot vsebina in obseg pravic, ki ju določa navedena konvencija. Ta določba ne preprečuje širšega varstva po pravu Unije.
4. Kolikor so v tej listini priznane temeljne pravice, kot izhajajo iz skupnih ustavnih tradicij držav članic, je treba te pravice razlagati skladno s temi tradicijami.
5. Določbe te listine, v katerih so določena načela, se lahko izvajajo z zakonodajnimi in izvedbenimi akti institucij, organov, uradov in agencij Unije ter akti držav članic za izvajanje prava Unije v skladu z njihovimi pristojnostmi. Nanje se sme pred sodišči sklicevati samo pri razlagi teh aktov in pri odločanju o njihovi zakonitosti.
6. Nacionalne zakonodaje in običaji se morajo v celoti upoštevati v skladu s to listino.
7. Sodišča Unije in držav članic ustrezno upoštevajo pojasnila, pripravljena kot vodilo za razlago te listine.

Člen 53

Raven varstva

Nobena določba te listine se ne sme razlagati kot omejevanje ali zoževanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih, na njihovem področju uporabe, priznavajo pravo Unije, mednarodno pravo in mednarodni sporazumi, katerih pogodbenica je Unija ali vse države članice, predvsem Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter ustave držav članic.

Člen 54

Prepoved zlorabe pravic

Nobena določba te listine se ne sme razlagati, kot da podeljuje pravico opravljanja kakršne koli dejavnosti ali storitve kakršnega koli dejanja, katerega cilj bi bil odpraviti pravice in svoboščine, priznane v tej listini, ali jih omejiti bolj, kakor je predvideno v tej listini."

Zgornje besedilo s potrebnimi prilagoditvami povzema Listino, razglašeno dne 7. decembra 2000, in jo bo nadomestilo z dnem začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe.

Za Evropski parlament

Za Svet Evropske unije

Za Evropsko komisijo

1.3.4. Mednarodne pogodbe

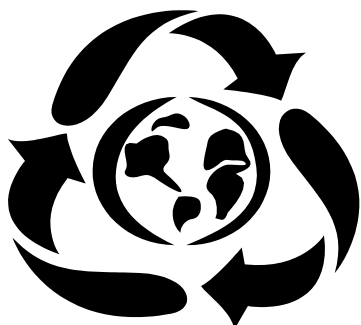
Splošna deklaracija o človekovih pravicah je tlakovala pot sprejetju vrste **mednarodnih pogodb o človekovih pravicah, ki danes veljajo na svetovni in regionalni ravni**. Te zadnje odražajo posebno **skrb** določene regije in zagotavljajo posebne mehanizme varovanja človekovih pravic

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1.4. Varstvo človekovih pravic

1.4.1 Ustava RS

USTAVA je najvišji splošni pravni akt, s katerim država predpiše splošna načela in oblike svoje politične in družbene ureditve. V ustavo so običajno zapisana splošno veljavna načela, s katerimi se strinjajo skoraj vsi državljani, zato je za njen sprejem in spremembo v parlamentu običajno potrebna dvotretjinska večina, z njo pa morajo biti usklajeni tudi vsi drugi pravni akti, ki sestavljajo pravni red države, za kar v mnogih demokracijah skrbi ustavno sodišče.

Iz Ustave RS:

- 1. V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi smo pred zakonom enaki.**
- 2. Človekove pravice in temeljne svoboščine se uresničujejo neposredno na podlagi ustave.** Zagotovljeni sta sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravica do odprave posledice njihove kršitve.
- 3. Človekovo življenje je nedotakljivo. V Sloveniji ni smrtne kazni.** Nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu ali ponižujočem kaznovanju ali ravnanju. Na človeku je prepovedano delati medicinske ali druge znanstvene poskuse brez njegove svobodne privolitve.
- 4. Vsakdo ima pravico do osebne svobode. Nikomur se ne sme vzeti prostosti,** razen v primerih in po postopku, ki ga določa zakon. Vsakdo, ki mu je odvzeta prostost, mora biti v materinem jeziku ali v jeziku, ki ga razume, takoj obveščen o razlogih za odvzem prostosti.
- 5. Zagotovljeno je spoštovanje človekove osebnosti in njegovega dostojanstva v kazenskem in v vseh drugih pravnih postopkih,** in prav tako med odvzemom prostosti in izvrševanjem kazni. Prepovedano je vsakršno nasilje nad osebami, ki jim je prostost kakorkoli omejena, ter vsakršno izsiljevanje priznanj in izjav.
- 6. Vsakdo ima pravico, da se prosto giblje in si izbira prebivališče, da zapusti državo in se vanjo kadarkoli vrne.** Tujcem se na podlagi zakona lahko omeji vstop v državo in čas bivanja v njej.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

7. **Vsakdo ima pravico do osebnega dostojanstva in varnosti.**
8. Zagotovljena je **nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti ter osebnostnih pravic.**
9. Zagotovljeno je **varstvo osebnih podatkov**. Prepovedana je uporaba osebnih podatkov v nasprotju z namenom njihovega zbiranja.
10. Zagotovljena je **svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja**. Vsakdo lahko svobodno zbira, sprejema in širi vesti in mnenja.
11. **Izpovedovanje vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju je svobodno. Nihče se ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja.** Starši imajo pravico, da v skladu s svojim prepričanjem zagotavljajo svojim otrokom versko in moralno vzgojo. Usmerjanje otrok glede verske in moralne vzgoje mora biti v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo ter z njegovo svobodo vesti, verske in druge opredelitve ali prepričanja.
12. **Volilna pravica je splošna in enaka.** Vsak državljan, ki je dopolnil 18 let, ima pravico voliti in biti voljen. Zakon lahko določi, v katerih primerih in pod katerimi pogoji imajo volilno pravico tujci.
13. **Zagotovljena je svoboda dela.** Vsakdo prosto izbira zaposlitev. Vsakomur je pod enakimi pogoji dopustno vsako delovno mesto. Prisilno delo je prepovedano.
14. **Država ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje ter skrbi za njihovo delovanje.**
15. **Vsakdo ima pravico do zdravstvenega varstva pod pogoji, ki jih določa zakon.**
16. **Zakonska zveza temelji na enakopravnosti zakoncev.**
17. Starši imajo **pravico in dolžnost vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke**. Otroci, rojeni zunaj zakonske zveze, imajo enake pravice kakor otroci, rojeni v njej.
18. **Izobraževanje je svobodno. Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno in se financira iz javnih sredstev.**
19. Zagotovljena je **svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja**.
20. **Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo.**
21. **Protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti.**

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

VAJA: Odgovorite na spodnja vprašanja!

1. Odgovore na spodnja vprašanja boste našli na UL 2. Bodite natančni pri zapisu 😊.

a) Kaj država predpiše z ustavo?

b) Ali veljajo v SLO drugačna pravila za ljudi, ki niso rimokatoliške vere? _____

c) Kaj pomeni stavek »Človeško življenje je nedotakljivo?«

d) Kako je urejeno gibanje državljanov in kako gibanje tujcev?

e) Ali imajo vsi državljani volilno pravico? _____

f) Kdaj jo dobijo? _____

g) Osnovnošolsko izobraževanje ni obvezno in se financira iz javnih sredstev.

DA NE

h) Zakonca sta enakopravna. DA NE

i) Kaj potrebujete za obisk splošnega zdravnika v Sloveniji?

j) Ali ste upravičeni do brezplačnega urgentnega zdravstvenega pregleda?

DA NE

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1.4.2. Varstvo človekovih pravic v R Sloveniji

1.4.2.1. Varuh človekovih pravic

Kdaj se obrniti na Varuha?

Na varuhinjo, na njene štiri namestnike ali na njene strokovne sodelavce se lahko obrnete, če menite, da vam je bila **z aktom državnega organa, organa lokalne samouprave ali nosilca javnih pooblastil kršena katera izmed pravic**.

Preden se pritožite na institucijo Varuha človekovih pravic RS (Varuh), **skušajte sami rešiti svoje težave**. To lahko storite tako, da:

1. se pritožite na organ, ki vam je kršil pravico,
2. se pritožite na organ, ki nadzoruje delo organa, ki vam je kršil pravico
3. uporabite vse druga možna pravna sredstva.

Če ste izčrpali vse možnosti za rešitev vaših težav ali pa preprosto ne veste več, kaj storiti, pokličite na **brezplačni telefon varuha 080 15 30**, kjer vam bo informator pri VČP RS dal navodila, kako vložite pisno pobudo Varuhu in vam podal osnovne informacije o delu Varuha, pa še kakšno informacijo na vašo željo.

Kaj Varuh lahko stori?

Varuh lahko

- kršitelja **opozori**, da kršitev popravi oziroma odpravi storjeno nepravilnost ali
- celo **predlaga** povrnitev škode.
- V vašem imenu in z vašim pooblastilom **na ustavno sodišče vloži zahtevo za oceno ustavnosti in zakonitosti** določenih predpisov ali aktov ali pa
- **posreduje ustavno pritožbo** zaradi kršenja katere od pravic.
- Vladi ali parlamentu lahko **da pobude za spremembo zakonov in drugih predpisov**.
- Predlaga vsem organom, ki sodijo v njegovo pristojnost, da izboljšajo svoje poslovanje in odnose s strankami.
- Vsakomur **lahko posreduje svoje mnenje** o nekem primeru, ki je povezan s kršenjem pravic in svoboščin. Pri tem ni pomembno, kakšne vrste je postopek, niti v kateri fazi obravnave je pred določenim organom.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Česa ne more storiti?

- Varuh pa **ne more** opraviti dela ali **odpraviti kršitve** oziroma nepravilnosti **namesto določenega državnega organa, organa lokalne samouprave ali nosilca javnih pooblastil**.
- Dolžnost tistega, ki je storil kršitev oziroma nepravilnost, je, da kršitev ali nepravilnost tudi sam odpravi. Varuh prav tako **ne more obravnavati zadev, ki so v postopku pred sodiščem**, razen v izjemnih primerih.
- Varuh po zakonu **nima pooblastil do zasebnega sektorja**, zato ne more posredovati v primerih, ko pravice krši npr. zasebno podjetje. V tovrstnih primerih lahko izvaja pritisk na državne organe, organe lokalne samouprave in nosilce javnih pooblastil, ki nadzorujejo delo zasebnega podjetja ali zasebnika.

Kaj je pobuda?

Je opis vaše težave in vseh postopkov, ki ste jih za njeno reševanje ubrali, dokler niste več vedeli, kako naprej. Kot pobuda šteje izpolnjen obrazec za vlaganje pobude Varuhu ali navadno pismo.

V pobudi **ne smejo manjkati vaši podatki in podpis**, saj anonimnih pobud Varuh ne obravnava.

Obrazec v PDF obliki, ki ga natisnete in izpolnite, lahko poskenirate in ga kot pripenko pošljete na info@varuh-rs.si ali pa ga spravite v kuverto in ga pošljete po klasični pošti na naslov **Dunajska 56, 1109 Ljubljana**.

Pobudo lahko sestavite tudi **kot navadno pismo** na bel list papirja. Skušajte čim izčrpnje opisati vaše težave, navedite, katere pravice naj bi se vam kršile in priložite dokumentacijo, ki utegne dokazovati vaše navedbe kršitev vaših pravic.

Če vam sestavljanje pobude dela preglavice, **pokličite na brezplačno številko 080 15 30**.

Pobuda ni že telefonski pogovor z informatorjem. On vam le pojasni, kaj morate najprej storiti, da bo varuh oziroma njegovi sodelavci lahko začel z obravnavo vaše težave.

Za vlogo pisne pobude **ne potrebujete odvetnikove pomoči**.

Postopek je neformalen in brezplačen. V vašem materinem jeziku preprosto izpolnite priložen obrazec, na katerem ne smejo manjkati vaši podatki in podpis, saj varuh anonimnih pobud ne obravnava.

Pobudo lahko vložite tudi namesto koga drugega (prizadetega), vendar morate imeti njegovo **soglasje**, ki ga priložite pobudi.

Varuh posluje v slovenskem jeziku.

Z vašo težavo lahko Varuha **seznanite tudi osebno**, vendar morate prej vložiti pisno pobudo in se najaviti za osebni razgovor na sedežu Varuha v Ljubljani ali pač v vašem kraju. Varuh namreč enkrat mesečno posluje zunaj sedeža, kjer se sreča z vsemi, ki ne (z)morejo priti v Ljubljano.

Obrazec za oddajo pobude

Kaj se dogaja s pobudo, ko jo vložite?

Ko enkrat pošljete pobudo na naslov **Varuh človekovih pravic RS, Dunajska 56, 1009 Ljubljana** ali na elektronski naslov info@varuh-rs.si, jo registrirajo v glavni pisarni kot prispelo, nato pa je dodeljena strokovnemu sodelavcu, ki se ukvarja s kršitvami pravic kot naj bi se zgodila vam. Pri Varuhu so zaposleni številni strokovnjaki, ki skrbijo za odpravo kršitev na določenih področjih.

Ko pristojni strokovnjak prejme vašo pobudo, jo preuči:

1. vam sporoči, da jo bo obravnaval
2. vas pokliče, da jo po potrebi dopolnite **ALI**
3. vam sporoči, da je ne bo obravnaval in navede razloge
4. vas napoti, da uporabite še neizkoriščene pritožbene poti

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

5. naredi poizvedbo pri organu, ki naj bi storil kršitev vaše pravice (in čaka na odgovor)
6. naredi poizvedbe še pri drugih organih, ki bi lahko kaj storili za rešitev vašega primera, pa niso
7. vas obvešča o poteku obravnave...

Strokovni sodelavec vam ne piše ob vsakem koraku obravnave! Obvešča vas le ob ključnih točkah v postopku obravnave in seveda ob rezultatu našega posredovanja v vašem primeru. Obravnava primera ni časovno omejena. Nekatere obravnave lahko žal trajajo tudi več let, nekatere pa se zaključijo hitro. Seveda je dolgotrajnost postopka pri varuhu odvisna od zapletenosti vašega primera in od sodelovanja vpletenih.

Kdaj varuh vaše pobude ne bo obravnaval?

- če ugotovi, da ne gre za kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin ali za drugo nepravilnost,
- če je vloga nepopolna in je kot pobudnik tudi po opozorilu ne dopolnite,
- če je zadeva v postopku pred pravosodnimi organi, razen če gre za primere neupravičenega zavlačevanja postopka ali očitne zlorabe oblasti,
- če zadevo obravnava preiskovalna komisija državnega zbora,
- če niso bila izčrpana vsa redna in izredna pravna sredstva, razen v nekaterih primerih,
- če je od dejanja ali zadnje odločitve organa minilo več kot leto dni, razen če bo ocenil, da ste kot pobudnik zamudili rok iz objektivnih razlogov.

Odločitev Varuha, ali bo obravnaval pobudo ali ne, je dokončna, kar pomeni, da se zoper odločitev Varuha ne morete pritožiti.

Kako priti do Varuha?

Varuhu lahko pošljete pisno pobudo **po pošti** ali **elektronski pošti**, lahko pa se nanj obrnete tudi prek **brezplačnega telefona** ali se dogovorite za **osebni pogovor z njim** ali njegovimi sodelavci. Če ne morete osebno do njega v Ljubljano, imate nekajkrat na leto priložnost srečati se z njim, ko posluje zunaj sedeža oziroma se mudi v nekaterih krajih po Sloveniji.

Za vložitev pisne pobude ne potrebujete odvetnikove pomoči.

Postopek je brezplačen in neformalen. Preprosto natisnete priloženi obrazec in ga izpolnite. Na njem ne smejo manjkati vaši podatki in podpis, saj anonimnih pobud Varuh ne obravnava.

Obrazec lahko poskenirate in ga kot priponko pošljete na info@varuh-rs.si ali pa ga zapakirate v kuverto in ga pošljete po klasični pošti na naslov **Dunajska 56, 1109 Ljubljana**.

Pobudo lahko sestavite tudi **kot navadno pismo** na bel list papirja. Skušajte čim izčrpeje opisati vaše težave, navedite, katere pravice naj bi se vam kršile in priložite dokumentacijo, ki utegne dokazovati vaše navedbe kršitev vaših pravic.

Če vam sestavljanje pobude dela preglavice, pokličite na brezplačno številko 080 15 30.

Varuh posluje v slovenskem jeziku, pobudo pa lahko vložite v svojem maternem jeziku, če ne obvladate slovenščine.

Osnovne informacije o delu varuha, temeljne akte in druge informacije lahko dobite, če pokličete brezplačni telefon 080 15 30 ali prebrskate Varuhovo spletno stran ali pišete na info@varuh-rs.si.

Naslov: DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA

Telefon: +386 1 475 00 50

Telefax: +386 1 475 00 40

Brezplačni telefonski klic in informacije: 080 15 30

E-pošta: info@varuh-rs.si

Spletna stran: www.varuh-rs.si/

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1.4.2.2. Ustavno sodišče

Ustavno sodišče Republike Slovenije (US RS) je neodvisen in avtonomen državni organ, ki izvršuje ustavnosodno presojo – je najvišji organ sodne oblasti za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državi ter varuh ustavnosti in zakonitosti. Med njegove glavne pristojnosti sodijo ocena ustavnosti zakonov ter ocena ustavnosti in zakonitosti drugih predpisov in odločanje o ustavnih pritožbah, s katerimi se uveljavljajo kršitve človekovih pravic s posamičnimi akti državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil.

V razmerju do drugih državnih organov je Ustavno sodišče samostojen in neodvisen državni organ. Njegov položaj je določen v Ustavi, podrobneje pa je opredeljen v Zakonu o Ustavnem sodišču. Svojo organizacijo in delo Ustavno sodišče ureja s poslovnikom in drugimi splošnimi akti.

Sestava

Ustavno sodišče sestavlja devet sodnic oziroma sodnikov Ustavnega sodišča, ki jih na predlog Predsednika republike izvoli Državni zbor. Za ustavnega sodnika ali sodnico je lahko izvoljen državljan Republike Slovenije, ki je pravni strokovnjak in je star najmanj štirideset let. Ustavni sodniki so izvoljeni za dobo devetih let in ne morejo biti ponovno voljeni. Predsednico oziroma Predsednika Ustavnega sodišča izvolijo ustavni sodniki izmed sebe za dobo treh let. Trenutna sestava ustavnih sodnikov je na voljo na tej povezavi.

Pristojnosti

Večino pristojnosti Ustavnega sodišča izrecno določa že Ustava, dopušča pa, da se določijo tudi z zakonom. Med njegove glavne pristojnosti sodijo ocena ustavnosti zakonov ter ocena ustavnosti in zakonitosti drugih predpisov in odločanje o ustavnih pritožbah, s katerimi se uveljavljajo kršitve človekovih pravic s posamičnimi akti državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil.

Pristojnosti, določene z Ustavo

Po določbah Ustave Ustavno sodišče odloča:

- o skladnosti zakonov z Ustavo;
- o skladnosti zakonov in drugih predpisov z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in s splošnimi načeli mednarodnega prava;
- o skladnosti podzakonskih predpisov z Ustavo in z zakoni;
- o skladnosti predpisov lokalnih skupnosti z Ustavo in z zakoni;

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

- o skladnosti splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, z Ustavo, zakoni in podzakonskimi predpisi;
- o ustavnih pritožbah zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin s posamičnimi akti;
- o sporih glede pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi, in med samimi lokalnimi skupnostmi;
- o sporih glede pristojnosti med sodišči in drugimi državnimi organi;
- o sporih o pristojnostih med Državnim zborom, predsednikom republike in Vlado;
- o protiučustavnosti aktov in delovanja političnih strank;
- o pritožbah proti odločitvam Državnega zbora o potrditvi poslanskih mandatov;
- o obtožbi zoper predsednika republike, predsednika Vlade in ministre;
- o skladnosti mednarodne pogodbe z Ustavo v postopku njene ratifikacije.

1.4.2.3. Amnesty international

<http://www.amnesty.si/j7/kdo-smo/kdo-smo.html>

Kdo smo?

Amnesty International je globalno gibanje 3,2 milijona ljudi, ki [že 50 let spreminjamo svet](#). Prizadevamo si za izpustitev zapornikov vesti, sojenje mučiteljem, zagotavljanje pravice žrtvam, spreminjanje pravnih standardov, skratka za lepši svet, kjer bodo vse človekove pravice spoštovane povsod in za vsakogar.

Za svoja prizadevanja smo leta 1977 dobili tudi Nobelovo nagrado za mir.

Amnesty International se pri svojih raziskavah in ukrepih osredotoča na preprečevanje in odpravo hudih zlorab človekovih pravic. To so pravice do telesne in duševne celovitosti, svoboda vesti in izražanja ter pravica do nediskriminacije.

KAJ JE NJIHOVA VIZIJA?

Vizija 3,2 milijona članov ter podpornikov AI je svet, v katerem vsakdo uživa vse človekove pravice, opredeljene v Splošni deklaraciji človekovih pravic in ostalih mednarodnih standardih s področja človekovih pravic. S svojimi kampanjami širimo splošno osveščenost o pomenu človekovih pravic in nasprotuje njihovim specifičnim kršitvam.

AMNESTY INTERNATIONAL V SLOVENIJI

Prvo skupino Amnesty International v slovenskem prostoru je leta 1988 s somišljeniki ustanovila takrat 16-letna Suzana Dewa. Ustanovni zbor slovenske Amnesty International je bil 10. decembra 1988 v Kranju. 24 let kasneje naša prizadevanja v Sloveniji podpira okoli 9000 članov in podpornikov.

Amnesty International Slovenije, ki je deluje kot društvo, se je takoj po ustanovitvi začela uspešno razvijati. Tako smo že leta 1994 v okviru mednarodne organizacije Amnesty International pridobili status sekcije. To pomeni, da smo izpolnjevali vse kriterije, ki jih AI zahteva za najvišjo obliko organiziranosti v posamezni državi.

Amnesty International Slovenije se je razvila v pomembnega sogovornika za področje človekovih pravic. Delo uspešno izvajamo z vidika splošnega osveščanja, prizadevanja za sistemske spremembe, izvajanja kampanj oziroma aktivizma v dobro človekovih pravic ter učenja o človekovih pravicah (delavnice v izobraževalnih ustanovah – za mlade in za učitelje/ice).

AI Slovenije je neodvisna in nepristranska organizacija, ki se večinoma financira iz članarin in prispevkov svojih podpornikov in članov.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Društvo Amnesty International Slovenije
Beethovnova ulica 7
1000 Ljubljana
Dosegljivi smo tudi na
telefonski številki (01) 426 93 77
telefaks številki (01) 426 93 65
elektronskem naslovu **amnesty pri amnesty.si**

1.4.3. Varstvo človekovih pravic v EU

Varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin lahko v osnovi razdelimo na varstvo pravic s strani držav članic Evropske unije (EU) ter na varstvo pravic s strani posameznih institucij in organov Evropske unije.

Temeljne človekove pravice so na področjih, ki spadajo v pristojnost EU, dvojno varovane. To pomeni, da so na nacionalni ravni človekove pravice in temeljne svoboščine varovane na način, kot ga predpisuje pravni red vsake posamezne države članice, na ravni Evropske unije pa varovanje človekovih pravic določa pravni red Unije.

Z Amsterdamsko pogodbo (Ur.l. RS - MP, št. 27/2004), ki je stopila v veljavo 1. maja 1999, je pravo Sodišča evropskih skupnosti, ki je razvilo nepisan katalog pravic, dobilo formalno potrditev in tako tem pravicam podelilo status temeljnih načel, na katerih sloni EU. Določba, ki pravi, da EU temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in svoboščin, je postala iztožljiva, kar pomeni, da lahko Evropsko sodišče presoja skladnost vsakega akta EU - v vseh treh stebrih - s spoštovanjem človekovih pravic. Sodišče evropskih skupnosti tako predstavlja prvo, najbolj splošno varstvo človekovih pravic v okviru Evropske unije.

Za spoštovanje človekovih pravic v okviru EU skrbi tudi Evropski varuh človekovih pravic. Slednji obravnava pritožbe zoper institucije in telesa Evropske unije. Gre torej za obravnavanje domnevnih kršitev, ki jih institucije in telesa EU storijo pri svojem delu. Evropski varuh torej ne obravnava pritožb zoper nacionalne, regionalne ali lokalne organe oblasti v državah članicah, četudi gre za evropske zadeve.

Nadalje je varstvo človekovih pravic zagotovljeno tudi preko Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu, ki sicer ni del EU. Vsaka država pogodbenica Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (državna pritožba) ali posameznik (individualna pritožba), ki trdi, da je žrtev kršenja Konvencije, lahko vloži svojo pritožbo neposredno na sodišče v Strasbourgu, navajajoč kršitev ene izmed pravic, določenih v konvenciji. Sicer pa je zunaj tega splošnega varstva človekovih pravic določeno tudi posebno varstvo človekovih pravic, ki ga določajo posamezne listine, pogodbe, in drugi pravni akti. Veliko dokumentov, ki sicer v osnovi določajo človekove pravice in temeljne svoboščine, opredeljujejo tudi svoj postopek varstva in zaščite teh pravic. Na podlagi že omenjene Konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah (Ur.l. RS - MP, št. 33/1994), ki jo je leta 1950 sprejel Svet Evrope in temelji na Splošni deklaraciji človekovih pravic iz leta 1948, je bilo s protokolom ustanovljeno tudi Evropsko sodišče za človekove pravice, ki lahko sprejme pritožbo od katere koli osebe, nevladne organizacije ali skupine posameznikov, ki zatrjujejo, da so žrtve kršitev pravic. Prav tako nosi odgovornost izvajanja določil Konvencije tudi Odbor ministrov Sveta Evrope, ki je sestavljen iz zunanjih ministrov držav članic ali njihovih namestnikov.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Svet Evrope je na področju varstva človekovih pravic sprejel še nekatere druge listine in konvencije. Med najpomembnejše spadajo:

- Evropska socialna listina (Ur.l. RS - MP, št. 24/1999), sprejeta leta 1996;
- Evropska listina o regionalnih in manjšinskih jezikih (Ur.l. RS - MP, št. 69/2000), sprejeta leta 1992;
- Evropska konvencija o preprečevanju mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (Ur.l. RS - MP, št. 2/1994), sprejeta leta 1987;
- Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin (Ur.l. RS - MP, št. 20/1998) sprejeta leta 1995;
- Konvencija Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi, sprejeta leta 2005.

2. Demokracija v Republiki Sloveniji

2.1. Pojem demokracije

Izvor imena

Beseda demokracija izvira iz grščine; GR. demokratia izvira iz besed

- demos pomeni ljudstvo
- kratein pomeni vladati

Demokracija je državna ureditev, v kateri najpomembnejše odločitve sprejme ljudstvo in ne vladar po svoji volji.

Zgodovina demokracije

- Demokracijo so začeli uvajati v STARI GRČIJI približno 5.st.pr.n.št. s številnimi reformami
- "Ljudstvo" je vodilo državo. Ampak pod to ljudstvo so spadali:
 - ✓ svobodni moški (nad 28 let)
 - ✓ belci

V Sloveniji

- Leta 1990 je bil plebiscit s katerim so se prebivalci Slovenije odločili za samostojno državo
- 1990 leta so bile izvedene prve demokratične volitve

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

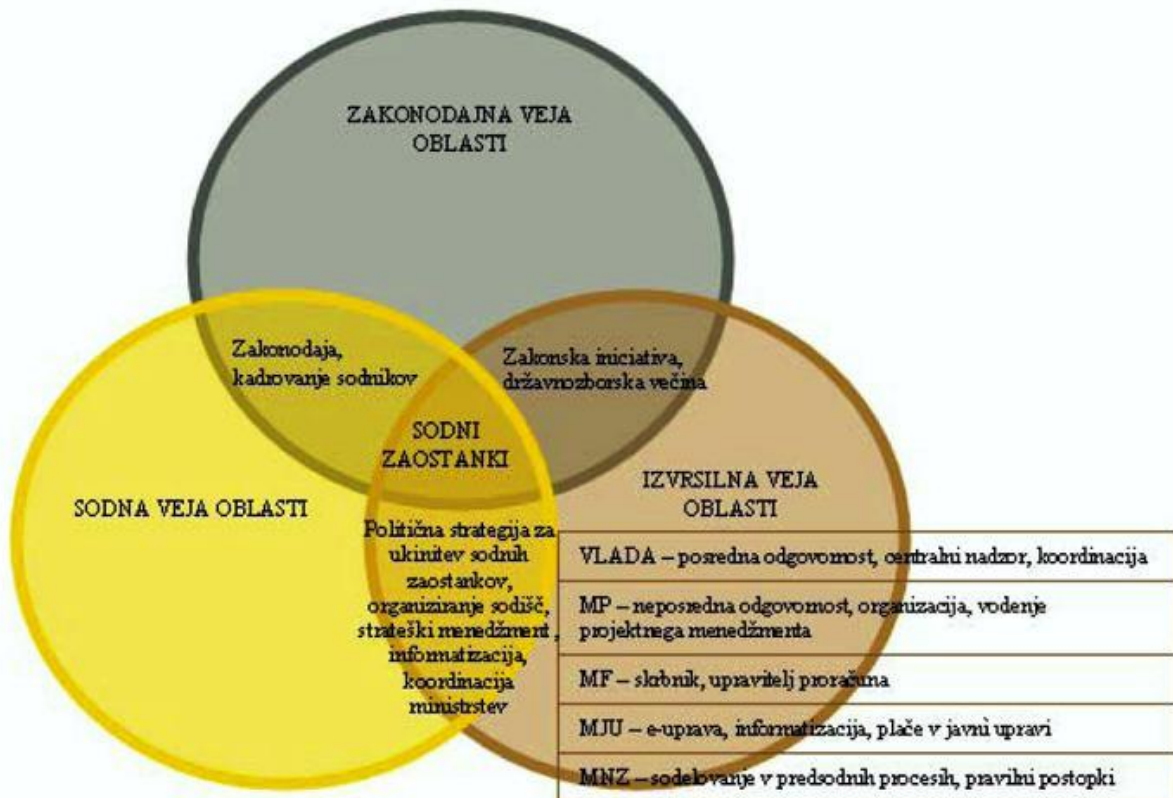
Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Slovenija je parlamentarna demokracija

Parlamentarna demokracija je politični sistem, ki temelji na načelu delitve oblasti na:

- Zakonodajno
- Izvršno
- Sodno

Model sodelovanja izvršilne, zakonodajne in sodne veje oblasti

Sistem parlamentarne demokracije je bil v Sloveniji uveden z ustavnimi amandmaji leta 1989

Slovenska ustavna ureditev temelji na parlamentarni obliki državne oblasti. Ta izhaja iz delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno.

Vlada RS je organ izvršilne oblasti in hkrati najvišji organ državne uprave. Funkcija vlade je torej dvojna: opravlja politično izvršilno in upravno funkcijo. Politična izvršilna funkcija pomeni predvsem izvajanje politike, ki jo določi državni zbor, in izvajanje zakonov in drugih predpisov, ki jih državni zbor sprejema. Tako vlada v skladu z ustavo, zakoni in drugimi splošnimi akti državnega zbora določa, usmerja in usklajuje izvajanje politike države. Kot najvišji organ državne uprave pa izdaja predpise in sprejema

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

pravne, politične, ekonomske, finančne, organizacijske in druge ukrepe, ki so potrebni za razvoj države in urejenost razmer na vseh področjih v pristojnosti države.

Državnemu zboru predlaga v sprejem zakone, državni proračun, nacionalne programe in druge splošne akte, s katerimi določa načelne in dolgoročne politične usmeritve za posamezna področja v pristojnosti države.

V zadevah EU vlada predstavlja in zastopa Republiko Slovenijo ter uveljavlja njena stališča v institucijah EU.

Glede zadev EU je vlada samostojna in odgovorna pri opravljanju svojih funkcij v okviru ustave, zakona, ki ureja položaj in delovanje vlade in zakona o sodelovanju med državnim zborom in vlado v zadevah EU. Vlada izdaja uredbe in druge akte iz svoje pristojnosti za izvrševanje predpisov EU.

Glavne značilnosti demokracije so:

- načelo "ljudske suverenosti"
- pojem ljudstva obsega vse pravno polnoletne, ki trajno prebivajo na določenem ozemlju
- za vse državljane velja pravno načelo enakosti glede udeležbe v procesu oblikovanja politične volje
- V demokraciji obstajajo ustanove, ki omogočajo suverenemu ljudstvu da lahko izraža svojo voljo (parlament)

Vpliv državljanov

- Po ustavi ima v Sloveniji oblast ljudstvo, pri čemer jo državljani izvršujejo posredno z volitvami.
- Med državnim zborom kot nosilcem zakonodajne veje oblasti in državljani je vzpostavljeno takšno razmerje, ki državljanom omogoča, da na različne načine spremljajo in vplivajo na delo parlamenta.

Oblike neposrednega izvrševanja oblasti

- peticija
- ljudska iniciativa
- referendum

Oblike posrednega izvrševanja oblasti

- Volitve v nacionalna in lokalna predstavniška telesa (parlament, občinski svet)
- Vsakodnevni vpliv in nadzor v okviru civilne družbe

Volilna pravica

Vsak polnoleten državljan ima pravico

- da voli (pasivna volilna pravica)
- da je voljen (aktivna volilna pravica)

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

2.2. Državna ureditev Republike Slovenije

Državna ureditev

- Zakonodajna oblast
(državni zbor, državni svet)
- Izvršilna oblast
(vlada in predsednik države)
- Sodna oblast
(sodišča)

Funkcioniranje oblasti:

- Zakonodajna, izvršna in sodna oblast so ločene, neodvisne in enakopravne...
- Zakonodajna nadzira izvršno oblast, sodna pa zakonodajno in izvršno oblast.

Državni zbor

- Državni zbor je predstavniški dom parlamenta, ki lahko edini sprejema zakone
- Državni zbor šteje 90 članov, od tega je eno mesto določeno za poslanca madžarske in italijanske narodnosti. Poslanci so predstavniki vsega ljudstva in niso vezani na nobena navodila
- Državni zbor opravlja zakonodajno, volilno in nadzorno funkcijo

Vlada

- Vlada je enotno kolegijsko telo, ki ga sestavljajo predsednik in ministri
- Mandatarja predlaga predsednik republike po posvetovanju s predsedniki poslanskih skupin
- Mandatar je bil doslej vedno imenovan iz vrst stranke, ki je imela v državnem zboru relativno večino poslancev
- Mandatar sestavi predlog vlade, državni zbor z navadno večino potrdi listo ministrov

Predsednik države

- Slovenija ima predsednika republike ki je izvoljen na splošnih, tajnih in neposrednih volitvah za mandatno dobo 5 let
- Za predsednika republike je kandidat izvoljen z večino veljavnih glasov
- Predsednik predstavlja državo, je vrhovni poveljnik oboroženih sil in razpisuje volitve v državni zbor

Sodišča v Sloveniji

- Pristojnosti posameznih stopenj in vrst sodišč
- Enoten sodni sistem Republike Slovenije sestavljajo splošna in specializirana sodišča.
- Specializirana sodišča delujejo le na področju delovnega in socialnega ter upravnega prava.
- Splošna sodišča delujejo na štirih ravneh.
- ✓ 44 okrajnih sodišč (to so prvostopenjska sodišča)
- ✓ 11 okrožnih sodišč (tudi to so prvostopenjska sodišča)
- ✓ 4 višja sodišča (to so pritožbena sodišča)
- ✓ Vrhovno sodišče Republike Slovenije (to je najvišje sodišče v državi)
- ✓ Upravno sodišče Republike Slovenije (zagotavlja sodno varstvo v upravnih zadevah ter ima status višjega sodišča)

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Računsko sodišče

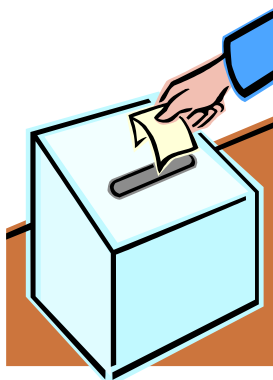
- Po ustavi Republike Slovenije je Računsko sodišče Republike Slovenije najvišji organ kontrole državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe v Republiki Sloveniji.
- Računskega sodišča ni mogoče uvrstiti v nobeno od treh vej oblasti, ne v zakonodajno, ne v izvršilno in tudi ne v sodno.
- Status samostojnosti in neodvisnosti mu zagotavljata ustava in zakon

Lokalna samouprava

- Prebivalci Slovenije uresničijo lokalno samoupravo v občinah in drugih lokalnih skupnostih.
- Občina je samoupravna skupnost.

2.3. Politične stranke v Republiki Sloveniji

Kaj sploh pomenita izraza levica in desnica?

DESNICA je sinonim za politično in idejno, družbeno nazorsko usmerjenost s pretežno konservativno vsebino. V desnico sodijo politične stranke, ki imajo v nekaterih parlamentih sedeže na desni strani - gledano od predsednika. Desničarske stranke, gibanja in nazorske skupine v večji ali manjši meri vztrajajo pri družbenih, še posebej pri nacionalnih ali verskih izročilih, so torej tradicionalistične in zato sprte z različnimi antitradicionalističnimi pozicijami ter težnjami.

V državah, ki imajo stabilen, izdiferenciran strankarski sistem, sestavljajo desnico konzervativne, nacionalistične in tradicionalistične stranke; tako sodijo na desno stranke, ki se nazorsko tesno povezujejo z verskimi ustanovami in njihovimi socialno-političnimi ter npravstvenimi pojmovanji.

V posameznih državah srečamo zelo različne desnice; desničarjev nikjer ni mogoče metati v isti koš - še zlasti pa ne v tako imenovanih demokracijah, v katerih so stranke programske in konceptualno še neizčiščene, konfuzne, nenehno spreminjajoče se ... (v stabilnih demokracijah lahko govorimo, kar zadeva desnico o: zmerni desnici, desnem centru, skrajni desnici ...).

LEVICA pa je izraz, ki so ga sprejeli in uveljavili v evropskih političnih in zlasti parlamentarnih soočanjih in prerazporejanjih v Franciji. V času tretje in četrte francoske republike se je izraz dodobra ustalil kot filozofski, nazorski in politični pojem.

Dandanes levica pomeni:

- politične stranke, ki imajo v parlamentu sedeže na levi strani - gledano od predsednika
- sinonim za politično in idejno usmeritev z demokratično naprednejšo vsebino

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

- je dokaj splošen naziv za komuniste, socialiste in socialdemokrate
- lahko pa se uporabljajo tudi naslednji pojmi: nova levica, zmerna levica, skrajna levica ...

V svetu, ki živi z demokracijo, se ljudem ni težko znati, kar zadeva levico in desnico. Tudi povprečen britanski volilec ve, da so na levi laburisti, ki se zavzemajo predvsem za to, da bi dobičke velikih poslov ustrezno razdelil ljudem preko vladnih socialnih programov; ve tudi, da desnico sestavljajo predvsem konservativci, ki menijo, da mora vlada poskrbeti za to, da se razcveto posli, ljudi pa je treba le ustrezno spodbujati, da poskrbijo sami zase.

Vendar je stvar mnogo bolj zapletena: v desnih strankah se pojavljajo izrazito levičarske skupine in pojmovanja. Stranke z levičarskimi imeni in simboli, se marsikdaj poskušajo predstaviti kot sredinske ali celo zmerno desne ...

Zaradi tega je najboljšje v novih državah proučiti vsako stranko, vsako gibanje, vsako nazorsko skupino posebej in poskušati ugotoviti, kaj je v vsaki od njih središčno, kaj levo, kaj desno (npr. slovenske stranke bi bilo bolje razlikovati po svoji vrednostni usmerjenosti liberalne in neliberalne oziroma napredne ali konservativne). Potrebno je vsestransko proučiti celotno POLITIČNO in IDEJNO strukturo, za katero gre.

VAJA: Na spletnih straneh poiščite seznam političnih strank v Sloveniji in se v skupinah pogovorite o navedenih strankah. Sledi diskusija z izvajalkama.

2.4. Strankarska »relanost« v Republiki Sloveniji

VAJA: Na spletnih straneh poiščite katere stranke so prisotne v državnem zboru in koliko poslancev imajo. Zapišite katere stranke sestavljajo koalicijo in katere opozicijo. Zapišite kdo je predsednik državnega zbora, kdo je predsednik Državnega sveta, kdo je predsednik vlade in predsednik države. Sledi diskusija z izvajalkama.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Državni svet (40 članov) opravlja svetovalno vlogo in zastopa nosilce socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov.

Vlada predstavlja izvršilno oblast in je odgovorna državnemu zboru. Sestavljajo jo predsednik vlade in ministri. Potrjuje jo državni zbor.

3. Participativna demokracija in mehanizmi demokratične ureditve

3.1. Participativna demokracija

Participativna demokracija je proces, ki poudarja široko participacijo (odločanje) volilcev pri upravljanju političnih sistemov.

Medtem ko izvor besede demokracija kaže na udeležbo državljanov pri odločitvah (kombinacija grških besed *demos* - ljudstvo in *kratein* - vladati), tradicionalne reprezentativne demokracije omejujejo participacijo državljanov na volitve, dejansko vladanje pa prepuščajo politikom.

Participativna demokracija si prizadeva vsem članom skupnosti dati možnost sodelovati pri odločanju in razširiti krog ljudi, ki imajo dostop do takšnih možnosti. Ker je za uspeh celotnega procesa odločanja potrebnih veliko informacij, lahko tehnologija veliko pripomore k omogočanju participativnih modelov.

Participativna demokracija v petih točkah

1. Participativna demokracija v Pogodbi o Evropski uniji

Participativna demokracija je zdaj sestavni del evropskega družbenega modela. Dopolnjevanje med predstavniško in participativno demokracijo opredeljuje Lizbonska pogodba, ki ju navaja v členih 10 in 11 PEU. Člen 10(3) poleg tega državljanom podeljuje „pravico sodelovati v demokratičnem življenju Unije“ in določa, da „se odločitve sprejemajo kar najbolj odprto in v kar najtesnejši povezavi z državljani“, kar se navezuje na zahtevo po spoštovanju načela subsidiarnosti. Sodelovanje je torej postalo državljanska pravica, načelo subsidiarnosti pa steber participativne demokracije.

Člen 11

1. Institucije dajejo državljanom in predstavniškimi združenjem na ustrezen način možnost izražanja in javne izmenjave mnenj glede vseh področij delovanja Unije.
 2. Institucije vzdržujejo odprto, pregleden in redno dialog s predstavniškimi združenji in civilno družbo.
 3. Evropska komisija izvaja obsežna posvetovanja z udeleženi stranmi, da se zagotovi usklajenost in preglednost delovanja Unije.
 4. Najmanj milijon državljanov Unije iz večjega števila držav članic lahko s svojo pobudo Evropsko komisijo pozove, da v okviru svojih pristojnosti predloži ustrezen predlog v zadevah, za katere državljani menijo, da je za izvajanje Pogodb treba sprejeti pravni akt Unije.
- Postopki in pogoji, potrebni za predložitev take pobude, se določijo v skladu s prvim pododstavkom člena 24 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

2. Kaj je civilna družba?

Civilna družba je skupen izraz, ki zajema vse oblike družbenega delovanja posameznikov in skupin, ki ne izhajajo iz državnih struktur in jih država tudi ne vodi. Organizacije civilne družbe je v abstraktnem smislu mogoče opredeliti kot vsoto vseh organizacijskih struktur, katerih člani izpolnjujejo cilje in odgovornosti, ki so v splošnem interesu, in delujejo kot posredniki med javnimi organi in državljani. Za ocenjevanje stopnje reprezentativnosti organizacij civilne družbe je treba uporabljati tako kvantitativna kot tudi kvalitativna merila.

3. Kaj je civilni dialog?

Civilni dialog je demokratičen in javen proces oblikovanja stališč, ki ima različne oblike glede na akterje, ki so v njem udeleženi:

- horizontalno: dialog med evropskimi organizacijami civilne družbe o razvoju, prihodnosti in politikah EU;
- vertikalno: reden strukturiran dialog med temi organizacijami in EU;
- sektorsko: vsakodnevni dialog med organizacijami civilne družbe in njihovimi sogovorniki v okviru zakonodajne in izvršne oblasti.

Zanimivo je, da je bil pojem horizontalnega in vertikalnega civilnega dialoga, ki ga je EESO oblikoval že leta 2000, kasneje dobesedno prenesen v prvi in drugi odstavek člena 11 Lizbonske pogodbe. Civilni Dialog je lahko proces od spodaj navzgor, v katerem pobudo prevzemajo organizacije, ali od zgoraj navzdol, pri čemer proces začnejo institucije. Civilni dialog je bistven instrument za izvajanje načel upravljanja (odprtost, sodelovanje, odgovornost, učinkovitost in usklajenost) in subsidiarnosti.

4. Kakšna je razlika med civilnim in socialnim dialogom?

EESO že od leta 1999 nenehno opozarja na to pomembno razlikovanje. V nasprotju s civilnim dialogom je evropski socialni dialog mehanizem s skoraj zakonodajnimi pristojnostmi, v skladu s členoma 153 in 154 PDEU. Poleg tega ima jasno opredeljene udeležence, pristojnosti in postopke ter skoraj ustavni Status. Njegova posebnost izhaja iz posebnih pooblastil in odgovornosti udeležencev, ki so v socialnem dialogu povsem avtonomni. Ravno zato njihove vloge in odgovornosti ni mogoče prenesti na druga politična področja ali akterje. Socialni dialog je tako odličen primer delovanja načela participativne demokracije.

5. Vloga EESO v udejanjanju participativne demokracije

Z ustanovitvijo Ekonomsko-socialnega odbora sta Rimski pogodbi panožnim interesnim skupinam omogočile dostop do evropskega procesa odločanja. Odbor je ključni akter, saj deluje kot predstavnik, središče informacij in legitimni glasnik organizirane civilne družbe ter ima zato vlogo bistvenega mostu med Evropo in njenimi državljani: «sestavljajo [ga] predstavniki organizacij delodajalcev, delojemalcev in drugi predstavniki civilne družbe, predvsem s socialno-ekonomskega, civilnega, poklicnega in kulturnega področja» (člen 300(2) PDEU).

EESO se zaveda, da le deloma odraža raznolikost in razvoj, ki ga zajema izraz „organizirana civilna družba“, zaradi česar je prevzel pobude in izvedel reforme, s katerimi želi zagotoviti čim širšo zastopnost organizirane civilne družbe, pri tem pa je zavzel pragmatičen in odprt pristop ter obenem postopno izoblikoval strukturo svojih odnosov z evropsko organizirano civilno družbo. V zadnjem desetletju je EESO nedvomno močno pripomogel k opredelitvi, priznanju in izvajanju evropskega civilnega dialoga v praksi. Kljub temu pa je jasno, kot dokazujejo tudi zahteve organizacij civilne družbe in Odbora samega, da se mora ta pot nadaljevati in da si moramo prizadevati za hitrejše in rjijemljivejše izvajanje člena 11 Lizbonske pogodbe. Zgodovina EESO nas uči, da je za vzpostavitev in izvajanje novih, učinkovitih struktur za dialog treba zagotoviti dobro organizacijo, institucionalno kontinuiteto in

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

stalne strukture. Zato menimo, da EESO še naprej ostaja nesporen in zelo izkušen ključni akter v tem procesu.

4. Demokracija v EU

4.1. Splošno o demokraciji

EVROPSKA UNIJA

Evropska unija je več kot zgolj konfederacija držav, a manj kot federativna država. Dejansko je z zgodovinskega vidika nekaj povsem novega in enkratnega. Politični sistem Unije se je v zadnjih petdesetih letih neprestano razvijal, temelji pa na različnih pogodbah - od tistih, ki so bile podpisane v Parizu in Rimu v petdesetih letih, pa vse do Maastrichtske, Amsterdamske pogodbe in Pogodbe iz Nice, ki so bile sprejete v devetdesetih letih. V skladu s pogodbami države članice Unije prenesajo del svojih nacionalnih pristojnosti na skupne institucije, ki ne predstavljajo zgolj njihovih nacionalnih interesov, temveč tudi interese, ki so skupni vsem državam oziroma državljanom Evropske unije.

Slovenija je od 1. maja 2004 članica Evropske unije (EU)

Slovenija je 1. maja 2004 postala članica Evropske unije. Vstop v EU je na referendumu leto poprej (natančneje 23. marca 2003) podprlo 89,64% volivcev. Pred tem zgodovinskim dogodkom pa je bilo potrebno skozi dolgoletna pogajanja doseči dogovor o pogojih pristopa Slovenije, prilagoditi slovensko zakonodajo evropski ter tako odpraviti razlike, ki bi onemogočale ali ovirale doseg katerega od ciljev Unije oziroma delovanje njenega notranjega trga.

Slovenija je danes del družine 28 držav članic EU, ki so ekonomsko, družbeno in politično globoko povezane. Zastopana je v vseh institucijah EU in sodeluje pri vseh odločitvah, ki jih te institucije

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

sprejmejo. Ima komisarja v Evropski komisiji, sedem poslancev v Evropskem parlamentu in ima pri odločitvah Sveta EU enakopraven glas z vsemi ostalimi državami članicami.

Države članice EU

1. Avstrija (1995)
2. Belgija (1952)
3. Bolgarija (2007)
4. Ciper (2004)
5. Češka (2004)
6. Danska (1973)
7. Estonija (2004)
8. Finska (1995)
9. Francija (1952)
10. Grčija (1981)
11. Hrvaška (2013)
12. Irska (1973)
13. Italija (1952)
14. Latvija (2004)
15. Litva (2004)
16. Luksemburg (1952)
17. Madžarska (2004)
18. Malta (2004)
19. Nemčija (1952)
20. Nizozemska (1952)
21. Poljska (2004)
22. Portugalska (1986)
23. Romunija (2007)
24. Slovaška (2004)
25. Slovenija (2004)
26. Španija (1986)
27. Švedska (1995)
28. Združeno kraljestvo (1973)

Države kandidatke

1. Črna gora
2. Islandija
3. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija
4. Srbija
5. Turčija

Morebitne države kandidatke

1. Albanija
2. Bosna in Hercegovina
3. Kosovu*

* To poimenovanje ne posega v stališča glede statusa ter je v skladu z RVSN 1244 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

1. Kako poteka šolanje v EU? Preberite spodnji tekst in pripovedujte!

Šolski sistemi v EU

Če se s šoloobveznimi otroki selite v drugo državo EU, upoštevajte, da bo sistem šolanja v novi državi **morda drugačen** od domačega.

V nekaterih državah se morajo otroci denimo že zelo zgodaj odločiti za splošno ali poklicno usmeritev.

Otroku olajšajte vživiljanje v novo okolje

Praktični primer

Owensovi so se iz Walesa preselili v Francijo, ko so bili otroci stari 9, 12 in 17 let. Najstarejša hči je bila v zadnjem letniku srednje šole in se je pripravljala na zaključni izpit stopnje A, ki v Veliki Britaniji obsega tri predmete iz zadnjih dveh letnikov.

Zaključni izpit v francoskih srednjih šolah je popolnoma drugačen, saj morajo dijaki opraviti izpit iz dvanajstih predmetov. Owensovim se je zato zdelo najpametneje, da hči vpišejo na mednarodno šolo v bližini novega doma in ji tako omogočijo opraviti zaključni izpit stopnje A, mlajša otroka pa so vpisali v krajevno šolo.

Zaposlitev v državah EU

Delovne izkušnje, pridobljene v različnih državah EU, so enakovredne

Praktični primer

Francozinja Elisa je v Franciji deset let delala kot učiteljica, potem se je preselila v Italijo. Pristojni organi v Italiji so ji sicer priznali učiteljsko diplomu, vendar so jo šteli za začetnico in jo uvrstili v najnižji plačni razred.

Če v Italiji napredovanje in plačo učiteljev določijo na podlagi delovnih izkušenj, morajo enakovredno točkovati primerljive delovne izkušnje, ki jih je Elisa pridobila v drugi državi EU.

Delovno dovoljenje

Samozaposleni nikjer v EU ne potrebujejo delovnega dovoljenja.

Če nameravate iskati zaposlitev v državi, ki postavlja omejitve za tuje iskalce dela, se je dobro najprej pozanimati o tamkajšnjih postopkih in nato vložiti prošnjo za delovno dovoljenje oziroma za prenos nadomestila za brezposelnost. Morda omejitve veljajo tudi za prenos nadomestila. Obrnite se na zavod za zaposlovanje v državi, v katero ste namenjeni. Za več informacij lahko zaprosite tudi evropskega zaposlitvenega svetovalca.

Delavci lahko prebivajo v kateri koli državi EU, kjer so zaposleni, samozaposleni ali kamor so bili napoteni na delo.

Izguba zaposlitve

Če med prebivanjem v drugi državi izgubijo delo, **obdržijo svojo pravico** do dela in prebivanja pod naslednjimi pogoji:

- so začasno **nezmožni za delo** zaradi bolezni ali nesreče,
- so se **prijavili** na pristojnem **zavodu za zaposlovanje** kot **neprostovoljno brezposelni** po tem, ko so bili:
 - zaposleni **več kot eno leto** s pogodbo za nedoločen čas ali
 - zaposleni **manj kot eno leto** s pogodbo za nedoločen čas (v tem primeru bodo obdržali pravico do enake obravnave kot državljani zadevne države za vsaj še šest mesecev)

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

- začenjajo **poklicno usposabljanje** (če niso neprostovoljno brezposelni, mora biti usposabljanje povezano z njihovim prejšnjim delom).

Zdravstveno zavarovanje za krajše bivanje v tujini Evropska kartica zdravstvenega zavarovanja

Evropska kartica zdravstvenega zavarovanja dokazuje, da ste vključeni v sistem zdravstvenega zavarovanja v eni od držav EU. Če med krajšim obiskom v tujini nenadoma zbolite, boste imeli z evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja enake pravice do zdravstvenih storitev v okviru javne zdravstvene mreže kot zavarovanci države obiska, zato lahko brez skrbi poiščete [zdravniško pomoč](#).

Selitev v tujino

Če ste državljan EU in se nameravate preseliti v [drugo evropsko državo, ne pozabite, da](#) so sistemi **socialne varnosti**, vključno z **zdravstvenim zavarovanjem**, drugačni kot doma.

Pred odhodom v tujino se prepričajte, da imate urejeno zdravstveno zavarovanje v domači državi ali pa si ga uredite v državi novega prebivališča. Kako boste ravnali, bo odvisno od **vašega delovnega statusa, dolžine bivanja** v tujini in pogojev **vašega zdravstvenega zavarovanja**.

Stalno prebivališče

Po **petih letih neprekinjenega in zakonitega** prebivanja v drugi državi [članici](#) EU (denimo kot napoteni na delo v tujino, upokojenec ali samozaposlena oseba), ste samodejno upravičeni do **stalnega prebivanja** v tej državi. To pomeni, da lahko v tej državi ostanete, dokler želite.

Na **neprekinjenost prebivanja** ne vplivajo:

- začasna odsotnost (manj kot **šest mesecev** na leto),
- daljša odsotnost zaradi **obveznega služenja vojaškega roka**,
- ena odsotnost v dolžini 12 zaporednih mesecev zaradi **pomembnih razlogov**, kot so nosečnost in rojstvo otroka, huda bolezen, delo, poklicno usposabljanje ali napotitev na delo v drugo državo.

Dovoljenje za stalno prebivanje

Dovoljenje za stalno prebivanje je drugačen dokument kot **potrdilo o prijavi prebivanja**, ki je v nekaterih državah obvezno. Dovoljenje za stalno prebivanje **ni obvezno**. Dokazuje vašo **pravico do stalnega prebivanja v državi**, v kateri živite, in sicer **brez pogojev**.

Pristojni organi tako od vas ne smejo več zahtevati dokazil o zaposlitvi, zadostnih sredstvih za preživljanje, zdravstvenem zavarovanju itd. Dovoljenje za stalno prebivanje je praktično pri urejanju stvari na državnih uradih ali upravnih zadevah.

Če upravno enoto zaprosite za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje, ga mora izdati **čimprej**, stroški pa **ne smejo biti višji od stroškov za izdajo osebne izkaznice državljanom** države vašega prebivanja.

Če tega ne stori, se lahko obrnete na našo [službo za pomoč](#).

Dovoljenje za stalno prebivanje se izda za **neomejeno časovno obdobje** in ga ni treba obnavljati.

Prošnji za **izdajo dovoljenja** morate priložiti:

- dokazilo, da ste v državi prebivali **pet let**, denimo veljavno potrdilo o prijavi prebivanja ali
- dokazilo o prenehanju zaposlitve in o izpolnjevanju pogojev za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje po skrajšanem roku.

Enaka obravnava

Dovoljenje za stalno prebivanje v drugi državi vam daje **enake pravice in ugodnosti, kot jih uživajo državljani zadevne države.**

4.2. Državljanstvo v EU

Državljanstvo EU je dodatno (in ne samo dopolnilno) državljanstvo in ne nadomešča nacionalnega državljanstva.

Državljanstvo EU različnim nacionalnim identitetam omogoča sobivanje v Evropski uniji ne glede na način pridobitve nacionalnega državljanstva, hkrati pa z vključevanjem državljanov v proces evropskega združevanja spodbuja utrjevanje evropske demokracije. S Pogodbo o Evropski uniji je bilo državljanstvo EU skupaj z načelom enakosti evropskih državljanov vključeno med demokratična načela.

S Pogodbo o delovanju Evropske unije so državljani Evropske unije pridobili pravice in dolžnosti, ki so predvidene v Pogodbah.

Priznane pravice so med drugim:

- pravica do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic;
- pravica voliti in biti voljen na volitvah v Evropski parlament in na občinskih volitvah;
- pravica do zaščite diplomatskih in konzularnih organov katere koli države članice pod enakimi pogoji, kakršni veljajo za državljane te države;
- pravica naslavljati peticije na Evropski parlament in obrniti se na evropskega varuha človekovih pravic.

Temu seznamu primerov, ki ga lahko Svet soglasno dopolni in izpopolni po posebnim zakonodajnem postopku in ob predhodni odobritvi Evropskega parlamenta in držav članic, v skladu z njihovimi ustavnimi predpisi, je treba dodati še **temeljne pravice**. Začetek veljavnosti Lizbonske pogodbe je okreplil pojem državljanstva Evropske unije. Lizbonska pogodba dopolnjuje pravice državljanstva s še eno pravico, tj. **državljsko pobudo**, na podlagi katere lahko milijon državljanov Komisijo pozove, naj "predloži ustrezen predlog v zadevah, za katere državljani menijo, da je za izvajanje Pogodb treba sprejeti pravni akt Unije". Državljska pobuda je izraz participativne in neposredne demokracije, ki dopolnjuje pojem predstavniške demokracije, na kateri temelji Evropska unija in ki se izraža prek njenih institucij. Državljanstvo Evropske unije, kot ga je določilo Sodišče Evropske unije, je temeljni status posameznika, političnega akterja v postopku evropskega vključevanja, ki omogoča vsem enako obravnavo ne glede na državljanstvo.

Slovenski državljani smo 1. maja 2004 postali državljani EU. **Evropsko državljanstvo**, ki **slovenskega ne nadomešča**, temveč ga dopolnjuje, prinaša nove pravice, med drugim:

- **pravico do prostega gibanja** na ozemlju EU - Kot državljan EU imamo pravico vstopiti v katero koli državo EU brez posebnih formalnosti. Potrebujemo le veljaven potni list ali osebno izkaznico. Pri tem lahko preveri veljavnost identifikacijskih dokumentov, vendar nas ne sme spraševati o namenu in trajanju našega potovanja. Pravica do potovanja se lahko omeji le zaradi javnega reda, javne varnosti ali javnega zdravja.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

- **pravica do prebivanja** na ozemlju držav članic - Kot državljani EU lahko prebivamo in se naselimo v kateri koli državi EU. **Za obdobja, krajša od 3 mesecev**, potrebujejo državljani EU le veljavno osebno izkaznico ali potni list. **Za obdobja prebivanja, daljša od 3 mesecev**, pravico do prebivanja dokazujete s potrdilom o prijavi. Po petih letih neprekinjenega in zakonitega bivanja v državi članici gostiteljici imate pravico do stalnega prebivališča, v nekaterih primerih lahko državljani EU pridobijo pravico do stalnega prebivališča tudi pred iztekom nepretrgane dobe pet let prebivanja.
- **pravico voliti in biti izvoljen za poslanca na volitvah v Evropski parlament** ter voliti in biti izvoljen **na lokalnih volitvah v državi stalnega prebivališča**, četudi nismo državljani dotične države članice EU;
- **pravico do celovite diplomatske in konzularne zaščite** na veleposlaništvu ali konzulatu **kateri koli druge države članice EU** (v primeru bolezni, težje nesreče ali smrti, zapora, pripora ali napada ter za pomoč pri urejanju statusnih zadev posameznika, na primer izdaja potnega lista za vrnitev);
- **pravica nasloviti peticijo na** Evropski parlament o zadevi, ki je povezana z EU in vas neposredno zadeva. Vašo peticijo bo obravnaval odbor za peticije Evropskega parlamenta, ki sicer nima pooblastila, s katerim bi lahko neposredno rešil zadevo, vendar lahko kljub temu izvaja pritisk na vpletene (Vloga peticije);
- **pravica obrniti se na** varuha človekovih pravic, če pride do spora med vami in institucijo EU in menite, da je prišlo do nepravilnosti v upravnem postopku ali do opustitve dejanj. Ta način ni primeren za spore na nacionalni ravni (Obrazec pritožbe);
- **pravica pritožiti se** Evropski komisiji zaradi domnevne kršitve zakonodaje EU v državi članici. Komisija bo vašo pritožbo obravnavala in lahko od zadevne države zahteva, da spremeni svojo zakonodajo. Ta način ni primeren za spore med zasebnimi strankami (Obrazec pritožbe).

Preden se pritožite evropskim institucijam glede težav pri uveljavljanju svojih pravic oziroma se pritožite glede sprejetih nepoštenih ali nepravilnih odločitev, se **najprej obrnite na ustrezne organe v svoji državi** (vladnim organom, nacionalnemu varuhu človekovih pravic, vložite tožbo na nacionalnem sodišču), saj so za izvajanje zakonodaje EU odgovorne države članice.

Aktivno državljanstvo

Krepitev evropskega državljanstva – dejavna udeležba državljanov v življenju lokalnih skupnosti. Nujno je spodbujati državljangsko udeležbo (prostovoljstvo, udeležba na volitvah, politično delovanje itd.), ki učinkovito dopolnjuje institucionalne in tradicionalne mehanizme demokracije.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Vaja: Odgovorite na spodnja vprašanja

1. Kako, na kakšen način lahko aktivno sodelujete v različnih dejavnostih slovenske družbe?

2. Naštejte oziroma opišite primere aktivnega državljanstva!

3. Pred 2 dnevoma ste prišli v Slovenijo. Potrebujete informacije o bivanju, zaposlitvi, šolanju. Pripravite 3 do 5 minutno igro vlog kako se boste pogovarjali za omenjene stvari.

4. Napišite prošnjo za zaposlitev – prijava na prosto delovno mesto

5. Sestavite oglas za stanovanje (za vas, vašo družino,...)

4.3. Institucije in organi v evropski uniji

Evropski parlament: Strasburg, Bruselj, Luxemburg

Evropski parlament je edinstvena nadnacionalna institucija, katere člani so izvoljeni demokratično na splošnih neposrednih volitvah. Parlament zastopa interese evropskih državljanov, ki so danes združeni v Evropski uniji. Evropski poslanci si s Svetom delijo zakonodajno pristojnost, zato ima EP velik vpliv na vsakdanje življenje 492 milijonov evropskih državljanov.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Evropski svet: Bruselj

Evropski svet je nastal 1974, a ga je kot institucijo uveljavila šele Lizbonska pogodba s 1. decembrom 2009. Prvi predsednik Evropskega sveta za obdobje dveh let in pol je postal Herman Van Rompuy. Evropski svet oblikuje splošne politične usmeritve in prioritete delovanja Evropske unije.

Svet je osrednji organ političnega odločanja v EU. Zastopa države članice, njegova sestava je odvisna od tematike na dnevnem redu. Svet je skupaj z Evropskim parlamentom zakonodajna institucija.

Odločitve Svet sprejema s soglasjem ali s kvalificirano večino.

Evropska komisija: Bruselj

Evropsko komisijo sestavlja 27 komisarjev - po en iz vsake države članice - ki pokrivajo posamezna področja. Vendar pa je 'Komisija' tudi institucija, kjer dela 25.000 ljudi. Komisija predlaga zakone v sprejem Svetu in Evropskemu parlamentu, pripravi predhodni predlog proračuna EU, je odgovorna za izvajanje zakonodaje EU in predstavlja EU v tretjih državah oz. nekaterih mednarodnih organizacijah.

Sodišče Evropske unije: Luksemburg

Sodišče Evropske unije je sodni organ EU. Sestavljajo ga Sodišče, Splošno sodišče in Specializirana sodišča. Njihova glavna naloga sta nadzor nad zakonitostjo aktov Evropske unije in zagotavljanje enotne razlage in uporabe prava EU.

Evropska centralna banka: Frankfurt

Neodvisna Evropska centralna banka (ECB) vodi denarno politiko EU in izvaja centralni nadzor stanja enotne evropske valute - evra. Njena glavna naloga je vzdrževati kupno moč evra in s tem stabilnost cen v območju evra. Odločitve banke sprejemata Svet guvernerjev in Izvršilni odbor.

Računsko sodišče: Luksemburg

Računsko sodišče, ustanovljeno leta 1975, je samostojna revizijska institucija EU, katere naloga je preverjati, ali so sredstva EU ustrezno zbrana in porabljena zakonito,

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

gospodarno in za predvideni namen. Cilj Računskega sodišča je zagotoviti, da davkoplačevalci dobijo največ za svoj denar. Sodišče ima pravico revidirati vsako osebo ali organizacijo, ki upravlja sredstva EU.

Odbor regij: Bruselj

Svetuje in izdaja mnenja o lokalnih in regionalnih interesih glede evropske zakonodaje ter tako omogoča predstavnikom lokalnih in regionalnih skupnosti, da sodelujejo pri oblikovanju evropskih politik, tako da te kar najbolj ustrezajo potrebam regij in lokalnih skupnosti. Komisija in Svet sta se obvezana posvetovati z Odborom regij, kadar predlagana zakonodaja zadeva specifične regionalne interese. Odbor lahko sprejme mnenja tudi na lastno pobudo in jih predstavi Komisiji, Svetu in Evropskemu parlamentu. Ima 344 članov, 7 iz Slovenije, ki jih za dobo štirih let na predlog držav članic imenuje Svet.

Evropski ekonomsko-socialni odbor: Bruselj

Z Ekonomsko-socialnim odborom se institucije posvetujejo pred vsako odločitvijo na področju gospodarske in socialne politike. Sestavljajo ga predstavniki različnih ekonomskih in socialnih delov organizirane civilne družbe, zlasti predstavniki proizvajalcev, kmetov, prevoznikov, delavcev, trgovcev in obrtnikov, samostojnih poklicev, potrošnikov in predstavniki splošnega interesa. Člane Ekonomsko-socialnega odbora za dobo štirih let imenuje Svet, ki s kvalificirano večino odloča o predlogih držav članic. Ima 344 članov, od tega 7 iz Slovenije. Razdeljenih so v tri skupine, ki predstavljajo delodajalce, delojemalce ter različne gospodarske in družbene interese.

Evropska investicijska banka: Luksemburg

Evropska investicijska banka (EIB) je finančna ustanova, katere poslanstvo je posojati denar za projekte v evropskem interesu (prometna omrežja, energetika, varovanje okolja,...) zlasti v manj bogatih regijah, državah kandidatkah in državah v razvoju. EIB se financira s posojanjem denarja na finančnih trgih, financirajo pa jo tudi delničarji banke - države članice EU. Pri odločanju o najemanju in dajanju posojil je povsem samostojna in odloča izključno na podlagi značilnosti posameznega projekta in možnosti, ki jih ponujajo finančni trgi.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Evropski investicijski sklad: Luksemburg

Evropski investicijski sklad (EIS) je bil ustanovljen za podporo oziroma zagotavljanje tveganega kapitala majhnim in srednje velikim podjetjem. EIS ni posojilna institucija: ne odobrava posojil ali subvencij podjetjem, niti neposredno ne vlaga v nobeno družbo. Namesto tega deluje preko bank in drugih finančnih institucij, katerim nudi jamstva za pokrivanje posojil podjetjem. Sklad je dejaven v državah članicah EU, na Hrvaškem, v Turčiji in treh državah EFTE (Islandija, Liechtenstein in Norveška).

Agencije

Agencija je subjekt evropskega javnega prava; razlikuje se od institucij EU in je pravna oseba. Ustanovljena je z aktom sekundarne zakonodaje za izpolnjevanje posebnih tehničnih, znanstvenih ali upravljavskih nalog. Specializirane in decentralizirane agencije EU so ustanovljene v podporo politik EU, v podporo državam članicam EU in njihovim državljanom ter so odgovor na željo po geografski decentralizaciji. Seznam z opisi delovnega področja in povezavami na uradne strani posameznih agencij najdete na straneh portala Europa.

Evropski varuh človekovih pravic: Strasburg

Evropski ombudsman deluje kot neodvisen in nepristranski posrednik med posameznimi državljani in organi EU, pristojen za sprejemanje in preiskovanje pritožb glede "nepravilnosti" (nepravičnost, diskriminacija, zloraba pooblastil, nepravilno zavlačenje,...) v institucijah in organih Evropske unije. Varuh poda priporočila za rešitev zadeve in če posamezna institucija ne sprejme njegovih priporočil, lahko varuh predloži posebno poročilo Evropskemu parlamentu, ki primerno politično ukrepa. Varuha izvoli Evropski parlament za dobo petih let, z možnostjo ponovne izvolitve.

Evropski nadzornik za varstvo podatkov

Naloga Evropskega nadzornika za varstvo podatkov je zagotoviti, da vse institucije in organi EU spoštujejo pravico posameznika do zasebnosti pri obdelavi njegovih osebnih podatkov. Institucije in organi EU ne smejo

obdelovati osebnih podatkov, ki razkrivajo vaše rasno in etnično poreklo, politično, versko ali filozofsko prepričanje ali članstvo v sindikatih. Prav tako ne smejo obdelovati podatkov o vašem zdravju ali spolnem življenju, razen če so ti podatki potrebni za namene zdravstvenega varstva.

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Viri in literatura:

- <http://www.varuh-rs.si/>
- <http://www.amnesty.si/>
- <http://www.svz.gov.si/>
- http://www.svetevrope.si/sl/evropsko_sodisce_za_clovekove_pravice/index.html
- <http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=disclaimer&l=sl>
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Dr%C5%BEavljanstvo>
- http://europa.eu/index_sl.htm

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Informacijska pismenost

mag. Aleš Klemen

mestna
knjižnica
ljubljana

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Informacijska pismenost

- Je razširjen koncept tradicionalne pismenosti.
 - povezana z uporabo kateregakoli sistema znakov;
 - tudi (in ne zgolj) informacije, posredovane s sodobno tehnologijo.
- temeljna veščino, ki posamezniku pomaga pri učinkovitem reševanju problemov, odločanju in raziskovanju, oz. je vrednota, ki omogoča udobno bivanje v družbenem okolju
- sposobnost opredelitve informacijske potrebe, pridobivanja, vrednotenja in uporabe informacij iz različnih virov

Informacijska pismenost

- Informacijska pismenost je pogojena z:
 - vizualno pismenostjo
 - medijsko pismenostjo
 - računalniško pismenostjo
 - digitalno pismenostjo
 - mrežno pismenostjo

Eisenberg, Lowe in Spitzer, 2004, str. 7-10)

Informacijska pismenost

- **Je razvojno naravnana.**
 - upošteva razvoj človeške družbe in njenih potreb ter razvoj tehnologije.
- **Je sestavni del človekovega učenja.**
 - Informacijsko pismena je oseba, ki se zna učiti. (F. Žumer, 2000)
- **Temelji na kognitivni osnovi.**
 - spremembe v dostopnosti informacij;
 - razvoj logičnega mišljenja, različne inteligentnosti, različne sposobnosti za predelavo informacij;
 - pomembnost metakognicije;
 - razumevanje.

Obseg informacijske pismenosti

- uporaba informacijske tehnologije za informacijsko osveščenost in komuniciranje,
- pridobivanje informacij iz ustreznih virov,
- izvajanje procesov,
- preverjanje informacij,
- vzpostavljanje novega osebnega znanja,
- upravljanje z znanjem na način, ki nam omogoča nove vpoglede,
- premišljeno uporabljanje informacij, kar prinaša korist tudi drugim,
- upravljanje in uporaba besedilo,
- vedenje, kako dostopati in uporabiti informacije, ki so ustvarjene s strani drugih.

Proces informacijskega opismenjevanja

- ključnega pomena uvajanje informacijske in komunikacijske tehnologije, ki omogočajo dostop do informacij, ter razvijanje orodji, ki olajšajo dostop, ustvarjanje, varovanje in razširjanje informacij.
- uresničuje s sistematičnim učenjem in z aktivnostmi, ki razvijajo kognitivne strategije za selekcijo, pridobitev, analizo, sintezo, vrednotenje, ustvarjalno rabo informacij na vseh stopnjah in vseh ravneh

Informacijsko pismeni posamezniki

- sposobni najti tekoče in zanesljive informacije, ki jih uporabijo za učinkovitejše delo
- stalno zanimajo, kaj je novega v njihovem širšem in ožjem okolju
- posledično seznanjeni z vedno obsežnejšo količino informacij in se lažje prilagajajo stalnim spremembam
- dinamični in družbi, v katero so vpeti, dodajajo novo vrednost

Informacijsko pismena oseba

- Prepozna informacijsko potrebo in jo opredeli
- Zna učinkovito in uspešno uporabljati različne vire in strategije informacijskega poizvedovanja
- Kritično ovrednoti informacije
- Zna učinkovito in ustvarjalno uporabiti informacije
- Uporablja ustrezne elemente za ocenjevanje dela
- Razume gospodarski, kulturni, zakonski in družbeni pomen informacij in jih uporablja etično in zakonito.

Novljan (2002)

(1) Prepozna informacijsko potrebo in jo opredeli

- Natančno določi vprašanja, predmet raziskovanja.
- Opredeli strokovna področja in interdisciplinarnost.
- Določi izhodišče obravnave (bibliografsko, biografsko, kronološko, geografsko, jezikovno, praktično, statistično, teoretično,...).
- Poveže predmet z obstoječim znanjem.
- Določi ključne besede.
- Oblikuje hipoteze in koncept.

(2) Zna uporabljati različne vire in strategije poizvedovanja

- Določi možne lokacije informacij, njihovo dosegljivost, pomembnost.
- Pozna različnost informacijskih virov.
- Izbere iskalno strategijo
- Z uporabo ključnih besed pridobi ustrezne informacije.
- Izbere ustrezen obseg informacij.

(3) Kritično ovrednoti informacije

- Oceni informacijo po zunanjih in notranjih kriterijih.
- Razume pomen bibliografske strukture.
- Prepozna vrednost in različnost inf. virov (knjige, periodika, videokasete, CD-ROMi, zgoščenke, zemljevidi, multimediji, spl. strani, podatkovne zbirke,...)
- Določi natančnost in zanesljivost, veljavnost informacij.
- Razume različnost pogledov, prepozna dejstva, mnenja, stališča. Če je potrebno, oblikuje nove informacije za nadomestitev napačnih.
- Prepozna namen posameznega informacijskega vira glede na potencialnega uporabnika.
- Loči primarne in sekundarne vire in pozna njihov pomen za področje in informacijsko potrebo.

(4) Zna učinkovito in ustvarjalno uporabiti informacije

- Vključi nove informacije v obstoječe znanje.
- Informacije uporabi učinkovito in uspešno v skladu s ciljem.
- Določi obliko za namensko uporabo in jo ustrezno predstavi
(govorno, pisno, multimedijsko, z računalnikom ali drugo komunikacijsko tehnologijo).
- Uporablja elemente oblikovanja predstavitve
(izvleček, ključne besede, opombe, citiranje, bibliografija).
- Oblikuje razumljivo, jezikovno neoporečno sporočilo.

(5) Uporablja ustrezne elemente za ocenjevanje dela.

- **Obliko**
(splošni videz, naslovnica, kazalo, bibliografija)
- **Vsebino**
(naslov, teze, temeljni dokazi, logični razvoj, vsebinske izjave, načrt predstavitve)
- **Stil**
(izbor besed, struktura stavka in odstavkov, prehodi, pravopis, ločila)
- **Raziskavo**
(kakovost, količina in veljavnost virov, uporaba citatov, uporaba razlag, interpretacija)

(6) Razume pomen informacij in jih uporablja etično in zakonito

- Razume, da imajo informacije gospodarski, kulturni, zakonski, družbeni pomen, in da je pri njihovi uporabi treba upoštevati etična načela in zakonodajo.
- Pozna avtorske pravice
- Razume pomen javno dostopne informacije in zaščito informacij
- Pozna plagiat in cenzuro.

Cilj informacijskega opismenjevanja

- Temeljna pravica vsakega posameznika:
 - optimalni razvoj
 - izobrazba
- Aktivno, kritično vključevanje v življenje.
- Usvajanje vedno novih znanj za prilagajanje novim situacijam.

Informacijska pismenost in učenje

- Pri sistematičnem razvijanju IP in učenju obvladovanja tega procesa, kjer se da:
 - učiti proces, ne le vsebino;
 - spoznavati koncept, ne le orodja;
 - aktivno učiti, prenašati spretnosti in sposobnosti;
 - izoblikovanje učenja v doživljenjsko navado.

Poslanstvo knjižnice

- Ustvarjati možnost za razvoj informacijske pismenosti.
- Promovirati uporabo informacijskih storitev.
- Promovirati neodvisno učenje.
- Učiti informacijske pismenosti.

Program informacijske pismenosti je vezan na uporabo knjižnice, ni pa omejen le nanjo, ker informacije niso monopol knjižnice.

Knjižničar

- Strokovnjak, ki posreduje v komunikacijskem procesu med avtorjem oz. njegovim delom in uporabnikom knjižnice in njenih storitev.
- Oseba, ki obvlada pridobivanje, organizacijo in predstavitev informacij in se v inf. proces vključuje kot učitelj.
- *Je torej kot strokovnjak informacijsko opismenjen.*

Učni načrt informacijske pismenosti

Cilji informacijskega opismenjevanja:

- Splošni
- Cilji znotraj didaktične strukture, kjer spoznamo:
 - lokacijo informacij
 - vrste in strukturo inf. virov in možnosti informiranja
 - uporabnost IT

Cilji informacijske pismenosti

Splošni (globalni) cilji

Pri pouku obveznih izobraževalnih vsebin in pri interesnih dejavnostih:

- razvijajo učenci **sposobnosti za branje, pisanje, poslušanje, govor, opazovanje in risanje**
- razvijajo **kognitivne strategije za selekcijo, pridobivanje, analizo, sintezo, vrednotenje in ustvarjalno rabo ter predstavitev** informacij na vseh ravneh in področjih
- razvijajo sposobnosti za **učinkovito reševanje problemov, od zavedanja problema, analiziranja informacijske potrebe in oblikovanja vprašanja preko določitve lokacije informacij, izbora informacij, njihove uporabe, do komuniciranja in ovrednotenja.**

Cilji informacijske pismenosti

Sistematično in funkcionalno (v povezavi z obravnavanimi izobraževalnimi temami) **spoznavati**:

- **lokacije informacij** (možnosti tekočega informiranja o publikacijah, lokacije kot viri informacij in njihove vloge - možnosti za tekoče seznanjanje z novostmi v skladu z interesi - knjižnice - specializirane informacijske službe)
- **informacijske vire za splošno, specialno in tekoče informiranje** (referenčna literatura- periodika - katalogi, sistemi za iskanje informacij v on-line bazah podatkov)
- **tiskane in netiskane vire** (vsebinska klasifikacija - sestava/bibliografska struktura uporabnost/orodja, sistemi)
- **uporabnost informacijske tehnologije.**

INFORMACIJSKA PISMENOST

Prepozna informacijsko
potrebo

Jo lahko opredeli

Zna uporabiti različne vire in
strategije informacijskega
poizvedovanja

Najde informacije in dostopa
do le-teh

Sposoben je primerjati in
ovrednotiti informacije

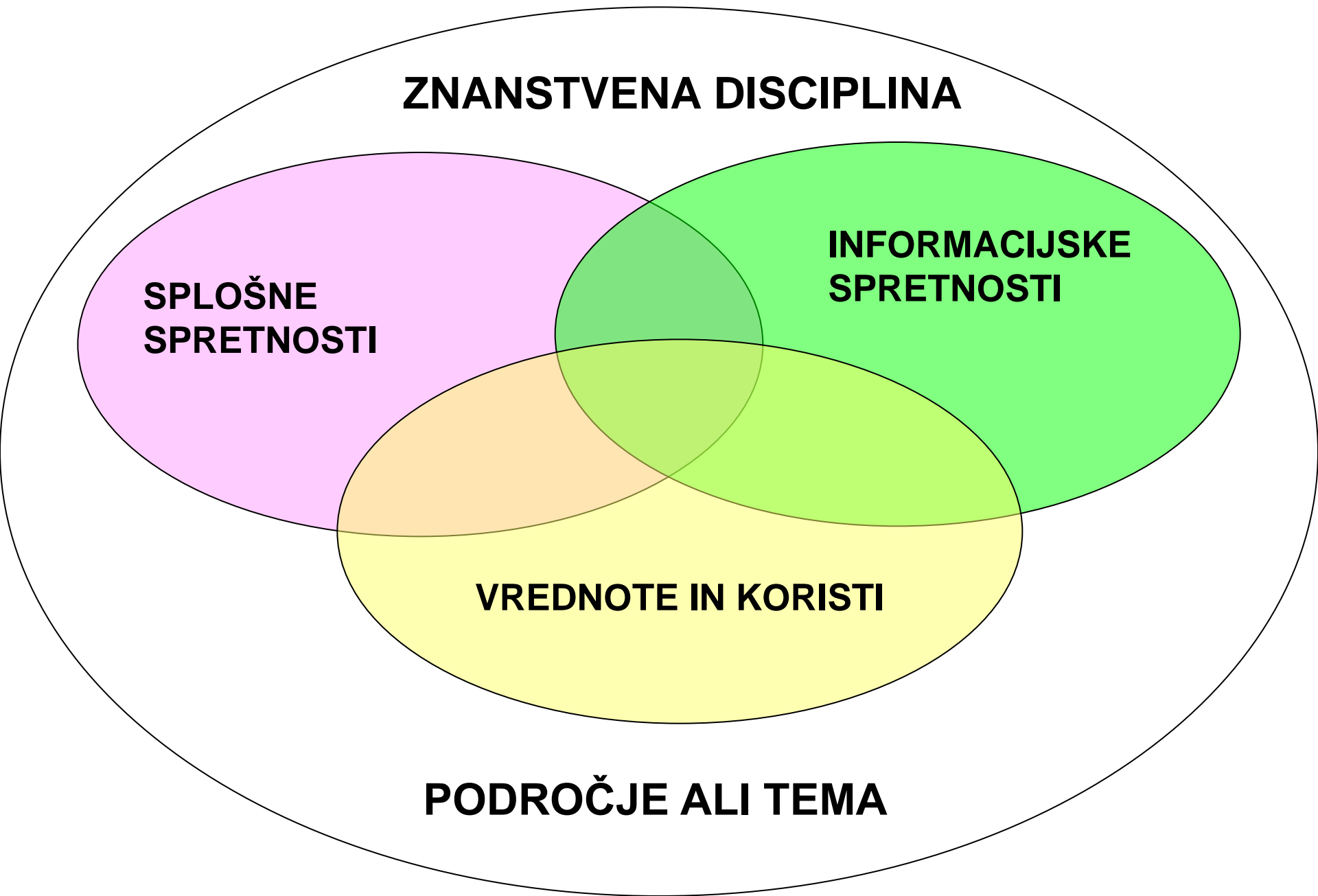
Organizira, zna uporabiti in
prenašati informacije

Zna povzemati in
ustvarjati nove
informacije

OSNOVNE KNJIŽNIČNE
SPRETNOSTI

INFORMACIJSKO-
TEHNOLOŠKE
SPRETNOSTI

Začetnik → Napredni zač. → Usposobljeni → Spreten →
Strokovnjak

ZNANSTVENA DISCIPLINA

**SPLOŠNE
SPRETNOSTI**

**INFORMACIJSKE
SPRETNOSTI**

VREDNOTE IN KORISTI

PODROČJE ALI TEMA

Literatura s področja informacijske pismenosti

- Vilar, P. Informacijska pismenost. Tečaj.
- Novljan, S.: Informacijska pismenost (gradivo za tečaj – predlog kataloga znanj (KIZ) za knjižničarja - za poučevanje IP.)
- Novljan, S. Informacijska pismenost. Knjižnica, 46(4), 2002. - str. 7-24.
- Andretta, Susie: *Information literacy : a practitioner's guide*. – Oxford : Chandos, 2005
- Eisenberg, M.B., Lowe, C.A & Spitzer, K.L.: *Information literacy : essential skills for the information age*. – 2nd ed.. – Westport, Connecticut ; London : Libraries, 2004.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Osnove delovanja v procesih e-poslovanja

mag. Aleš Klemen

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Možnosti uporabe storitev v digitalnem okolju

- Informacije
- Upravni postopki
- Spremljanje in aktivno vključevanje v formiranje politik - eDemokracija

Pregled celotnega sklopa izobraževanj

Osnove delovanja v procesih e-poslovanja

Vsebina delavnice:

- Tehnične zahteve uporabe e-storitev.
- Pridobivanje in uporaba elektronskega podpisa/elektronskega kvalificiranega potrdila.
- Možnosti uporabe storitev v digitalnem okolju.

Pregled celotnega sklopa izobraževanj

Podatki javne uprave

Vsebina delavnice:

- Delovanje državnih služb in organov.
- Pregled storitev javne uprave v spletnem okolju.
- Informacijski viri in servisi, upravni podatki, dostopni državljanom.

Pregled celotnega sklopa izobraževanj

E-storitve

Vsebina delavnice:

- Hitre povezave do sklopov informacij, ki uporabnika usmerjajo na posamezna področja.
- Zbrani so tudi opisi storitev, ki potekajo med organi javne uprave in naštetih
- pomembnejši portali v javni upravi. Stran je namenjena hitremu dostopu do elektronskih storitev e-uprave na enem mestu ponudimo.

Pregled celotnega sklopa izobraževanj

E-zaposlitve in eStoritve Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje

Vsebina delavnice:

- predstavitev in pregled portala E-zaposlitve, namenjenega iskalcem in ponudnikom (delodajalcem) delovnih mest.
- Registracija in uporaba eStoritev Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje.
- Uporaba portala eSvetovanje za poklicno svetovanje in poklicno orientacijo.

Pregled celotnega sklopa izobraževanj

Storitve e-uprave in postopki, ki so omogočeni v njenem okviru

Vsebina delavnice:

- pregled in primeri uporabe informacij, storitev in postopkov pridobivanja uradnih podatkov iz javnih evidenc,
- vlaganje uradnih dokumentov in vlog ter
- uporaba spletne pomoči pri tovrstnih uradnih postopkih.

Pregled celotnega sklopa izobraževanj

Spletne vsebine, vezane na delovanje EU, njenih institucij in organov

Vsebina delavnice:

- Uporaba vsebin in informacij na portalu Evropske unije (Europa.eu). Europa.eu je uradni portal Evropske unije in je dobro izhodišče, če iskanje informacij in storitve, ki jih zagotavlja EU. Portal zagotavlja osnovne informacije o delovanju EU, zadnje novice in dogodke EU, povezave do informacij EU na spletiščih institucij in agencij EU.
- Pregled posameznih državnih storitvenih portalov držav članic Evropske unije.

Pregled celotnega sklopa izobraževanj

Varnost v digitalnem okolju

Vsebina delavnice:

- pregled varnostnih vprašanj pri delu na svetovnem spletu,
- specifične varnosti in možnosti zlorabe osebnih podatkov pri uporabi digitalnih servisov in storitev.

Osnove delovanja v procesih e-poslovanja

mag. Aleš Klemen

Mestna knjižnica Ljubljana

Namen e-poslovanja

- osnovi namenjeno poenostavitvi klasičnega poslovanja,
- olajša in poceni storitve
- s strani ponudnika e-storitve poenostavi poslovanje in s tem zmanjšuje stroške

Oblike e-poslovanja

- Elektronsko bančništvo,
- Elektronska prodaja in nakupovanje,
- Delo na daljavo,
- E-poslovanje državnih inštitucij (e-uprava),
- E-založništvo, itd.

Oblike e-poslovanja

Prednosti

- hitrejše in bolj pregledno izpolnjevanje obrazcev,
- deluje 24 ur na dan in ne samo ob točno določenih urah oz. dnevih,
- hitrejše poslovanje,
- boljše sodelovanje s strankami,
- diskretnejše poslovanje,
- manjši stroški...

Slabosti

- zadržki pri pravnih vidikih okolja na internetu,
- zadržki uporabnikov zaradi tajnosti pri prenosu podatkov,
- zadržki pred uporabo premalo preverjenih rešitev,
- ažurnost pri posodabljanju spletnih strani.

Oblike e-poslovanja

Za uporabo e-poslovanja je potrebno zagotoviti:

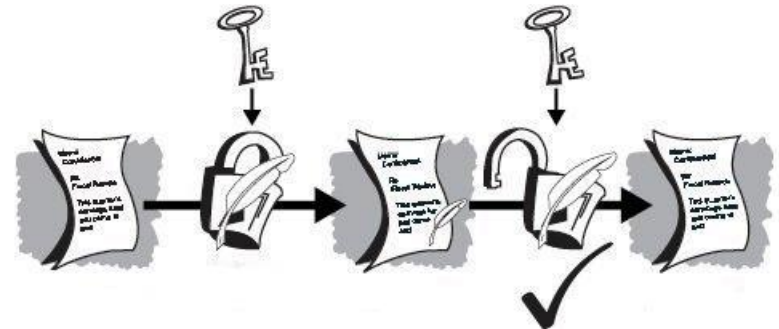
- omrežje,
- storitve,
- zanesljivost delovanja,
- varovanje.

Pridobivanje in uporaba elektronskega podpisa/elektronskega kvalificiranega potrdila

Osnove e-poslovanja

- **Elektronski podpis** (ang. *electronic signature*), kot ga opredeljuje Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (UL RS, 4284/2004), je niz podatkov v elektronski obliki, ki je vsebovan, dodan ali logično povezan z drugimi podatki (npr. z elektronskim dokumentom), in je namenjen preverjanju pristnosti teh podatkov in identifikaciji podpisnika. Poznamo ga tudi pod izrazom varen elektronski podpis.
- **Elektronsko kvalificirano potrdilo (certifikat) oz. spletni e-podpis** omogoča tudi hitro, enostavno, cenejše, preglednejše, preprosto in varno opravljanje **bančnih storitev** s katerega koli računalnika, priključenega na internet, 24 ur na dan in 365 dni na leto.
- Rok veljave je navadno 5 let, nato je potrebno elektronski podpis oz. certifikat obnoviti!

Elektronski podpis

Zagotavljati mora:

- avtentičnost (verjamemo, da je podpisnik res tisti, za kogar se proglašča);
- podpisa se ne da ponarediti;
- podpisa se ne da kopirati;
- podpisanega dokumenta se ne da spremeniti;
- podpisa se ne da zanikati (podpisnik ne more reči, da ni on podpisal dokumenta).

Elektronski podpis

Po slovenski zakonodaji je enakovreden lastnoročemu podpisu:

„Varen elektronski podpis, overjen s kvalificiranim potrdilom, je glede podatkov v elektronski obliki enakovreden lastnoročnemu podpisu ter ima zato enako veljavnost in dokazno vrednost.“

Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP-UPB1, 98/2004)

Varen elektronski podpis je elektronski podpis, ki izpolnjuje naslednje zahteve:

- da je povezan izključno s podpisnikom,
- da je iz njega mogoče zanesljivo ugotoviti podpisnika,
- da je ustvarjen s sredstvi za varno elektronsko podpisovanje, ki so izključno pod podpisnikovim nadzorom,
- da je povezan s podatki, na katere se nanaša, tako da je opazna vsaka kasnejša sprememba teh podatkov ali povezave z njimi.

Kaj potrebujem?

- Računalnik
- Dostop do interneta
- Ustrezen spletni brskalnik
 - Internet Explorer 5.0 ali višji
 - Mozilla Firefox 2.0 ali višji
- Digitalni podpis oz. certifikat
 - pri spletnem bančništvu tudi odprt bančni račun pri eni izmed bank, ki storitev ponujajo

pomembna je
dolžina ključa:
128-bitna

Pridobitev digitalnega podpisa

- Kaj potrebujem za pridobitev?
 - osebni dokument
 - osebna izkaznica, potni list, voziško dovoljenje ali drug uradno veljaven osebni dokument
 - izpolnjen obrazec “zahtevek za pridobitev digitalnega podpisa”
- Vloga se odda na vseh upravnih enotah in drugih prijavnih službah
 - seznam dosegljiv na naslovu:
<http://www.sigen-ca.si/RA-fizicne.php#fo>

Kje lahko pridobim digitalni podpis?

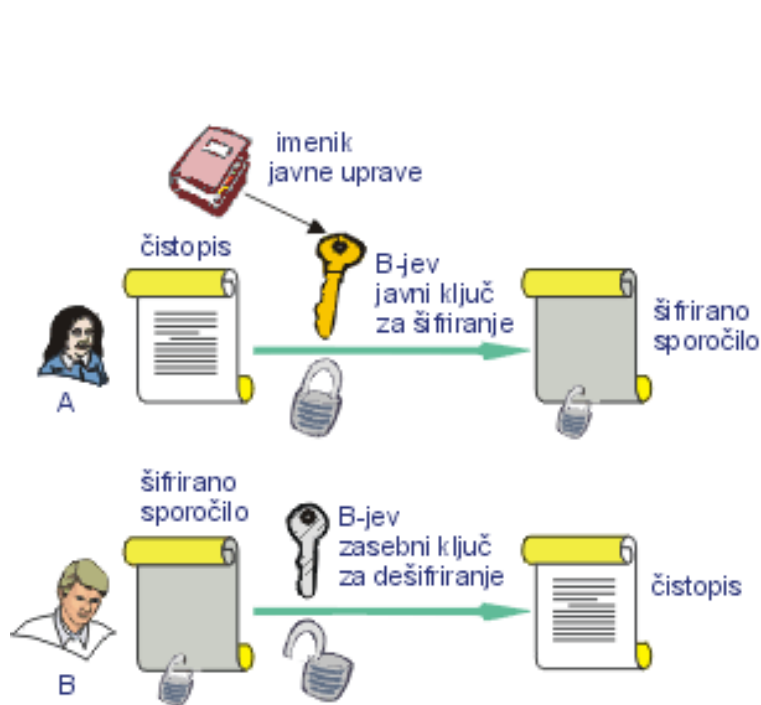
- Ministrstvo za javno upravo
 - overitelj digitalnih podpisov Sigen CA
 - <http://www.sigen-ca.si/>
- Nova Ljubljanska banka d.d.
 - Agencija za certificiranje NLB
 - <http://www.nlb.si/cgi-bin/nlbweb.exe?doc=5458>
- Pošta Slovenije d.o.o.
 - Pošta[®]ca – Certifikatska agencija Pošte Slovenije
 - <http://postarca.posta.si/>
- Halcom d.d.
 - certifikatna agencija Halcom CA
 - <http://www.halcom-ca.si/>

Elektronsko podpisovanje dokumentov

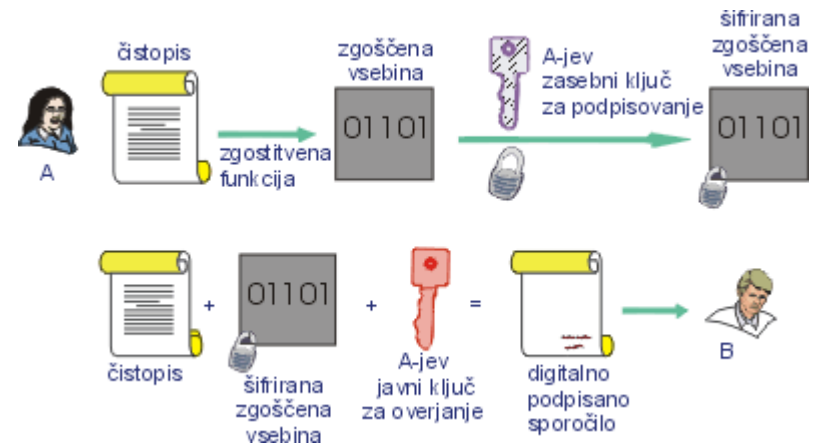
- Za t.i. spletno digitalno potrdilo je dovolj en „par ključev“, pri posebnem digitalnem potrdilu govorimo o dveh „parih ključev“ - za digitalno podpisovanje oz. overjanje ter za šifriranje oz. dešifriranje.
- Vsak par sestavljata zasebni (dostop do tega ključa samo imetnik digitalnega potrdila) in javni (dostopen oz. objavljen v t.i. javnem imeniku) ključ.

Delovanje podpisovanja dokumentov

Postopek šifriranja in dešifriranja

Postopek digitalnega podpisovanja

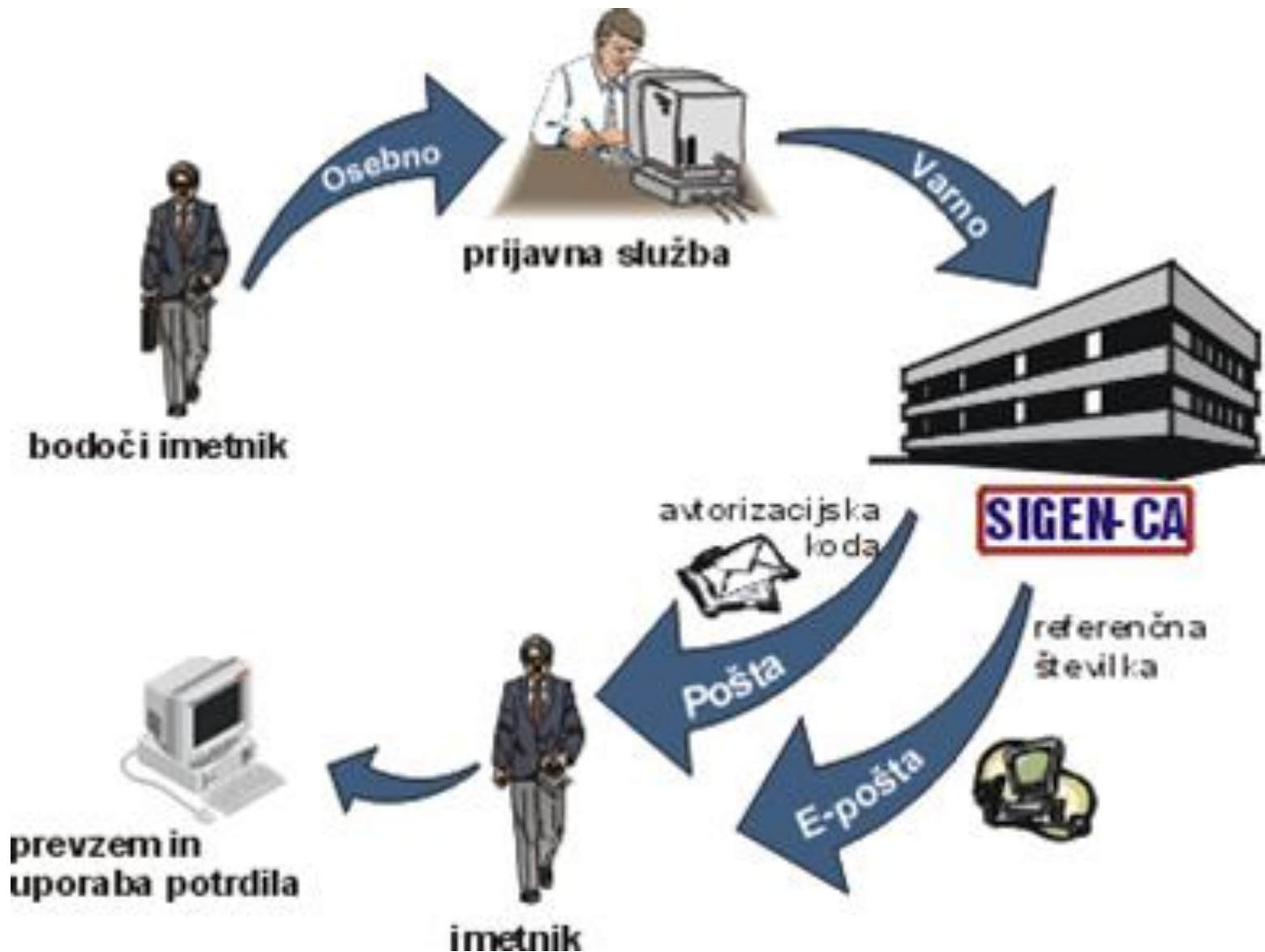

Overjanje podpisa

Pridobitev digitalnega certifikata

- Kaj potrebujem za pridobitev?
 - osebni dokument
 - osebna izkaznica, potni list, vozniško dovoljenje ali drug uradno veljaven osebni dokument
 - izpolnjen obrazec “zahtevek za pridobitev digitalnega kvalificiranega potrdila (certifikata)”
 - podatke o poslovalnici in št. bančnega računa
- Vloga se odda v poslovalnici banke

Prevzem digitalnega podpisa

Spoštovani!

Pošiljamo vam avtorizacijsko kodo, ki jo poleg referenčne številke potrebujete za prevzem spletnega kvalificiranega digitalnega potrdila s serijsko številko 2460335512012. Digitalno potrdilo je izdano pri izdajatelju SIGEN-CA, ki deluje v okviru overitelja na Ministrstvu za javno upravo.

Avtorizacijska koda za prevzem tega potrdila je: **BBQR-6ZGL-Y8JE**

Sam prevzem digitalnega potrdila je lahko časovno dokaj zahteven, zato je pomembno, da postopka predčasno ne prekinjate, sicer ne bo uspešno zaključen, obenem pa ga ne bo več mogoče ponoviti z uporabo iste referenčne številke in avtorizacijske kode.

Če digitalnega potrdila ne boste shranili na pametno kartico, vam svetujemo, da takoj po uspešno opravljenem prevzemu naredite varnostno kopijo svojega potrdila in jo shranite na zgoščenko ali disketo. Varnostno kopijo na zgoščenci ali diski hranite na varnem mestu, da preprečite morebitno zlorabo svojega digitalnega potrdila.

Navodila za prevzem in izdelavo varnostne kopije digitalnega potrdila si lahko ogledate na spletni strani: <http://www.sigen-ca.si>.

Overitelj digitalnih potrdil SIGEN-CA
Ministrstvo za javno upravo

Referenčna številka

sigen-ca@gov.si <sigen-ca@gov.si>
To: ales.klemen@gmail.com

30 September 2005 09:53

Spoštovani(a) ALEŠ KLEMENI

Pošiljamo vam referenčno številko, ki jo poleg avtorizacijske kode potrebujete za prevzem spletnega kvalificiranega digitalnega potrdila s serijsko številko 2460335512012. Digitalno potrdilo je izdano pri izdajatelju SIGEN-CA, ki deluje v okviru overitelja na Ministrstvu za javno upravo.

Referenčna številka za prevzem tega potrdila je: 93967384

Postopek prevzema digitalnega potrdila lahko opravite do 27.11.2005. Kasneje potrdila ne bo več mogoče prevzeti, ampak boste morali zaprositi za novo referenčno številko in avtorizacijsko kodo. Navodila za prevzem digitalnega potrdila si lahko preberete na spletnih straneh <http://www.sigen-ca.si>.

SIGEN-CA
Ministrstvo za javno upravo
Direktorat za e-upravo in upravne procese

Spletno bančništvo

- Elektronsko bančništvo je način poslovanja banke s stranko, ki je neodvisen od poslovalnice in temelji na informacijski tehnologiji.
- Namen: komitenti se tako izognemo daljši poti in morebitnim čakalnim vrstam.

Storitve e-bančništva

- bankomati,
- plačilne kartice,
- uporaba bančnih storitev na osebnem računalniku,
- mobilno bančništvo preko mobilnih telefonov in drugih prenosnih naprav (predvsem v zadnjem času zelo popularnih tabličnih računalnikov)

Prednosti e-bančništva

- pregled tekočega stanja in prometa na računu,
- plačevanje obveznosti prek posebne položnice in plačilnega naloga,
- pri plačevanju lahko določimo datum plačila (valuta),
- delovanje 24 ur na dan,
- prihrani se čas,
- izognitev čakalnim vrstam,
- manjša cena transakcij v primerjavi enake storitve, ki se opravi na bančnem okencu,
- udobnost (vse lahko narediš doma oz. v pisarni).

Slabosti za stranke so pomisleki glede varnosti pri elektronskih transakcijah.

Prednosti in slabosti za banke

Prednosti

- zmanjševanje stroškov,
- odpade potreba po zajemanju podatkov (pridejo že v elektronski obliki),
- pridobivanje novih strank,
- večja kakovost storitev.

Slabosti

- strošek začetne investicije ni majhen,
- stroški šolanja zaposlenih,
- možnosti vdorov.

Banke, ki omogočajo e-bančništvo

- NLB: Klik
 - <http://www.nlb.si/cgi-bin/nlbweb.exe?doc=5444>
- SKB: SKB Net
 - <https://www.skb.net>
- A BANKA: ABanet
 - <https://epoti.abanka.si/abanet/upime/sys/prijava.aspx>
- NKBM: Bank@Net
 - <http://www.nkbm.si/presentation.aspx?nodeid=35>
- Banka Koper: i-Net Banka
 - <http://www.banka-koper.si/BIN/product.seam?id=696A2939-528E-0152-ADA7-BD84F64E1B92&tid=1&cid=136>
- Raiffeisen BANK: RaiffeisenNET
 - http://www.raiffeisen.si/racuni_in_bancne_poti/elektronsko_bancnistvo
- UniCredit Bank: Online b@nka
 - <http://www.unicreditbank.si/Online/>
- Banka Celje: Klik
 - <http://www.banka-celje.si/vsebina/osebneFinance/poslovanjeZBanko/klik>

Primeri e-bank: Abanka

Abanka Vipra – Abanet

Banka: Abanka Vipra, www.abanka.si.
Spletna banka: Abanet, <https://epoti.abanka.si>.

✓ Dobro rešeno iskanje in izvažanje, izvoz v XLS, enostavna izdelava predlog, omejitev dnevne porabe.
✗ Trimesečno menjanje gesel, slaba organizacija menujev.

ABANET
Spletna banka

MATJAŽ KLANČAR odjava

Abančne storitve

- Osebnne finance
 - Osebnni računi
 - Kartice
 - Izpiski in obvestila
- Kredit
 - Pregled kreditov
 - Pregled prometa
 - Varčevanja
 - Naložbe
 - Naročila
 - E-računi
- Nebančne storitve
 - Abanka skladi
- Pripomočki
 - Predloge plačil
 - UPLI/SEPA nateg

Pregled prometa

izbrana storitev: 1842207926 (KREDIT)

stanje: 8 743,31 EUR

priraz: Letos Ves promet Napredno iskanje

Promet v EUR

datum	opomba-status	mesečna obveznost
17.05.2012	Plačilo obroka	266,53 EUR
17.07.2012	Plačilo obroka	266,53 EUR
15.05.2012	Plačilo obroka	266,53 EUR
17.05.2012	Plačilo obroka	266,53 EUR
17.04.2012	Plačilo obroka	266,53 EUR
16.03.2012	Plačilo obroka	266,53 EUR
17.02.2012	Plačilo obroka	266,53 EUR
17.01.2012	Plačilo obroka	266,53 EUR
SKUPAJ:		2.132,24 EUR

storitev >
izvoz XLS >
izvoz TXT >

Pregled odplačevanja kredita

Abanet, spletni bančni sistem Abanke Vipra, se od prvega preizkusa pravzaprav ni kaj dosti spremenil. Nikar ne mislite, da je to kaj slabega – že takrat smo ugotovili, da gre za dober vmesnik, ki mu ne manjka dosti. Z leti so ga polepšali, prilagodili sodobnim brskalnikom in mu dodali manjkajoče funkcije, ostala pa sta preprosta, elegantna videza in hitro delovanje.

Abanet deluje v vseh brskalnikih. Mobilne aplikacije ni, omogoča pa obveščanje o spremembah stanja s sporočili SMS. Za prijavo potrebujete digitalni certifikat, ki ga mora izdati SigenCA, PoštarCA ali HalcomCA, ter geslo. Za zaščito pred vohunskimi programi priporočajo, da uporabniki geslo vnesejo prek zaslonske tipkovnice (torej s klikanjem po zaslonu), lahko pa ga vnesete na klasični način. Geslo ne sme imeti posebnih znakov, morate pa ga menjati vsake tri mesece. Izjemoma je možna prijava brez certifikata, a vam dovoljuje le pregled podatkov, ne pa tudi spreminjanja (plačevanja položnic, izvedba nakazil).

Spletni vmesnik podpira vse pomembne bančniške funkcije – pregled in plačevanje računov, pregled poslovanja s karticami, odplačevanja kredita in poslovanja z delničskimi skladi Abanke. Delovanje je hitro in optimizirano za hiter vnos (pri vpisovanju položnic na primer sistem sam vpiše podatke o pravni osebi na podlagi bančnega računa), dobro pa je rešeno tudi iskanje po plačilni zgodovini. Izdelava večletnega seznama transakcij, denimo, sistemu

ne predstavlja nobenih težav. Izvoz je mogoč v oblikah XLS in TXT. Izdelava mesečnega izpiska transakcij (nadomestilo za mesečni izpisek na papirju) pa je poleg tega mogoča tudi v obliki PDF. Enostavno je rešena tudi izdelava predloga za položnice in plačevanje na podlagi predloga.

Pripombe imamo le na deloma slabo organizacijo menuja na levi strani zaslona, v katerem so nekatere postavke »skrite« na ne-logičnih mestih, in okorno politiko osebnih gesel (zapovedano trimesečno menjavanje, prepoved posebnih znakov, omejitev na 8–16 znakov).

Primeri e-bank: Banka Koper

Banka Koper – Banka IN

Banka: Banka Koper, www.banka-koper.si.
Spletna banka: Banka IN, <https://www.bankain.si/BIN/vstopna.seam>.

- ✓ Različni načini zaščite dostopa, širina ponudbe, obveščanje o spremembah po elektronski pošti.
- ✗ Generator ključev potrebuje kreditno kartico, kompleksen menujski sistem, omejeno pregledovanje zgodovine transakcij.

Banka Koper ima najbrž enega najnaprednejših sistemov za elektronsko bančništvo, ki naslavlja ne samo bančne, temveč tudi druge finančne dejavnosti komitentov. Dostop do elektronske banke je možen prek spletnega vmesnika ali pa prek mobilnih naprav.

Banka IN, kot se imenuje spletna banka, omogoča, da se varno prijavimo kar na tri različne načine. Prijava s certifikatom in geslom je najbolj uporabljana pri poslovnih uporabnikih. Fizični uporabniki najpogosteje posežejo po generatorju ključev v kombinaciji s številskim geslom PIN in kreditno kartico. Od nedavna je možna tudi prijava prek mobilnega telefona in namenske aplikacije na njem.

Do Banke Koper lahko imate dostop tudi z mobilno aplikacijo, ki ponudi sicer manjši sklop storitev kakor spletna stran, vendar so vse po vrsti uporabne. Na mobilnem telefonu lahko pregledujemo stanja, prebiramo sporočila, opravljamo nakazila in celo digitalno podpisujemo dokumente. Aplikacija deluje na platformah Google Android in Apple iOS. Z mobilnega telefona pa lahko imate dostop tudi do spletnega vmesnika, ki se prilagodi zaslonom mobilnih naprav.

Spletna banka poleg pregledovanja računov in izdelave nakazil omogoča tudi druga bančniška opravila – sklepanje kreditnih in posojilnih pogodb, upravljanje naložb v sklade in sklepanje zavarovalniških poslov. Zelo dobro je rešeno poslovanje s trajniki, prav pa pridejo tudi razne omejitve, ki jih lahko uporabnik sam nastavi v svojem profilu.

The screenshot shows the 'banka IN' website interface. The top navigation bar includes 'Moja Banka IN', 'Plačila', 'E-računi', 'Računi', 'Kartice', 'Krediti', 'Naložbe', 'Varčevanja', 'Zavarovanja', and 'Pripomočki'. Below the navigation, there are sections for 'Moja plačila' (My payments), 'Bodoči dogodki' (Upcoming events), and 'Moji trajni nalogi in direktne obremenitve' (My recurring payments and direct debits). The 'Moja plačila' section contains a table of pending payments with columns for 'Račun prejemnika plačila', 'Status', 'Naziv prejemnika plačila', 'Datum', 'Namen', and 'Znesek'. The 'Bodoči dogodki' section shows a table with columns for 'Vrsta dogodka', 'Številka računa/pogodbe', 'Datum izvršitve', 'Namen', and 'Znesek'. The 'Moji trajni nalogi' section shows a table with columns for 'Številka naloga', 'Vrsta', 'Naziv prejemnika plačila', 'Datum plačila', and 'Status'. A dark box at the bottom of the screenshot contains the text 'Pregled plačil'.

Za spletni vmesnik bi težko rekli, da je zadnji krik mode, prej to, da je avtorje vodila potreba po preglednosti nad velikim številom podatkov. Pri tem jim je dokaj uspelo, čeprav bi se dalo še kaj izboljšati. Pogrešamo na primer pripomoček za preprosto kopiranje vsebin z zadnje vnesene položnice ali prednastavljenih vrednosti, toda pustimo to za prihodnost.

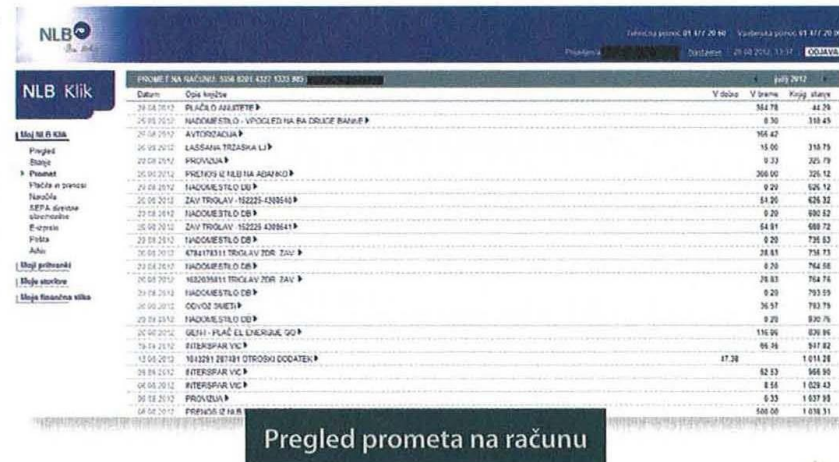
Nemara je še najbolj moteč način pregledovanja zgodovine transakcij. Iz nekega razloga je ta zgodovina omejena samo na nekaj mesecev.

Primeri e-bank: NLB

NLB – NLB Klik

Banka: NLB, www.nlb.si.
Spletna banka: NLB Klik, <https://klik.nlb.si>.

- ✓ Enostavno plačevanje položnic, obveščanje s sporočili SMS, »Finančna slika«.
- ✗ Ni samodejnega izpolnjevanja podatkov v položnicah na podlagi TRR, izvoz največ 62 dni hkrati, iskanje le po zadnjih šestih mesecih, počasnost.

PRIME F NA RAČUN: 504 801 427 1331 RES		July 2012			
NLB Klik					
Datum		Opis kredita	V dobo	V brana	Krajg stanje
29.04.2012	PLAČILO AGARITE			342.78	44.26
24.06.2012	HACIUMESTILO - VPOGLEDE NA RA DOLICE BANKE			0.30	338.43
27.04.2012	AUTODIAGNIZA			165.47	
06.09.2012	KASSANA TRZASNA LI			15.00	310.75
27.08.2012	PROVOLVA			0.33	305.79
26.09.2012	PRESTOVI U FLETTIA AGARCO			300.00	225.52
27.09.2012	HACIUMESTILO UN			0.20	225.52
26.09.2012	ZAV TROJAVI 15225 4305149			59.20	426.32
27.12.2012	HACIUMESTILO CB			0.20	590.52
05.09.2012	ZAV TROJAVI 15225 4305141			64.91	680.72
27.09.2012	HACIUMESTILO CB			0.20	735.63
26.09.2012	478117811 TROJAVI ZAV			28.85	734.75
27.09.2012	HACIUMESTILO CB			0.20	734.55
26.09.2012	HACIUMESTILO CB			0.20	734.55
27.09.2012	HACIUMESTILO CB			0.20	733.55
06.09.2012	ODVOZ SUJETI			36.57	793.79
27.09.2012	HACIUMESTILO CB			0.20	830.79
26.09.2012	GENI - PLAČ EL LNERKUK GO			110.96	620.96
29.09.2012	INTERSPAR VIC			69.98	597.82
12.09.2012	VAZDI 28121 OTRPOSKI DODATEK			47.38	1.014.28
29.09.2012	INTERSPAR VIC			62.53	966.90
04.09.2012	INTERSPAR VIC			1.55	1.029.43
26.11.2012	PROVOLVA			0.33	1.037.93
04.09.2012	INTERSPAR VIC			500.00	1.018.31

Tudi NLB spada med banke, ki smo si jih že ogledali pred sedmi mi leti. Na žalost moramo ugotoviti, da nekatere nesmiselne omejitve spletnega vmesnika, ki smo jih opazili takrat, še vedno niso odpravljene.

NLB Klik deluje v vseh brskalnikih. Za prijavo zahteva certifikat NLBjeve certifikatne agencije in geslo. Prijava je počasna (od pet do deset sekund), pa tudi kasneje se vmesnik ne odlikuje s hitrostjo.

Poleg plačevanja položnic in pregleda računov ter kreditnih kartic ponudi vmesnik še dostop do skladov in trgovalnih računov. Ogle date si lahko tudi podatke o kreditih, a so manj podrobni kot pri nekaterih drugih bankah. Ni možen ogled vseh mesečnih anuitet, lahko pa vidite, kolikšen je trenutni obrok, koliko morate še odpla čati in kdaj bo kredit odplačan.

Plačevanje položnic je zelo poenostavljeno, aktivirate ga lahko kar s padajočim menujem shranjenih plačil na glavnem zaslonu. Neroden pa je vnos podatkov – predlogo (shranjeno plačilo) lahko naredite le med plačevanjem položnice. Tudi samodejnega vnosa podatkov o pravnih osebah na podlagi TRR, ki ga omogoča večina spletnih vmesnikov drugih bank, Klik ne pozna.

Zelo nerodno je rešeno delo z arhivom transakcij. Pregledujete in izvažate lahko največ 62 dni naenkrat. To je sicer napredek, če vemo, da je bila še nedavno omejitev 31 dni, a gre kljub temu za popolnoma nesmiselno omejitev, ki je druge banke ne poznajo. Izvoz

podatkov je možen le v tekstovni obliki in v Quickenovem zapisu QIF. Iskanje je mogoče le po plačilih, in to le za zadnjih šest mesecev, pa še za to se morate odpraviti na poseben podmenu Arhiv. Izpiskov NLB ne pošilja več, lahko pa jih naložite v obliki PDF.

Storitev »Finančna slika« omogoča grafični pregled dogajanja na računu. Podobna je storitvi »Moj denar« banke Nova KBM, a je manj pregledna in z manj možnostmi.

Spletni vmesnik omogoča vklop najrazličnejših obvestil SMS (ob spremembi stanja na računu, zapadlosti limita ...), ki pa so vsa po vrsti plačljiva.

Primeri e-bank: Probanka

Probanka – Prosplet

Banka: Probanka, www.probanka.si
Spletna banka: Prosplet, www.probanka.si/prosplet/prosplet.htm

✓ Različni načini zaščite dostopa.
✗ Omejen nabor funkcij.

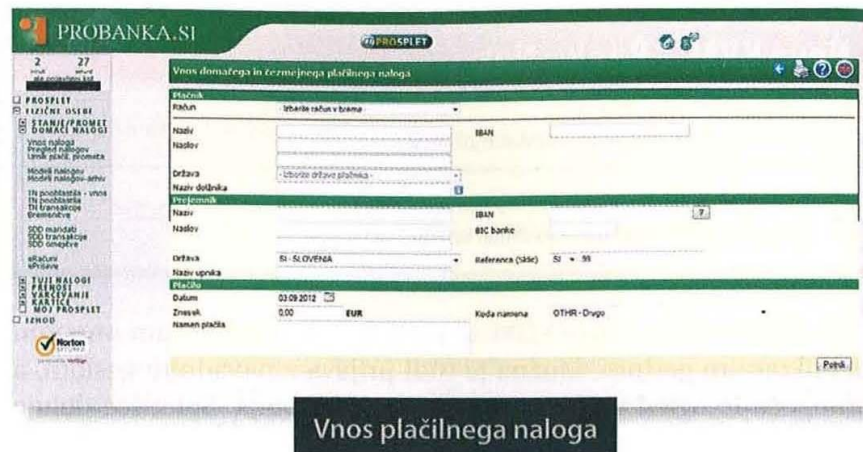
PROSPLET

- IZVAJENI POSLI
- STANJE/PROMET
- DOMAČI NALOZI
- Vnos naloga
- Pregled računov
- Bank. prometa
- Mobilni računovodstvo
- Mobilni nalozni arhiv
- TI pooblastila - urvis
- TI pooblastila - urvis
- TI transakcije
- Primenitve
- SDO mandati
- SDO transakcije
- SDO omejitve
- eRačuni
- ePriloge
- TUJI NALOZI
- PRIBOSI
- VARNOSTNI
- KLASICE
- NOVI PROSPLET
- IZNOG

Spletni bančni sistem Probanke, Prosplet, omogoča dva različna načina overovitve identitete. Prijavite se lahko s certifikatom in geslom ali pa z enkratnim geslom, ki ga generira kartica SecurID. Sistem dovoljuje prijavo s certifikati različnih agencij (SigenCA, PoštarCA, HalcomCA in NLB CA). Vstopni zaslon je sicer na nezaščiteni povezavi (http), a vas že ob kliku ikone za izbiro načina overovitve preusmeri na varno povezavo (https). Mobilne aplikacije ni, pa tudi mobilno spletišče ni prilagojeno za dostop s telefonom. Prosplet uradno zahteva Internet Explorer 6 ali FireFox 3 (oziroma novejša različica obeh), a se ni treba ozirati na to – vmesnik bo lepo deloval v vseh sodobnih brskalnikih.

Poleg pregleda računov, plačevanja položnic in pregleda prometa na kreditnih karticah omogoča Prosplet tudi upravljanje varčevanja (priprava in pregled vezav, pregled varčevalnih računov in računov v drugih valutah, priprava pogodbe), pregled računov Delta, vzajemnih skladov in borznih poslov. Na voljo je tudi ogled menjalnih tečajev Probanke. Upravljate lahko tudi trajne naloge ter soglasja in pooblastila.

Vmesnik oblikovno sicer deluje zelo starinsko, a so uporabniki z njim nadvse zadovoljni, ker omogoča hitro delo in vsebuje vse pogosto uporabljane funkcije.

PROBANKA.SI

PROSPLET

Vnos domačega in tujinega plačilnega naloga

IBAN:

Ime:

Prejemnik:

IBAN:

Ime:

Država:

Ime:

IBAN:

Ime:

Država:

Ime:

Datum:

Znesek: EUR

Koda namena:

OTHR:

Namen plačila:

Prej.

Vnos plačilnega naloga

Primeri e-bank: SKB

SKB – SKB NET

Banka: SKB, www.skb.si.
Spletna banka: SKB NET, <https://www.skb.net>.

✓ Hitro in zanesljivo delovanje.
✗ Omejen nabor funkcij.

Tudi SKB NET spada med staroste slovenskega spletnega bančništva in tako kot pri Abanki lahko tudi tu ugotovimo, da se sistem z leti ni spremenil na slabše – tako kakor leta 2005 tudi danes deluje hitro in ponuja vse potrebne funkcije. SKB NET deluje v vseh priljubljenih brskalnikih, tudi na mobilnih telefonih, ni pa prilagojen za zaslone mobilnih naprav. Prav tako SKB ne omogoča mobilne aplikacije za bančništvo. V sistem se prijavimo z identifikacijsko številko in desetmestnim enkratnim geslom, ki ga prikaže naprava ActiveIdentity.

Poleg klasične funkcionalnosti pregleda računov in prometa, stanja kartic in plačevanja, ponuja SKB NET še pregled vezav in varčevalnih računov, menjalnico (menjavanje valut oz. prenosi med računi različnih valut), hitre kredite in naročila banki (vloge za odobritev izrednega limita, povečanje limita za dvig na bankomatu, naročilo kartice MasterCard ali Visa ...). Kakšnih posebno navdušujočih zmožnosti sistem nima, a vse, kar je vgrajeno, deluje dobro in zelo hitro.

Kot zanimivost – pred kratkim se je zgodil klasični phishing napad z elektronskim sporočilom, ki je uporabnika pozivalo, naj klikne na povezavo (ta je seveda kazala na napadalčev strežnik) in spremeni geslo na bančnem sistemu. Na napad je uporabnike hitro opozorila tudi banka. Na podobne napade lahko v prihodnosti računate tudi uporabniki drugih bank, zato velja še enkrat opozoriti, da ne klikajte povezav v takih sporočilih. Če želite preveriti legitimnost sporočila,

The screenshot shows the SKB NET website interface for creating a universal payment order. The page title is 'Univerzalni plačilni nalog - vnos'. The left sidebar contains a navigation menu with options like 'Osnovna stran', 'Računi', 'Plačila', 'Menjalnica', 'Kartice', 'Varčevanja', 'Krediti', 'Naročila', and 'Nastavitve'. The main content area displays account information: 'Račun, s katerim ga plačujete' (Account used for payment) and 'Trenutno stanje' (Current balance) of -32,86 EUR. The 'Trebnina razpoložljive stanja' (Available balance) is 147,84 EUR. The form includes fields for 'POSREDOVATEL' (Intermediary) with account number 'SKB 6319 5100 0274 525' and 'PREJEMNIK' (Beneficiary) with account number '1200 600 600 600'. There are also fields for 'Referenca' (Reference) and 'Izjava' (Statement). The page footer contains 'Glavni meni | Rač' and '© PSE 2012'.

Vnos univerzalnega plačilnega naloga

odprite brskalnik in uporabite shranjeno bližnjico za dostop do e-banke ali pa vtipkajte njen naslov ročno, nato pa si oglejte obvestila v spletnem sistemu.

Primeri e-bank: Sparkasse

Sparkasse – Net.Stik

Banka: Sparkasse, www.sparkasse.si.

Spletna banka: Net.Stik, <https://netstik.sparkasse.si/>.

- ✓ Enostavno pregledovanje prometa.
- ✗ Slabo delovanje v mobilnem Safariju, neroden način izdajanja zahtev banki, prikaz knjigovodskega stanja namesto dejanskega.

Net.Stik, spletne dveri banke Sparkasse, za prijavo zahteva certifikat izdajatelja PoštarCA in varnostno geslo. Portal dobro deluje v vseh sodobnih namiznih brskalnikih, resne težave pa ima s Safarijem na operacijskem sistemu iOS – na telefonih iPhone (preverjeno na modelu 4S) je onemogočen dostop do večine funkcije, lahko le pregledujete stanje in plačujete položnice (pa še to z obilnim klikanjem gumba »back« v brskalniku). Mobilne aplikacije ni.

Poleg običajne funkcije pregledovanja prometa na tekočem računu in kreditnih karticah ter plačevanja računov omogoča Net.Stik tudi pregledovanje in spreminjanje trajnih nalogov in direktnih obremenitev, vodenje varčevanj in naročilo gotovinskega dviga. Pregled plačil je možen le za tri mesece nazaj, izvoz pa za Excel in MS Money. Vodite lahko tudi seznam ljudi, ki so pooblaščen za delo z vašim računom. Vgrajen je tudi kalkulator za valute.

Moteče je, da sistem ne prikazuje rezerviranih transakcij. Če na primer v petek popoldne nakažete 200 evrov, do ponedeljka, ko bo izvedeno plačilo, teh 200 evrov ne vidite nikjer. Drugi sistemi ali prikazujejo novo stanje že pred dejansko izvedbo plačila ali pa prikazujejo vrednost »rezerviranih« sredstev, torej sredstev, ki jih potrebujete za transakcije, ki še niso izvedene.

Nerodno je izvedeno izdajanje zahtevkov banki. Teh ne morete izdati neposredno, temveč spletni vmesnik ponudi le dostop do dokumentov v obliki PDF, ki jih morate natisniti, izpolniti in poslati banki.

The screenshot shows the Sparkasse Net.Stik website interface. At the top, there is a navigation bar with the Sparkasse logo and the text "SPARKASSE". Below the navigation bar, there is a table with the following columns: "Moji računi", "Plačila", "Naložila", "Spreminjanje", "Kontovodstva", "Pregled", and "D neštaku". The table contains 10 rows of transaction data, including dates, amounts, and descriptions. Below the table, there are filters for "Zadnjih 30 dni", "Zadnjih 60 dni", and "Zadnjih 90 dni". There are also buttons for "Naročilo uradnega potrdila o izvedeni transakciji" and "Seznam neuvredenih plačil". At the bottom, there are fields for "Skupaj v dobro:" (0,00 EUR) and "Skupaj v breme:" (94,92 EUR). There are also buttons for "Izvoz v Excel", "Izvoz v tekst dokument", and "Izvoz v MS Money". At the bottom, there is a section for "PREGLED TRANSAKCIJ:" with fields for "Od datuma (dd.mm.BB):", "Do datuma (dd.mm.BB):", "Prejemnik:", "St. računa prejemnika:", and "Znesek:".

Pregled prometa na računu

Primeri e-bank: Unicredit

Unicredit Bank – Online b@nka

Banka: Unicredit Bank, www.unicreditbank.si.
Spletna banka: Online b@nka, <https://si.unicreditbanking.net/>.

✓ Hitro delovanje, širina ponudbe, bližnjice, mobilna aplikacija.
✗ Izvoz le v obliki CSV.

Pred sedmimi leti smo Online banko (takrat še brez »afne« v imenu) preizkusili kot storitev Bank Austria Creditanstalt. Odtlej sta se spremenila lastnik in ime banke ter izvedba spletnega vmesnika (z jave so prešli na običajen vmesnik, ki deluje v vseh brskalnikih), ime pa je ostalo. Spremenila se je tudi funkcionalnost – če smo pred leti zapisali, da je javanska aplikacija »okleščena in neugledna«, lahko za sedanjost Online b@nko povemo, da je pregledna, hitra in vsebuje vse, kar od spletnega vmesnika pričakuje zahteven uporabnik. Na voljo je tudi mobilna različica spletišča za rabo na pametnih telefonih ter mobilna aplikacija za bančno poslovanje, ki deluje na telefonih iOS, Android in vseh, ki podpirajo Java ME.

V sistem se prijavimo z uporabniškim imenom in generatorjem enkratnih gesel. Glavni menu nad menujskim sistemom prikazuje bližnjice, ki si jih izdelamo sami, tako da na izbrani strani kliknemo ikono zvezdice. Poleg nje na vsaki strani najdemo še ikono za dostop do pomoči, za izvoz trenutnega pogleda v PDF in za tiskanje trenutnega pogleda.

Poleg plačevanja računov ter pregleda tekočih in kartičnih računov sistem omogoča tudi pregled računov v tujih valutah, vklop varnostnega sporočila SMS ob kartičnih transakcijah, pregled vrednosti papirjev in vzajemnih skladov ter kreditov. Prenesete lahko PDF različico mesečnih izpiskov za zadnje leto ali izdate naročilo banki. Urejate lahko trajnike in direktne bremenitve ter vodite seznam prejemnikov in seznam predlog. Arhiv transakcij je dostopen

The screenshot shows the Unicredit Bank online banking interface. At the top, there's a navigation bar with the bank's logo, contact numbers (01 5276 777, 040 636 999), language selection (Slovenski), and user options (Odjava). The main content area is titled 'PROMET PO RAČUNIH' (Transactions by Account). It includes a search filter for 'PROMET NA RAČUNU' (Transaction on account) with a dropdown menu set to 'PAMETNI LOJALNI | EUR'. Below this, there are fields for 'Za obdobje' (For period) set to '10 dni' (10 days), and date ranges from '01.01.2008' to '06.09.2008'. There are also fields for 'Odhvirišči' (Origin) and 'Šifra računa' (Account number). A table below shows a list of transactions with columns for 'Datum valute' (Date currency), 'Podrobnosti transakcije' (Transaction details), 'Znesek izvorni znesek' (Amount original amount), and 'Informativno knjženo stanje' (Informational bookkeeping status). The table lists several transactions from 2008, including payments to 'Dnevnik, d.d.', 'Komunalno podjetje Vrhnika', 'Telekom Slovenije', 'Elektro Ljubljana', and 'PREHODNI RAČUN'. At the bottom, there's a summary section with 'Izberite dajanje' (Select contribution) and a table showing 'Vrednost izbranih transakcij v dobro' (Value of selected transactions in good), 'Vrednost izbranih transakcij v breme' (Value of selected transactions in debit), and 'Vrednost izbranih transakcij' (Value of selected transactions).

Datum valute	Podrobnosti transakcije	Znesek izvorni znesek	Informativno knjženo stanje
22.05.2008	Dnevnik, d.d. SIB605100801045E718/05000	-17,82	EUR
22.05.2008	Komunalno podjetje Vrhnika SIB6020270011262773/02000	-39,10	EUR
22.05.2008	Telekom Slovenije d.d. PE Ljubljana SIB6051006012087356/05000	-21,99	EUR
22.05.2008	Elektro Ljubljana DE Ljubljana skoli SIB600000007655534/90000	-96,10	EUR
22.05.2008	Provizija et plač. nalog	-1,20	EUR
22.05.2008	PREHODNI RAČUN 9610019033529000 M99 LJUBLJANA	-20,00	EUR
22.05.2008	PREHODNI RAČUN 9610019033529000 M99 VRHNIKA	-20,49	EUR
21.05.2008	PREHODNI RAČUN 9610019033529000 M99 VRHNIKA	-20,00	EUR
18.05.2008	OBV PLAČ KREDIT KART 9628209033529000 M99	-367,57	EUR
18.05.2008	Slovenca d.d. fl. Koper SIB6181006030351003/10001	-61,00	EUR

Pregled izdatkov leta 2008

tudi za davno preteklost, iščemo pa lahko po različnih kriterijih. Izvoz je mogoč le v obliki CVS, kar je tudi ena redkih pomanjkljivosti celotnega sistema.

Spletno bančništvo uporablja že tretjina komitentov (Finance, 1.12.2008)

Banke tudi letos ugotavljajo povečanje števila komitentov, ki uporabljajo storitve spletnega bančništva

Največ uporabnikov spletnega bančništva je starih do 50 let, spletno bančništvo pri nas pa v povprečju uporablja tretjina komitentov.

Aktivnejši uporabniki bančnih storitev se pogosteje odločajo za storitve spletnega bančništva, ugotavljajo pri največji slovenski banki NLB. V NKBM menijo, da e-bančništvo uporabljajo tisti, ki želijo prihraniti čas in denar ter jim informacijska tehnologija ni tuja. Za spletno bančništvo se navdušujejo predvsem tisti komitenti, ki so pripravljeni izkoristiti možnost samostojnega poslovanja s svojo banko, pa pravijo v Abanki Vipaja.

Pojasnjujejo, da takšni komitenti banko večkrat potrebujejo pri roki, zato želijo imeti stik z njo kadarkoli, tudi zunaj delovnega časa poslovalnic. "Starejših uporabnikov spletnega bančništva je približno osem odstotkov," opazajo v SKB. V Abanki Vipaja pa dodajajo, da se starostna meja uporabnikov viša, zato skupina uporabnikov e-bančništva obsega tudi vse več starejših. Starejši imajo sicer še vedno raje bančna okenca, saj jim veliko pomeni osebni stik z bančnikom, ugotavljajo v Hypu.

Ena plačana položnica pri okencu ali pet prek spleta

Primerjali smo cene storitve plačilnih nalogov prek spleta in pri bančnem okencu ter ugotovili, da se strošek plačevanja pri bančnem okencu izravna, če prek spleta plačate pet položnic oziroma plačilnih nalogov. Kot je razvidno iz tabele, za plačilni nalog prek spleta najmanj zaračunajo pri banki Raiffeisen, kjer boste odšteli 21 centov, največ, 35 centov, pa stane pri Unicredit banki.

Ta ima z več kot dvema evroma tudi najdražje plačilne naloge pri bančnem okencu, medtem ko vam bodo za plačilni nalog evro manj od najdražjega (in tudi sicer najmanj) zaračunali pri bančnem okencu Volksbank.

Pri varnosti igrajo glavno vlogo komitenti

Banke trdijo, da venomer izboljšujejo varnost in funkcionalnost spletnega bančništva, vendar igrajo glavno vlogo tudi komitenti. Ti se namreč že na začetku odločijo, kakšno stopnjo varnosti želijo imeti, bodisi le uporabniško ime in geslo, kvalificirano digitalno potrdilo, bodisi tudi generator enkratnih gesel.

V Abanki Vipaja menijo, da so največja kritična točka identifikacijski elementi, kjer je še vedno opaziti (pre)majhno skrb zavedanje, da je treba identifikacijske elemente zaščititi tudi na osebнем računalniku.

Vse banke zato svojim komitentom svetujejo uporabo posodobljenih protivirusnih programov, požarnih zidov in programov, ki odkrivajo vohunske programe. Prav tako v bankah skrbijo za uvajanje novih varnostnih elementov, ki uporabnikom omogočajo, da dodatno povečajo varnost svojega e-poslovanja, denimo s kriptografijo, usmerjevalniki, požarnimi zidovi, internimi preverjanji in postopki identifikacije.

Popolna prenova e-banke v NKBM in Unicredit banki

Banke smo še povprašali, kakšne novosti pripravljajo za svoje komitente, zlasti pri spletnem bančništvu. V NKBM in Unicredit banki so napovedali popolno prenovu spletne banke v prihodnjem letu.

Sicer pa so med novostmi bank varčevalni računi, spletno sklepanje depozitov, spletna oddaja zahtevkov za posojila, upravljanje skladov, elektronsko sklepanje pogodbe za izredno prekoračitev na osebнем računu in denimo poslovanje e-računi.

Med novostmi je tudi prva osebna spletna oziroma multimedijška banka, nova storitev Banke Koper. Upabniki lahko prek interneta, telefona, videoklepetata in osebnih sporočil komunicirajo s svojim skrbnikom in po tej poti opravljajo vse bančne storitve.

SMS-obveščanje o prometu in stanju

Večina bank svojim komitentom ponuja tudi obveščanje o stanju, prilivih in transakcijah prek kratkih sporočil SMS.

Pri varnostnih sporočilih uporabnik ob vsaki transakciji prejme SMS z zapisanim zneskom in datumom transakcije.

Tako lahko hitro ukrepa predvsem pri zlorabi kartice. Storitve je v nekaterih bankah plačljiva, ponekod celo brezplačna, uporabnikov pa je v primerjavi z uporabniki spletnega bančništva razmeroma manj.

PRIMERJAVA CEN PLAČILNEGA NALOGA PREK SPLETA IN PRI BANČNEM OKENCU (V EUR)

BANKA	PLAČILNI NALOG PREK SPLETA	PLAČILNI NALOG PRI BANČNEM OKENCU
Abanka	0,31	1,30
Banka Koper	0,33	1,71
Gorenjska banka	0,31	1,68
Hypo	0,30	1,50
NKBM	0,29	1,25
NLB	0,33	1,80
Raiffeisen	0,21	1,41
SKB	0,27	1,75
Unicredit banka	0,35	2,10
Volksbank	0,30	1,04

Op.: cene na dan 21. november 2008

Viri: ponudniki in spletne strani ponudnikov

VARNOST

- Fizična dostopnost do računalnika
- Pomembnost varnostnih posodobitev operacijskega sistema in uporabniških aplikacij
- Požarni zid
- Protivirusni program
- Protivohunski program
- Redna menjava vstopnega gesla (navadno na 2 ali 3 mesece)
- **Izdelava varnostne kopije digitalnega podpisa oz. certifikata!**

Zloraba osebnih podatkov

- najpogostejši t.i. “**trojanski konji**” ali “**črvi**”
- navadno v obliki hiperpovezave poslane preko elektronske pošte
- “trojanski konj” omogoči nelegalen zajem osebnih in občutljivih podatkov
- **Nikoli** ne dostopajte do www strani spletnega bančništva preko hiperpovezav prejetih po e-pošti, saj banke **nikoli** ne obveščajo svojih komitentov o bistvenih spremembah preko e-pošte, vedno na straneh spletnega bančništva!

7 pravil varnega spletnega bančništva

- 1 Digitalno potrdilo (digitalni certifikat) shrani na zunanjo napravo.
- 2 Ustvarjaj varna gesla in jih shrani na varno mesto, stran od računalnika.
- 3 Če je mogoče, ne opravljaj bančnih storitev z računalnikom, ki ga uporablja mnogo oseb ali pa se ga uporablja za igranje igrvic in vključevanje v spletna omrežja. Za opravljanje bančnih storitev uporablaj drugi brskalnik kot za opravljanje drugih spletnih aktivnosti.
- 4 Uporabi dodatne varovalne mehanizme, ki jih nudi tvoja banka.
- 5 Preverjaj varnost povezave in pravilnost naslova url, na katerega vstopaš.
- 6 Spremljaj varnostna obvestila svoje banke.
- 7 Nikoli ne posreduj svojih podatkov (številka kreditne kartice ali zasebni ključ certifikata) na spletnih straneh, saj tvoja banka tega nikoli ne bi zahtevala od tebe.

Delo, 27.5.2008, str. 7

Lahko se zgodi, da boste tatovom posodili račun

LJUBLJANA – Po podatkih generalne policijske uprave se je v zadnjem času precej povečalo število kaznivih dejanj, povezanih z zlorabo elektronskega bančništva. Pojavljajo se namreč tujci, ponavadi so iz Rusije ali Ukrajine, ki prek e-pošte »vabijo« k sodelovanju. Bili naj bi slovenski prestavniki velikega mednarodnega podjetja, največkrat pa je omenjen Les-prom.

ln za kaj pravzaprav gre? Kdor jim gre na limanice in jim pošlje svoje osebne podatke in številko transakcijskega računa, kot zahtevajo, postane namreč njihov pomagač, ali bolj uradno, sotorilec pri (pre)nakazovanju denarja, nakradenega z zlorabo osebnih gesel v elektronskem bančništvu. Policisti opozarjajo, da je za takšno kaznivo dejanje zagrožena kazen do petih let zapor.

Če se z njimi povežete, jim svoj račun pravzaprav posodite. Nanj bodo namreč zviteži nakazali določeno vsoto denarja, ki ga mora potem novopečeni predstavnik mednarodnega podjetja, po predhodnem dogovoru s tistim, ki mu je denar poslal, prenakazati vnaprej določenemu prejemniku nekje v tujini. Za to dobi od šest do osem odstotkov provizije. Razmeroma preprost način, da se za denarjem, ki so ga računalniški zmikavti »sneli« nekemu z računa, vsaj deloma zabriše sled. **K. D.**

Literatura

- Malačič, Robert: Informatika: gradivo za 1 letnik. Ljubljana: Zavod IRC, 2008.
- Revija Monitor, št. 10/2012

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

E-demokracija

mag. Aleš Klemen

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Marec 2014

Pomembnejši portali z vsebinami e-demokracije

- Centralni katalog informacij javnega značaja: <http://www.ckijz.gov.si/>
- Državni zbor: <http://www.dz-rs.si/>
- Vlada RS: <http://www.vlada.si/>
- Kabinet predsednika vlade RS: <http://www.kpv.gov.si/>
- Ministrstva in organi v sestavi:
http://www.vlada.si/si/o_vladi/seznami_in_povezave/spletna_mesta_ministrstev_in_organov_v_sestavi/
- Upravne enote: <http://www.upravneenote.gov.si/>
- Urad predsednika RS: <http://www.up-rs.si/>
- Informacijski pooblaščenec: <https://www.ip-rs.si/>
- E-demokracija: <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/edemokracija.euprava>
- Predlagam vladi: <http://www.predlagam.vladi.si/>
- Raba interneta v Sloveniji: <http://www.ris.org/>
- Spletno oko: <https://www.spletno-oko.si/>
- Varni na internetu: <https://www.varninainternetu.si/>

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Podatki javne uprave

mag. Aleš Klemen

Mestna knjižnica Ljubljana

mestna
knjižnica
ljubljana

Delovanje državnih služb in organov

Pri uvajanju storitev e-uprave gre za:

- poenostavitev administracije pri poslovanju z občani, kot so naročanje raznih potrdil,
- postavljanje in vzdrževanje spletnih portalov, kjer se objavljajo sporočila in
- dokumenti, ki so pomembni za življenje občanov.

Cilj je zmanjševanje birokracije ter manjši čas čakanja pred okenci.

Pregled storitev javne uprave v spletnem okolju

- Prednosti storitev na portalu e-uprava:
 - Dostopnost informacij na enem mestu.
 - Poenostavitev postopkov.
 - Obrazci.
 - Nižje takse.
 - Prihranek časa.

Informacijski viri in servisi, upravni podatki, dostopni državljanom

- E-storitve za državljane (G2C)
- E-storitve za gospodarstvo (G2B)
- E-storitve med organi javne uprave (G2G)
- Portali v javni upravi

E-storitve za državljane

- DRUŽINA IN OTROCI
- OSEBNA STANJA IN DOKUMENTI, PRIJAVA PREBIVALIŠČA
- ŠOLA, IZOBRAŽEVANJE, MLADI
- DELO IN ZAPOSILITEV
- PODJETNIŠTVO
- OSEBNE FINANCE IN DAVKI
- ZDRAVJE IN NEGA
- SOCIALNO VARSTVO, INVALIDI, VOJNE PRAVICE
- STAREJŠI, POKOJNINE, UPOKOJITEV
- PROMET, VOZNIKI, VOZILA
- OKOLJE IN PROSTOR
- KMETIJSTVO, GOZDARSTVO, PREHRANA
- KULTURA IN ŠPORT
- VARNOST, REŠEVANJE, VOJSKA, OROŽJE
- DRŽAVA IN DRUŽBA
- SMRT IN ŽALOVANJE
- TUJINA, POTOVANJA, VIZUMI

Vpogledi v baze za državljane

- [Zemljiška knjiga](#)
- [VLOP - Vpogled v lastne osebne podatke](#)
- [Kataster - Računalniški dostop do geodetskih podatkov](#)
- [Sodni register](#)
- [Podatki javne uprave \(ISPO\)](#)
- [Klasje](#)
- [Atlas okolja](#)
- [Geoportal ARSO](#)
- [Dostop do okoljskih prostorskih podatkov](#)
- [eRKG - Register kmetijskih gospodarstev](#)

E-storitve za gospodarstvo

Storitve za pravne osebe

- [SAMOSTOJNI PODJETNIKI](#)
- [PRAVNE OSEBE V NASTAJANJU](#)
- [DELUJOČE PRAVNE OSEBE](#)
- [DRUŠTVA in ZAVODI](#)
- [e-VEM Državni portal za poslovne subjekte](#)
- [eDavki za pravne osebe](#)
- [E-letna poročila AJPES](#)

Vpogled za pravne osebe

- [Zemljiška knjiga](#)
- [Kataster - Računalniški dostop do geodetskih podatkov](#)
- [Sodni register](#)
- [e-Carina](#)

E-storitve med organi javne uprave

- **ZPIZ-MJU-CRP**

Gre za medsebojno povezavo med Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje RS (ZPIZ), Ministrstvo za javno upravo (MJU) ter Centralnim registrom prebivalstva (CRP). Z uporabo informacijskega sistema se zagotovi ZPIZ-u nemoten in neprekinjen pristop do referenčne baze CRP. Referentom ZPIZ-a je omogočeno, da pridobijo ustrezne podatke iz evidenc javne uprave (registra) za potrebe zavarovancev, ki uveljavljajo pravice na ZPIZ-u. Omogočeno je pridobivanje podatkov o državljanstvu, stalnem prebivališču, iz rojstne in poročne matične knjige ter matične knjige umrlih.

- **MDDSZ-MJU-CRP**

Gre za medsebojno povezavo med Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve RS (MDDSZ), Ministrstvo za javno upravo (MJU) ter Centralnim registrom prebivalstva (CRP). Z uporabo informacijskega sistema se zagotovi MDDSZ-ju nemoten in neprekinjen pristop do referenčne baze CRP. Referentom centrov za socialno delo (CSD) in upravnih enot (UE) je omogočeno, da pridobijo ustrezne podatke iz evidenc javne uprave (registra) za potrebe upravičencev, ki uveljavljajo pravice po zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, zakonu o socialnem varstvu in zakonu o vojnih invalidih, zakonu o vojnih veteranih in zakonu o žrtvah vojnega nasilja. Omogočeno je pridobivanje podatkov o državljanstvu, stalnem prebivališču, iz rojstne in poročne matične knjige ter matične knjige umrlih.

- **MKGP-MJU-CRP**

Gre za medsebojno povezavo med Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS (MKGP), Ministrstvo za javno upravo (MJU) ter Centralnim registrom prebivalstva (CRP). Po vzpostavitvi redne povezave med MKGP in CRP preko infrastrukture CVI in ustrezne varnostne sheme ter uporabi ustreznih aplikacij imajo končni uporabniki na MKGP omogočen vpogled v podatke CRP.

E-storitve med organi javne uprave

- **JSP**

Gre za vključevanje Javnega jamstvenega in preživninskega sklada RS (JSP) v sistem e-uprave; e-povezava z upravljavci podatkovnih baz CRP, ZZZS in ZPIZ ter ustanovami, pri katerih upravičenci pridobivajo dokazila v e-obliki (sodišča, centri za socialno delo, stečajni upravitelji). Omogočeno je elektronsko vlaganje vloge za uveljavljanje pravic iz naslova insolventnosti delodajalca in iz naslova nadomestila preživnine, vpogled določenih podatkov o vlogi in pridobivati ažurne podatke o osebah, za katere je sklad na temelju zakona pooblaščen pridobivati podatke za potrebe odločanja v upravnem postopku in izterjavo v sodnih postopkih.

- **E-SEJE VLADE**

Elektronske seje vlade so vrh kompleksnega informacijskega sistema, ki povezuje več različnih aplikacij med seboj. Gre za proces, ki zajema delovanje vseh ministrstev in vladnih služb, kjer se pripravljajo dokumenti in gradiva za seje vlade in njenih delovnih teles. Poleg gradiv so na voljo še sklici sej, popravki, dnevni redi, zapisniki, sklepi. Člani vlade lahko preko prenosnih računalnikov spremljajo redno sejo vlade v sejni dvorani ali pa odločajo o točkah dnevnega reda na dopisni seji, neodvisno od tega kje se nahajajo. Komunikacija med udeleženci procesa poteka elektronsko in je osnova tudi za elektronsko odločanje. Skladno z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja, je javnosti omogočen [dostop do vladnih gradiv](#) že v postopku njihove obravnave.

- **INFOKLIP**

Informacijski sistem za spremljanje medijev. Informacijski sistem je na voljo kot intra ali internet rešitev. Vsebuje podatke iz dnevnega tiska, STA in drugih virov z možnostjo iskanj po različnih kriterijih, za različna časovna obdobja.

E-uprava

english - italiano - magyar 0 Sloveniji - Dobro je vedeti - Obvestila in novice - Sodelujte z nami Domov - Kazalo - Pišite nam

Državni portal Republike Slovenije

uprava

Torek, 25. marec 2008

Iskalnik

Naјdi

Zahtevnejše iskanje

Moja e-uprava

Prijava Prva prijava?

Podatki javne uprave

- Podatki javne uprave (SPO)
- E-oglasna deska
- Objave shodov in javnih prireditvev
- Objave ponudb za prodajo kmetijskih zemljišč

Dostop do registrov

- Register predpisov Slovenije
- Sodni register
- Kataster
- Zemljiška knjiga
- Vpogled v lastne osebne podatke
- Vpogled v podatke o vozilu
- Vpogled v register kmetijskih gospodarstev
- Spletni opomnik

Državlјani
Na podportalu za državljane so opisi storitev javne uprave in povezave na vloge [vstopi](#)

Pravne osebe
Na podportalu za pravne osebe je vrsta koristnih podatkov za podjetnike in podjetja [vstopi](#)

Javna uprava
Na podportalu javne uprave so na voljo podatki za zaposlene v javni upravi [vstopi](#)

NAJNOVEJŠA E-STORITVE

Preko spleta do prometnega dovoljenja >>

Preko spleta lahko vsak uporabnik vozila podaljša prometno dovoljenje vozila, če pred tem obnovi obvezno avtomobilsko zavarovanje in opravi tehnični pregled, če ga mora opraviti. Za podaljšanje prometnega dovoljenja uporabnik vozila potrebuje številko veljavnega prometnega dovoljenja, številko veljavne police obveznega zavarovanja ter plačilno sredstvo (Moneta, spletna banka Abanet, kartica Activa, MasterCard, Visa, Visa Electron, Diners in pametna kartica Maestro-s čipom). Postopek je mogoče izvesti brez digitalnega potrdila. Celotno storitev od spletne obnove avtomobilskega zavarovanja do podaljšanja prometnega dovoljenja lahko opravi uporabnik vozila, ki ima sklenjeno obvezno avtomobilsko zavarovanje pri zavarovalnicah Zavarovalnica Maribor d.d., Adriatic Slovenica Zavarovalna družba d.d., Generali Zavarovalnica d.d., Zavarovalnica Tilia d.d., GRAWE Zavarovalnica d.d. ali Zavarovalnica Triglav d.d.

PROMETNO DOVOLJENJE

Novice - e-uprava

Elektronska vloga za otroški dodatek
11.03.2008 Nova elektronska vloga za pridobitev otroškega dodatka.

Nove ankete meseca marca
10.03.2008 Objavljene so na vseh portalih E-uprave.

ISPO novice

Realizacija državnega proračuna za februar 2008
21.03.2008 Na voljo so podatki o realizaciji državnega proračuna za obdobje od 1.1.2008 do 29.2.2008.

Anketa - e-uprava

Ali ste spremljali konferenco "Dnevi e-uprave"? (možnih je več odgovorov)

Da, konference sem se udeležil

Storitve javne uprave za državljane

Povezave do življenjskih dogodkov, to so pomembni dogodki v vašem življenju, kot so npr. rojstvo otroka, selitev, zaposlitev, ...

Iskanje po storitvah javne uprave za izbrano skupino: [Išči](#)

DRUŽINA IN OTROCI	PROMET, VOZNIKI, VOZILA
OSEBNA STANJA IN DOKUMENTI, PRIJAVA PREBIVALIŠČA	OKOLJE IN PROSTOR
ŠOLA, IZOBRAŽEVANJE, MLADI	KMETIJSTVO, GOZDARSTVO, PREHRANA
DELO IN ZAPOSLOITEV	KULTURA IN ŠPORT
PODJETNIŠTVO	VARNOST, REŠEVANJE, VOJSKA, OROŽJE
OSEBNE FINANCE IN DAVKI	DRŽAVA IN DRUŽBA
ZDRAVJE IN NEGA	SMRT IN ŽALOVANJE
SOCIALNO VARSTVO, INVALIDI, VOJNE PRAVICE	TUJINA, POTOVANJA, VIZUMI
STAREJŠI, POKOJNINE, UPOKOJITEV	

<http://e-uprava.gov.si>

Storitve e-uprave I

Hitre povezave do sklopov informacij, ki vas usmerjajo na posamezna področja. Zbrani so tudi opisi storitev, ki potekajo med organi javne uprave in naštetih pomembnejši portali v javni upravi. Stran pripravljajo z namenom, da na enem mestu ponudimo hiter dostop do elektronskih storitev e-uprave.

Storitve e-uprave III

Namenjene so iskalcem in ponudnikom (delodajalcem) delovnih mest. Iskalci delovnega mesta lahko brezplačno pregledujete podatkovno zbirko prostih delovnih mest. Ponudniki (podjetja) lahko brezplačno vpišejo oglase za nove delavce, iščejo po podatkovni zbirki in urejajo svoje razpise. E-zaposlitve so namenjene tudi študentom, za katere je pripravljen pregled študentskih del, ki jih posredujejo študentski servisi.

Storitve e-uprave IV

Sodelovanje civilne družbe pri odločanju je temelj demokracije. Sodobna tehnologija nam je omogočila t. i. e-demokracijo. Njeno bistvo je uporaba novih tehnologij, da bi okrepili in spodbudili demokratično in politično življenje prebivalstva.

Storitve e-uprave V

- **VODNIKI E-UPRAVE:** *nudi učinkovite spletne pripomočke, ki tako državljanke kot pravne osebe v obliki vodnikov prijazno usmerjajo in dajejo napotke za poslovanje z institucijami javne uprave.*
- **ISPO - PODATKI JAVNE UPRAVE INFORMACIJSKI SERVIS PODATKOV E-UPRAVE**
- **VPOGLED V LASTNE OSEBNE PODATKE**
- **STORITVE JAVNE UPRAVE ZA DRŽAVLJANE:** *povezave do življenjskih dogodkov, to so pomembni dogodki v življenju, kot so npr. rojstvo otroka, selitev, zaposlitev, ...*
- **MOJA E-UPRAVA**

Registri e-uprave

- REGISTER PREDPISOV SLOVENIJE
- SODNI REGISTER
- KATASTER
- ZEMLJIŠKA KNJIGA
- VPOGLED V LASTNE OSEBNE PODATKE
- VPOGLED V PODATKE O VOZILU
- VPOGLED V REGISTER KMETIJSKIH GOSPODARSTEV
- SPLETNI OPOMNIK

Portali v javni upravi

- [EU portal](#)

Centralno nacionalno vozlišče je sestavni del informacijskega sistema vlade in je bilo vzpostavljeno za sprejemanje, evidentiranje, klasificiranje, signiranje in posredovanje dokumentov, ki se izmenjujejo med Republiko Slovenijo in EU.

Portali v javni upravi

- [Državni portal E-uprava](#)

Državni portal je usmerjen k ciljnim skupinam uporabnikov v obliki podportalov za državljane in pravne osebe ter posebnega podportala, namenjenega informacijam s področja javne uprave. Na voljo je tudi njegova verzija v angleškem jeziku, katerega vsebina je prilagojena in namenjena angleško govorečim uporabnikom. Na portalu so objave novic, ankete, iskalnik, informacije javnega značaja, E-demokracija, e-zaposlitve, storitve in informacije razvrščene v tako imenovane življenjske dogodke ter povezave s portalom E-storitve. Vsak obiskovalec portala pa si lahko prilagodi vsebino po svojih željah.

Portali v javni upravi

- [eDavki](#)

Portal eDavki omogočajo udobno, preprosto in varno izpolnjevanje ter oddajanje davčnih obrazcev z uporabnikovega računalnika doma ali v pisarni. V eDavkih lahko fizične osebe oddajo napoved za odmero dohodnine, pravne osebe pa obrazce s področja DDV in VIES. Uporabnikom sta na voljo tudi elektronski storitvi registracije davčnih zavezancev od e-poslovanja in izmenjave njihovih podatkov z davčnimi upravami ostalih članic EU ter preverjanja davčnih števil in davčnih zavezancev iz EU.

Portali v javni upravi

- [eCarina](#)

Spletne storitve e-Carina pravnim osebam olajšajo pripravo dokumentacije in izvajanje carinskih postopkov. Spletne storitve e-Carina omogočajo dostop do podatkov informacijskega sistema TARIC iz uporabnikovih lokalnih aplikacij z uporabo SOAP funkcij, interaktivne vpogled v TARIC podatke, prevzem dnevno svežih podatkov o spremembah TARIC baze podatkov, interaktivni dostop do podatkov o odprtih, blokiranih in porabljenih kvotah ter vpogled v uporabnikovo stanje obračunanega dolga po posameznem instrumentu zavarovanja

Portali v javni upravi

- [AJPES](#)

Agencija RS za javnopravne evidence in storitve (AJPES) omogoča poslovnim subjektom predložitev letnih poročil preko svojega spletnega portala. Omogočen je tudi dostop do podatkov oz. zagotavlja javnost podatkov iz letnih poročil gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov, dostop do podatkov o izplačanih plačah, javnih naročilih, statistiki finančnih računov, finančnih podatkov in registrov.

- [JAPTI](#)

Javna agencija RS za podjetništvo in tuje investicije (JAPTI) je namenjen poenostavitvi poslovanja in nudi koristne informacije za podjetnike in podjetja.

Portali v javni upravi

- [Portal Geodetske uprave RS](#)

Omogočen je dostop do geodetskih podatkov (PREG), vpogledovalnik v zbirke geodetskih podatkov (VZGP), seznam tujih zemljepisnih imen v slovenskem jeziku (SZTI), centralna evidenca prostorskih podatkov (CEPP), zemljiški kataster, kataster stavb, register prostorskih enot, register zemljepisnih imen. Topografsko-kartografski sistem Republike Slovenije je uradni sistem topografsko kartografskih podatkov in izdelkov kot so temeljni topografski načrti 1 : 5.000 in 1 : 10.000, državne topografske karte, pregledne karte, generalizirana kartografska baza, digitalni modeli višin, register zemljepisnih imen, aerosnemanja, ortofoto.

Portali v javni upravi

- [Knjižnično informacijski sistem COBISS.SI](#)

Knjižnični informacijski sistem COBISS.SI sooblikujejo [IZUM](#) kot knjižnični informacijski servis in knjižnice, ki sodelujejo v sistemu vzajemne katalogizacije. Knjižnični informacijski servis je organiziran kot javni zavod IZUM. Knjižnicam je zagotovljen dostop do interneta preko omrežja [ARNES](#). Baze podatkov posameznih knjižnic so med seboj povezane prek vzajemne bibliografsko-kataložne baze podatkov COBIB.SI, ki vsebuje bibliografske podatke in podatke o zalogi iz vseh baz podatkov posameznih knjižnic. Sistem omogoča iskanje v vzajemni bazi podatkov COBIB.SI in iskanje v lokalni bazi podatkov.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Elektronske storitve javne uprave

mag. Aleš Klemen

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Marec 2014

Portal Elektronske storitve javne uprave

<http://e-uprava.gov.si/storitve/index.jsp>

- Portal Elektronske storitve javne uprave na enem mestu ponuja vloge z obrazci, ki jih javna uprava objavlja na državnem portalu E-uprava.
- Vloge so uvrščene v ustrezne storitve med življenjske dogodke. Vloge lahko iščemo neposredno preko:
 - [življenjskih dogodkov](#)
 - [nazivu](#),
 - [času objave](#) in
 - [pristojni ustanovi za vlogo](#).
- Uporabnik, ki odda elektronsko vlogo preko portala E-uprava, lahko poleg poštnega naslova izbere, da prejme vročene dokumente na elektronski način. V tem primeru mora imeti uporabnik odprt varni poštni predal za elektronsko vročanje, kamor mu organ lahko vroči dokument.

Elektronska vloga

- **Elektronska vloga** je sestavljena iz elektronskega obrazca ter informacij o ustanovi, ki bo prejela vlogo, morebitnem plačilu upravnih in drugih taks ter ostalih stroškov in morebitnih zahtevanih prilogah.

Vrste elektronskih vlog

- Vloge z obrazci, ki jih uporabnik lahko **izpolni in preko spleta** posreduje na pristojni organ – povsem elektronske vloge.
- Vloge, ki jih **mora uporabnik elektronsko podpisati**. Elektronski podpis uporabnik izvede s [kvalificiranim digitalnim potrdilom](#) (AC-NLB, Poštar-CA, SIGEN-CA, SIGOV-CA, HALCOM-CA). Elektronski podpis je enakovreden lastnoročnemu podpisu.
- Vloge, katerih **postopek se lahko izvede anonimno**. Uporabnik elektronsko vlogo odda anonimno.
- Vloge, pri katerih **postopek zahteva plačilo stroškov**. Uporabnik [e-plačilo](#) izvede preko spleta in sicer preko bančnih ali kreditnih kartic, spletne banke ter mobilnega plačevanja. Uporabnik vlogo plača, preden jo posreduje na pristojno ustanovo.

Vrste elektronskih vlog

- Vloge, katerih **rešitev postopka se uporabniku pošlje v varni poštni predal**. Postopke e-vročanja izvajajo pooblašene ustanove za vročanje.
- Vloge, pri katerih postopek zahteva, da **rezultat postopka** ustanova javne uprave **uporabniku osebno vroči**. Vlagatelj vloge prejme rešitev zadeve po pošti, na naslov stalnega ali začasnega prebivališča, ki je v Centralnem registru prebivalstva zapisan kot njegov naslov za osebno vročanje.
- Vloge, pri katerih postopek zahteva, da **uporabnik obrazec odda osebno pri ustanovi**. Uporabnik lahko obrazec natisne, izpolni in ga osebno odda na sedežu ustanove ali ga pošlje po klasični pošti.

Vrste obrazcev

- **pdf** obrazec za tiskanje – obrazec uporabnik natisne in ga izpolni,
- **pdf** obrazec za izpolnjevanje in tiskanje – obrazec uporabnik izpolni elektronsko in nato natisne,
- **doc** obrazec za tiskanje – obrazec uporabnik natisne in izpolni,
- **doc** obrazec za izpolnjevanje in tiskanje – obrazec uporabnik izpolni elektronsko in nato natisne,
- **e-obrazec** – elektronski obrazec je del e-vloge in ga uporabnik elektronsko izpolni z namenom posredovanja ustanovi. Način posredovanja ustanovi je odvisen od vrste postopka. Elektronski obrazec uporabnik izpolni in ga elektronsko odda prejemniku preko sistema e-uprave.

Kaj potrebujemo za izpolnjevanje e-obrazcev?

Osnovna dokumentacija

- **najbolj pogosto** potrebuje naslednje podatke: EMŠO, davčno številko, naslov prebivališča.
- Pri **e-postopkih** tudi:
številko osebne izkaznice ali potnega lista, številko prometnega dovoljenja, številko plačilne oz. kreditne kartice, datum veljavnosti plačilne oz. kreditne kartice, matično ali davčno številko podjetja, številko mobilnega telefona, naslov varnega poštnega predala idr.

Kaj potrebujemo za izpolnjevanje e-obrazcev?

Priloge in priponke

- Določene vloge zahtevajo priložitev prilog k obrazcu.
- Največja dovoljena velikost pripete datoteke je 1 MB, največja skupna dovoljena velikost pripetih datotek je lahko 7 MB.

Kaj potrebujemo za izpolnjevanje e-obrazcev

- Pri e-vlogah, kjer se v obrazcu vpisuje **osebne podatke** oz. informacijski sistem e-uprave podatke samodejno izpolni iz uradnih evidenc in državnih registrov, uporabnik potrebuje [kvalificirano digitalno potrdilo](#).
- Za oddajo dokumentov, ki zahtevajo **elektronsko podpisovanje**, mora uporabnik imeti poleg kvalificiranega digitalnega potrdila v brskalniku nameščen tudi gradnik [ProXSign](#), ki ga je moč brezplačno dobiti na strani SIGEN-CA za različne spletne brskalnike.

Postopek oddaje vlog

- Postopek oddaje e-vloge poteka po korakih, ki uporabnika samodejno vodijo po sistemu e-uprave.
- Možno je največ devet korakov.
- Pri določenih vlogah je korakov lahko manj, odvisno od vrste vloge in obrazca.
- Vsi koraki v postopku oddaje e-vloge namreč niso vedno nujno potrebni.
- V vsakem koraku je postopek možno prekiniti ali popraviti, razen po potrditvi oddaje vloge v 9. koraku, ko se vloga dejansko odda.

Postopek oddaje vlog

1. korak

- **prijava v Mojo e-upravo:**
<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/portalStran.euprava?pageid=1>
- tu so shranjene vse informacije o že oddanih vlogah, kakor tudi o njihovih trenutnih statusih
- Vlogo lahko odda vsak uporabnik, tudi če ni registriran, vendar v tem primeru mu E-uprava kasneje ne bo omogočila dostopa do podatkov o oddanih vlogah.
- vsak uporabnik po uspešno oddani e-vlogi enoznačno številko o oddani vlogi
- **Prijava v Mojo e-upravo ni pogoj za oddajo vloge!**

Prva prijava v Mojo e-upravo

Prva prijava na Mojo e-upravo

Za prijavo na Mojo e-upravo si morate izbrati uporabniško ime, ki je lahko sestavljeno le iz črk, števil in znaka podčrtaj (_). Uporaba ločil in drugih znakov ni dovoljena. Uporabniško ime mora vsebovati vsaj 8 in največ 12 znakov.

V drugo polje vpišite svoj elektronski naslov, kamor vam bomo poslali geslo, ki ga boste uporabljali za prijavo. Geslo boste naknadno lahko spremenili tako, da si boste izbrali povezavo 'Prilagodi'.

V primeru, da imate digitalno potrdilo (certifikat), in bi se radi prijavili z njegovo uporabo, izberite povezavo 'Imam certifikat'. Preusmerjeni boste na varni strežnik, kjer boste lahko nadaljevali s prvo prijavo.

Kaj vam ponuja Moja e-uprava?

- ❖ personalizacija (poosebljenje ali osebne prilagoditve) državnega portala E-uprava,
- ❖ vpogled v osnovne podatke sodnega registra,
- ❖ naročanje na obveščanje o novicah e-uprave,
- ❖ naročanje na novice o spremembah zakonodaje s področja okolja in prostora,
- ❖ možnost oddaje elektronskih obrazcev,
- ❖ registriranim uporabnikom smo omogočili tudi preverjanje statusov oddanih vlog,
- ❖ vpogled v izdana potrdila o plačilu taks in drugih stroškov,
- ❖ pregled objav ponudb za prodajo kmetijskega zemljišča, kmetije oz. gozda.

Želeno uporabniško ime:

Naslov elektronske pošte:

[Imam certifikat](#)

Postopek oddaje vlog

2. korak

- **izpolnjevanje izbranega obrazca**
- v kolikor gre za e-vlogo, ki zahteva uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila se podatki samodejno izpolnijo iz uradnih evidenc in državnih registrov.

Postopek oddaje vlog

3. korak

- **Pripenjanje prilog:**
 - klik na gumb „Prebrskaj“ (Browse)
 - vnos opisa dokumenta v polje „Naziv priloge“
 - pripenjanje datoteke z gumbom „Pripni“
 - priloge je možno tudi brisati z gumbom „Izbriši“
- Pripeti je možno več datotek, posamezna ne sme biti večje od 1 MB, skupno ne smejo presegati velikosti 7 MB

Postopek oddaje vlog

4. korak

- **Preverjanje splošnih lastnosti vloge:**
 - Naziv vloge
 - Podatki v obrazcu
 - Prejemnik vloge
 - Pripete priloge
- Služi kot dodatna varovalka pred pošiljanjem napačnih oz. nepopolno zapisanih podatkov.

Postopek oddaje vlog

5. korak

- **Predogled celotne vsebine vloge in prilog**
- Celotna vloga je avtomatično pretvorjena v obliko .pdf datoteke
- V kolikor želimo popraviti podatke, to storimo z vračilom na predhodni korak z gumbom „Prekliči“
- Služi kot dodatna varovalka pred pošiljanjem napačne oz. nepopolne vloge.

Postopek oddaje vlog

6. korak

- **Vročanje zelenega dokumenta**
- Možno je izbrati:
 - e-vročanje na naslov varnega poštnega predala
 - priporočeno vročanje na zeleni naslov po pošti (nekateri dokumente lahko prevzamete tudi na izbranih upravnih enotah v času delovnih ur)

Postopek oddaje vlog

7. korak

- **Verifikacija** oz. potrjevanje istovetnosti vlagatelja vloge
- V elektronski obliki, kot že omenjeno, lahko dokumente podpisujemo s kvalificiranim digitalnim potrdilom

Postopek oddaje vlog

8. korak

- **Plačevanje**
- Za plačilo stroškov obravnave oz. izdaje dokumenta (upravna taksa, drugi stroški postopka) je potrebno plačati na elektronski način:
 - preko bančnih ali kreditnih kartic
 - spletne banke
 - mobilnega plačevanja (npr. Monete)

Postopek oddaje vlog

8. korak

- Sistem e-plačil je varen in povezan s portalom Storitve javne uprave. Omogoča plačevanje prek ponudnikov:

- bančnih kartic (Maestro, MasterCard, Visa, VisaElectron, Activa, Diners),

- mobilnega plačevanja (Moneta) ali

- spletnega bančništva (Abanet).

Postopek oddaje vlog

9. korak

- **Oddaja vloge**
- Uporabnik vlogo dokončno pošlje prejemniku
- Sistem e-uprave ob oddaji vloge določi:
 - enoznačno številko oddane vloge,
 - izpiše datum in uro oddaje.
- S tovrstnimi podatki lahko uporabnik preverja stanje postopka, ki ga je pričel z oddajo oddane e-vloge

Postopek oddaje vlog

Označitev posameznih tipov vlog

e

Elektronska vloga

Vloga zahteva
uporabo
digitalnega
potrdila

Vlogo je
potrebno
digitalno
podpisati

Vloga zahteva
plačilo stroškov

Vlogo uporabnik
izpolni sam

Vlogo mora
organ uradno
vročiti

Informativna vloga

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

E-zaposlitve in eStoritve Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje

mag. Aleš Klemen

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012
Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS
(15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja
človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj
človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve.
Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v
družbi temelječi na znanju.

Spletne strani

- **ZAVOD RS ZA ZAPOSLOVANJE**
<http://www.ess.gov.si>
- **JAVNA UPRAVA**
http://www.mju.gov.si/si/delovna_razmerja_in_stipendiranje/objave_prostih_delovnih_mest/
- **OBRTNA ZBORNICA SLOVENIJE:** <http://www.ozs.si>
- **Poslovne informacije v slovenskem gospodarstvu:**
<http://www.gvin.com>

Vodilni zaposlitveni portali

- **KARIERA.SI**
Ponudba prostih delovnih mest in študentskih del. Priporočamo!
<http://www.kariera.si/>
- **ZAVOD RS ZA ZAPOSLOVANJE**
Na spletni stran Zavoda RS za zaposlovanje je na voljo baza iskanih poklicev v celotni Sloveniji kot tudi v tujini.
<http://www.ess.gov.si>
- **MOJEDELO.COM**
Vodilni slovenski zaposlitveni portal.
<http://www.mojedelo.com>
- **ZAPOSILITEV.NET**
Eden najbolj priljubljenih zaposlitvenih portali v Sloveniji
<http://www.zaposlitev.net>
- **ADECCO**
Nudijo storitve za iskalce zaposlitve, za podjetja in za študente.
<http://www.adecco.si>
- **PORTAL ZNANJA.COM**
Je vodilni izobraževalni slovenski portal.
<http://www.portalznanja.com>
- **ALP PECA**
Pomoč pri iskanju ustreznega dela
<http://www.alppeca.si>

Vodilni zaposlitveni portali

- **ATAMA agencija za zaposlovanje**
Posredovanje dela, posojanje, zagotavljanje kadrov in kadrovske svetovanje.
<http://www.atama.si>
- **E-UPRAVA - E-ZAPOSLITVE**
E-portal je namenjen iskalcem delovnih mest. E zaposlitve so namenjene tudi študentom
<http://e-uprava.gov.si/ez/>
- **Center RS za poklicno izobraževanje**
<http://www.cpi.si>
- **HONORARCI.COM**
Portal je namenjen iskalcem honorarnih zaposlitev
<http://www2.honorarci.com>
- **KADIS**
Zasebno podjetje, ki deluje na kadrovsko - izobraževalnem področju.
<http://www.kadis.si>
- **MINI BORZA DELA**
Portal je namenjen iskalcem in ponudnikom zaposlitev.
<http://www.stoletje.com>
- **MOJA KARIERA**
Podjetje za kadrovske in podjetniške svetovanje.
<http://www.mojakariera.si>
- **HILL INTERNATIONAL**
Nudijo storitve tako za iskalce zaposlitve kot za podjetja.
<http://www.hill-int.si/>

Vodilni zaposlitveni portali

- **Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve**
<http://www.mddsz.gov.si/>
- **Evropski portal za zaposlitveno mobilnost**
Namen portala EURES je zagotavljanje informacij, svetovanja in storitev iskanja kandidatov zaposlitve, delavcem in delodajalcem
<http://europa.eu.int/eures>
- **PROFIL**
PROFIL d.o.o. je neodvisno, svetovalno podjetje. Deluje na področju menedžmenta kadrovskega vira.
<http://www.profil.si>
- **Svetovno združenje zavodov za zaposlovanje**
<http://www.wapes.org>
- **ZAPOSILITEV.DELO.SI**
Nudijo storitve za iskalce zaposlitve in delodajalce.
<http://zaposlitev.delo.si>
- **MADE Maribor**
Nudi strokovno pomoč podjetjem kot tudi iskalcem zaposlitve.
<http://www.made.si>
- **MANPOWER d.o.o.**
Nudijo storitve za podjetja in iskalce zaposlitve.
<http://www.manpower.si>

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

ZAVOD RS ZA ZAPOSLOVANJE · E-STORITVE ZA ISKALCE ZAPOSLOTITVE · E-STORITVE ZA DELODAJALCE · E-SVETOVANJE SLO · ENG

IŠČI PO ZRSZ

[O ZRSZ](#) [ZA MEDIJE](#) [OBVESTILA](#) [KAZALO STRANI](#) [KONTAKTI](#)

DOMOV | [ISKALCI ZAPOSLOTITVE](#) | [DELODAJALCI](#) | [TRG DELA](#) | [STORITVE](#) [NCIPS](#) [EURES](#) [TUJCI](#)

Zavod Republike Slovenije
za zaposlovanje

Iskalci zaposlitve

813 prostih delovnih mest

PROSTA DELOVNA MESTA

- [Prijava pri Zavodu za zaposlovanje](#)
- [Priprava življenjepisa](#)
- [Programi za iskalce zaposlitve](#)

[Več informacij za iskalce zaposlitve](#)

PORTAL POIŠČIDELO.SI

E-STORITVE ZA ISKALCE ZAPOSLOTITVE

Delodajalci

105.441 iskalcev zaposlitve

POIŠČITE KANDIDATA

- [Prijava prostega delovnega mesta](#)
- [Razpisi za delodajalce](#)
- [Zaposlovanje in delo tujcev](#)

[Več vsebin za delodajalce](#)

DELODAJALCI

E-STORITVE ZA DELODAJALCE

Trg dela

Septembra večje zaposlovanje

AKTUALNO O TRGU DELA

- [Septembra večje zaposlovanje](#)
- [Podatki o trgu dela](#)
- [Publikacije Zavoda](#)

[Več informacij o trgu dela](#)

Elektronske storitve ZRSZ

- **Prijavo v evidenco brezposelnih oseb** (če niste zaposleni in aktivno iščete zaposlitev). Pridobili boste termin za prvi svetovalni intervju pri svetovalcu zaposlitve ali termin za informativni seminar.
- **Prijavo v evidenco iskalcev zaposlitve** (če ste zaposleni, upokojeni, imate status ali je vaša zaposlitev ogrožena). Pridobili boste vabilo za obisk na uradu za delo z obvestilom o dokumentih, ki jih ob tem potrebujete.
- **Oddajo zahtevka** za pridobitev **denarnega nadomestila**.
- **Predstavitev delodajalcem** in **pripravo življenjepisa**. Svoje podatke vnesete v profil, po katerem - če to želite - lahko poizvedujejo pooblaščeni delodajalci. Poleg tega lahko izdelate različne življenjepise po Europass standardu.
- **Naročanje potrdil** iz različnih evidenc Zavoda za zaposlovanja: potrdilo o prijavi v evidenci brezposelnih oseb, prejemanju denarnega nadomestila, prejemanju Zoisove štipendije, pridobljene na ZRSZ pred 1.9.2008; ali potrdilo, da niste v nobeni od evidenc. Potrdilo boste dobili na dom v treh delovnih dneh.
- Prilagojeno **iskanje po prostih delovnih mestih** in naročanje na prejemanje obvestil na prosta delovna mesta preko SMS.
- **eSvetovanje** – spletno svetovalnico, ki vam pomaga pri izbiri poklicne poti in iskanju zaposlitve.

Predstavitev in pregled portala E-zaposlitve

- CIPS – Center za informiranje in poklicno svetovanje
- EURES – evropski portal za zaposlitveno mobilnost delavcev
- Infotočka za tujce – informacije za tuje delavce iz tretjih držav
- eSvetovanje

Center za informiranje in poklicno svetovanje

<http://www.ess.gov.si/ncips>

EUROpean Employment Services

<http://www.ess.gov.si/eures>

EURES je omrežje javnih služb za zaposlovanje in nacionalnih partnerjev iz 31 držav članic EU/EGP in Švicarske konfederacije.

EURES

Evropski portal za zaposlitveno mobilnost

<http://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=sl>

Pravno obvestilo | Kontakt | Iskanje Slovenščina (sl)

EURES
Evropski portal za zaposlitveno mobilnost

EUROPA > Evropska Komisija > Zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje > EURES

Domov | Novice | Pomoč in podpora | Povezave | Hitro iskanje | Napredno iskanje

Enostavno iskanje informacij o možnostih za zaposlitev in izobraževanje v Evropi.

Mreža EURES vam prinaša prosta delovna mesta v 31 evropskih državah, življenjepis zainteresiranih kandidatov in vse, kar morate vedeti o življenju in delu v tujini ter še mnogo več.

28/10/2012: **1 276 371** prostih delovnih mest, **979 069** življenjepisov in **29 067** registriranih delodajalcev.

Mreža EURES

- Kaj lahko EURES stori za vas?
- Svetovalci EURES
- EURES v čezmejnih regijah
- Nacionalni člani EURES-a

Iskalci zaposlitve

- Išči zaposlitev
- Vaš spletni življenjepis
- Registracija za brezplačni račun Moj EURES

Delodajalci

- Iskanje življenjepisov
- Objava prostega delovnega mesta
- Registracija za brezplačni račun Moj EURES

Prijava v Moj EURES

Uporabniško ime :

Geslo :

Ste pozabili svojo uporabniško ime ali geslo?

- Pridružite se Euresu prek družabnega omrežja [Facebook](#)
- Spremljajte Eures prek družabnega omrežja [Twitter](#)
- Povežite se z Euresom prek družabno-poslovnega omrežja [LinkedIn](#)
- Dodajte EURES na [Google+](#)

Življenje in delo

Preselitev v drugo državo

Vse države

Izobraževanje

- Iskanje možnosti za izobraževanje

- Glasila 'EURES in vi'
- Novice na portalu
- Koledar prireditev

Infotočka ta tujce

<http://www.ess.gov.si/tujci>

Možnosti zaposlovanja, pogoji za investiranje in podjetništvo, možnosti izobraževanja in usposabljanja na osnovi zakonodaje, ki ureja dostop delavcev migrantov in njihovih družinskih članov na slovenski trg dela.

eSvetovanje

<http://apl.ess.gov.si/eSvetovanje/>

domov 080 20 55 elektronski naslovi prijava uporabnika kazalo pisava razmik natisni

svetovanje pri zaposlitvi in poklicni orientaciji

SAMOOCENA

ZAPOSLOTVENI CILJI

VEŠČINE ISKANJA ZAPOSLOTITVE

TRG DELA

Dobrodošli v eSvetovanju!

eSvetovanje vam bo s pomočjo spleta pomagalo pri izboru vaše poklicne poti in iskanju zaposlitve. Svetujemo vam, da se pred uporabo registrirate na ePortal in si tako zagotovite dostop do vseh storitev. Uporabnik eSvetovanja je anonimen. Vprašalniki o kompetencah, nasveti o iskanju zaposlitve in naročanje na prosta delovna mesta so samo nekateri izmed pripomočkov eSvetovanja za vaše samostojno iskanje zaposlitve. [Več](#)

Ocenite se, še preden vas oceni delodajalec!

Število prostih delovnih mest

813

Prosta delovna mesta

V eni izmed največjih slovenskih baz prostih delovnih mest poiščite aktualna delovna mesta, na katerih boste iskali zaposlitev. Na izbrana delovna mesta se lahko naročite na naslov vaše elektronske pošte, kamor boste prejeli sporočilo vsakokrat, ko bo razpisano izbrano delovno mesto.

Registracija in uporaba eStoritev za iskalce zaposlitev

PoiščiDelo.si [<http://www.poiscidelo.si/>]

Zavod Republike Slovenije
za zaposlovanje

Portal
PoiščiDelo.si

Vstop za registrirane uporabnike - iskalce zaposlitve

Uporabo portala podpirajo brskalniki Internet Explorer 7, 8, 9, Mozilla Firefox in Google Chrome.

Dostop do portala z digitalnim potrdilom je uporabnikom Windows sistema omogočen prek brskalnikov Internet Explorer 7, 8, 9 in Mozilla Firefox 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13 in 14 uporabnikom sistema Linux pa prek brskalnika Mozilla Firefox 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 in 12.

Elektronski naslov in geslo

Elektronski naslov:

Geslo:

[Pozabil sem geslo](#)

Digitalno potrdilo

 [Vstop z digitalnim potrdilom](#)

Še niste registrirani?

Registracija novih iskalcev zaposlitve, bodočih uporabnikov portala PoiščiDelo.si.

Nov registracijski postopek za iskalce zaposlitve, bodoče uporabnike portala PoiščiDelo.si omogoča sodoben, prijazen in varen način registracije in uporabe portala PoiščiDelo.si.

 [Registracija novega iskalca zaposlitve](#)

Portal PoiščiDelo.si lahko uporabljate samo registrirani uporabniki, zato je pred prvo prijavo potrebno opraviti postopek registracije.

 [Registracija novega digitalnega potrdila](#)

V primeru, da vam je obstoječe digitalno potrdilo poteklo, je pred prijavo z novim digitalnim potrdilom potrebno registrirati novo digitalno potrdilo.

 Če ste registrirani uporabnik za račun pravnih oseb, delodajalcev, vas prosimo za vstop v portal eStoritve ZRSZ za delodajalce.

Storitve portala PoiščiDelo.si

Enostaven dostop do elektronskih storitev Zavoda za zaposlovanje:

- prijave v evidenco Zavoda,
- oddaje vloge za denarno nadomestilo,
- naročanje potrdil,
- prilagojeno iskanje po prostih delovnih mestih,
- naročanje na prejemanje obvestil na prosta delovna mesta preko SMS, elektronske pošte ali RSS,
- predstavitev delodajalcu in priprava različic življenjepisov,
- pregled elektronskih sporočil delodajalcev.

Obrazci ZRSZ

<http://www.ess.gov.si/storitve/obrazci>

Obrazci, ki jih lahko natisnete, so namenjeni:

1. [BREZPOSELNIM OSEBAM](#)

- prijava v evidence Zavoda
- uveljavljanje pravice za denarno nadomestilo
- potrdilo o višini plače
- predlog za vključitev v program aktivne politike zaposlovanja
- vprašalnik Moja pot do zaposlitve
- odjava iz evidence brezposelnih oseb

2. [DELODAJALCEM](#)

- prijava prostega delovnega mesta Obrazec 0,48 in 0,49
- registracija poslovnega subjekta in pooblašcanje v eStoritve Zavoda

3. [ZAPOSLOVANJU TUJCEV](#)

- dovoljenja za delo in delovna dovoljenja
- prijava dela ali zaposlitve

Gvin.com

gvin
.com

A Bisnode Solution

Vstopna točka za naše naročnike

Za prijavo v Gvin sistem kliknite na gumb

Brezplačen iskalnik

Za brezplačno iskanje podatkov vpišite ime podjetja, ustanove, naslov, davčno ali matično številko.

Podjetja Spletna stran

[Domov](#) [O podjetju](#) [Naša ponudba](#) [Skrb za stranke](#) [Strokovnjaki svetujejo](#) [Kontakt](#) [Bilten](#)

Dodaj med priljubljene Na namizje

Gvin.com paketi

Gvin.com je celovito poslovno-informacijsko orodje, ki ponuja popoln vpogled v slovenska podjetja in njihove vodilne osebe.

Z Gvin.com spremljate dogajanje na izbranem področju natanko po vaši meri. Le tako se lahko resnično posvetite stvarim, ki so za vaše delo strateškega pomena.

Gvin.com je na voljo v različnih paketih, ki jih sestavljajo različni moduli.

[Več](#)

• [Zaposlenost tudi v letu 2011 nižja, prihodki višji](#)

Gvin.com – podpora vsem vašim poslovnim odločitvam!

Naj bo Gvin.com vaša referenčna stran za brezplačno in hitro preverjanje osnovnih informacij o podjetjih.

Naše brezplačno iskanje vam zagotavlja dostop do dnevno osveženih osnovnih podatkov vseh poslovnih subjektov.

Dobrodošli na naši spletni strani. Danes podjetja za preživetje in primeren odziv na dnevne izzive potrebujejo bistveno več ključnih in kakovostnih informacij, ki jih varno popeljejo skozi viharno poslovno okolje.

Gvin.com je odličen spletni servis poslovnih informacij, ki nudi uporabnikom celovit vpogled v poslovanje slovenskih podjetij, v njihova vodstva, v tržno dogajanje doma in po posameznih industrijskih panogah. Je popoln in nujen navigator za vaše dnevno poslovanje.

Blog

X in Y. Arhetipi. Boj v savani. / mag. Natalija Postružnik, direktorica službe za odnose z javnostmi, Zavarovalnica Maribor d.d.

26 Oct 2012

Če je prejšnji petek Maribor obdajalo sonce, ga tokrat prekriva ...

(Brez komentarja)

Uporaba je brezplačno omogočena iz računalnikov v enotah Mestne knjižnice Ljubljana.

Gvin.com

GVIN.com daje uporabnikom celovit vpogled v poslovanje slovenskih podjetij, v njihova vodstva, ter v tržno dogajanje doma, v svetu in po posameznih industrijskih panogah. Uporabnikom so na voljo kakovostne in ažurne informacije iz različnih virov, urejene v pregleden spletni servis. Namenjen je tako zahtevnim kot manj zahtevnim uporabnikom v vseh oddelkih podjetja. Zaradi svoje uporabnosti, obsežnih in raznovrstnih podatkov, zanesljivih virov, široke dostopnosti in preproste uporabe je edinstven tovrstni izdelek pri nas.

Uporabnikom so na voljo trije osnovni vsebinski sklopi poslovnih informacij:

- Poslovni trg
- Slovenska podjetja
- Vodstvo organizacij

Gvin.com

Poslovni trg & Vodstvo podjetji

- Strokovni uredniki GVIN.com dnevno izbirajo, obdelujejo, preverjajo in klasificirajo poslovne novice, komentarje, analize podjetij in dejavnosti, ter sektorske novice v Sloveniji, na Balkanu in v svetu.
- GVIN.com dnevno obvešča o stečajih, uradnih objavah, skupščinah in ustanovitvah podjetij, daje koristne informacije o dogajanju na slovenskem denarnem trgu in vpogled v več kot 220.000 pravnih subjektov.
- Pomaga spremljati položaj konkurentov in dogajanje v vaši dejavnosti.
- GVIN.com vsebuje obsežno informacijsko bazo informacij o posameznikih ter o njihovih povezavah s podjetji

Gvin.com

Slovenska podjetja

- GVIN.com je edini bonitetni in finančni vir, ki z nekaj kliki omogoča finančne analize in s tem zmanjša tveganja pri poslovanju ter zniža poslovne terjatve.
 - preverite plačilno disciplino podjetja - V kolikem času plačuje (valuta)
 - ocenite tveganja, ki jih prinašajo tožbe - koliko gospodarskih sporov ima kot tožeča stranka in kot tožena stranka?
 - ocenite managerske sposobnosti vodilnih oseb podjetja
 - preverite, ali ima podjetje blokiran TRR
 - preverite likvidnost in analizira poslovanje (boniteto) podjetja
 - pregledate letna in revizijska poročila
- Profil podjetja pomaga spoznati poslovno okolje in segmentirati slovenski trg. Na voljo je profil podjetij za več kot 220.000 pravnih subjektov. Sestavljen je iz kontaktnih podatkov, transakcijskih računov, registrskih podatkov, zastopnikov in ustanoviteljev, podjetij v tujini in novoustanovljenih podjetij.

Življenjepis - euroPass

<http://europass.cedefop.europa.eu/sl/home>

- **Življenjepis**

Pripomoček s katerim lahko učinkovito in jasno predstavite svoje znanje, spretnosti in kvalifikacije

- **Jezikovna vadnica**

Pripomoček za samoocenjevanje jezikovnega znanja in kvalifikacij

- **Europass mobilnost**

Dokument, ki opisuje znanja in spretnosti, pridobljene v drugi evropski državi.

- **Priloga k spričevalu**

Dokument, ki opisuje znanja in spretnosti dijakov, ki so zaključili poklicno in strokovno izobraževanje

- **Priloga k diplomi**

Dokument, ki opisuje znanja in spretnosti diplomantov visokošolskih in višješolskih ustanov

Viri

- www.mojedelo.com
- <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/racunovodstvo/koliko-nas-zaposleni-stane-v-enem-letu>
- www.mojedelo.com
- www.gvin.com
- www.bizi.si
- [www.jobskills.info/resume edge/types of interview](http://www.jobskills.info/resume-edge/types-of-interview) - avtorica članka: Mojca Faganelj
- ZAVOD –prosta delovna mesta:
[http://www.ess.gov.si/iskalci zaposlitve/prosta delovna mesta](http://www.ess.gov.si/iskalci-zaposlitve/prosta-delovna-mesta)
- Zavod – razpisi
[http://www.ess.gov.si/delodajalci/financne spodbude/razpisi](http://www.ess.gov.si/delodajalci/financne-spodbude/razpisi)
- <http://www.ess.gov.si/eures>
- <http://apl.ess.gov.si/eSvetovanje/>
- <https://apl.ess.gov.si/eportal/index.php>

Dodatne informacije

- <http://pregled.acs.si/informacije>
- Zavod za zaposlovanje <http://www.ess.gov.si/>,
- Borze znanja <http://www.borzaznanja.si/>,
- svetovalna središča <http://isio.acs.si/sredisca/>,
- središča za samostojno učenje
<http://ssu.acs.si/seznam/>
- centri za informiranje in poklicno svetovanje
<http://www.ess.gov.si/ncips>
- spletni portal Moja izbira <http://www.mojaizbira.si/>
- Spletni portal Moja zaposlitev
<http://www.mojazaposlitev.si/>

Še nekaj o iskanju zaposlitve

PSIHOLOGIJA ISKANJA DELA

- je lahko adrenalinska zadeva – nekaj časa se veliko dogaja, najdete več primernih prostih delovnih mest, dogovorite se za nekaj intervjujev...
- kar naenkrat pride obdobje mirovanja – ne najdete pravih priložnosti, nihče vas noče sprejeti na intervju
- krog se ponavlja ciklično...

Prvih 6 osnovnih korakov

- Zavod za zaposlovanje,
- vpis v baze spletnih kadrovskih portalov,
- obiščite kadrovske agencije in vstopite v njihove baze življenjepisov,
- nastavite si e-obveščevalec,
- zaposlitveni oglasi v tisku,
- aktivno spremljanje spletnih strani podjetji.

Kako iščem zaposlitev

Grem k sosedi na kavo.

Grem v prvo gostilno in prisluškujem...

Spremljam prejšnje delodajalce

Pregledujem razpise, ki jih objavi Zavod.

Spremljam dnevne informacije v časopisu

Povem, da iščem informacijo o novih delovnih mestih

Preverjam v revijah Kapital, Finance, Obrtnik, Podjetnik

Preverjam spletne strani delodajalcev, če imajo kaj zame ..

Spremljam objave na zaposlitvenih straneh

Preverjam bloge.....

Mreženje ?? Kako mi iščemo?

- PROSTOVOLJNO DELO
- SODELOVANJE V DRUŠTVIH
- SODELOVANJE V KROŽKIH
- SODELOVANJE V LOKALNI SKUPNOSTI
- SODELOVANJE V DOBRODELNIH ORGANIZACIJAH
- PRIJAVLJANJE NA RAZLIČNE AVDICIJE
- SODELOVANJE V POLITIČNIH STRANKAH
- ČLANSTVO IN OBISKOVANJE KNJIŽNIC – INFORMACIJSKA TOČKA
- OGLEDE OGLASNIH TABEL V VEČJIH NAKUPOVALNIH SREDIŠČIH

Mreženje ?? Kako mi iščemo?

- Spremljanje člankov o širitvi delovnih organizacij, ki nas zanimajo.
- Hodimo z odprtimi očmi, vse več trgovin in podjetji potrebo po delavcu razobesijo na vidno mesto v izložbah, vhodih v poslovne prostore.
- Poslušajmo kaj nam ljudje sporočajo, saj nam večkrat posredujejo podatek, ki ga lahko koristno uporabimo pri iskanju zaposlitve.

Mreženje ?? Kako mi iščemo?

- koliko časa je podjetje na trgu delovne sile
- koliko ima zaposlenih
- kakšen je letni zaslužek podjetja – delodajalca – bilanca poslovanja
- je to velik delodajalec ali mali (Kje bi rad sam delal?)
- kakšno je mnenje uporabnikov, strank, kupcev.... – ustno izročilo, internetne strani, časopisi – dnevni, Podjetnik, Obveščevalec, Obrtnik, Kapital, Delničar, specifični mesečnik Tajnica

Kaj moram vedeti?

- koliko časa je podjetje na trgu delovne sile
- koliko ima zaposlenih
- kakšen je letni zaslužek podjetja – delodajalca – bilanca poslovanja
- je to velik delodajalec ali mali (Kje bi rad sam delal?)
- kakšno je mnenje uporabnikov, strank, kupcev.... – ustno izročilo, internetne strani, časopisi – dnevni, Podjetnik, Obveščevalec, Obrtnik, Kapital, Delničar, Finance...

Literatura

- **Knjižno gradivo:**
- Kariera/09, Aleš Zaletel, Damjan Palčič, 2008
- Kako najti zaposlitev, avtorica Marinko Irena.
- Kakšne barve je vaše padalo? Avtor Richard Nelson Bolles, založnik Quatro
- Kakšne barve je vaše padalo? Avtor Richard Nelson Bolles, založnik Katarina Zrinski
- Kako uspešno iskati zaposlitev? Avtor: Aleš Zaletel.
- Kaj storim ko ostanem brez službe? Avtorji:T. Pečnik, A. Lotrič, N. Žalec, E. Longer
- Pot v poslovni svet, avtor Zlatka Dreo
- **Neknjižno gradivo:**
- Kako do zaposlitve. Razgovor z delodajalcem. Avtor: Zavod RS za zaposlovanje – Videoposnetek.
- **Spletne strani:**
- www.mojedelo.com
- www.jobskills.info/resume_edge/types_of_interview - avtorica članka: Mojca Faganelj
- Značilna vprašanja na razgovorih: <http://prosnja.info/prosnja/znacilna-vprasanja-na-razgovorih.html>
- Prošnja.info: <http://www.prosnja.info/>

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Cene Štupar
Center za izobraževanje Ljubljana

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Spletne vsebine, vezane na delovanje EU, njenih inštitucij in organov

mag. Aleš Klemen

mestna
knjižnica
ljubljana

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

UK OFFICE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT

to find out more www.europarl.org.uk

Published by The European Parliament UK Office,
100 Victoria Street, London SW1H 0JG
Printed by William Regional Printers Ltd, www.wrp.co.uk

27 Member States

Joined in 1957

- Belgium
10.5 million
24 MEPs
- France
62.8 million
78 MEPs
- Germany
82.4 million
99 MEPs
- Italy
58.7 million
78 MEPs
- Luxembourg
0.4 million
6 MEPs
- Netherlands
16.3 million
27 MEPs

Joined in 1973

- Denmark
5.4 million
14 MEPs
- Ireland
4.2 million
13 MEPs
- United Kingdom
60.3 million
78 MEPs

Joined in 1981

- Greece
11.1 million
24 MEPs

Joined in 1986

- Portugal
10.5 million
24 MEPs
- Spain
43.7 million
54 MEPs

Joined in 1995

- Austria
8.2 million
18 MEPs
- Finland
5.2 million
14 MEPs
- Sweden
9.0 million
19 MEPs

THE EUROPEAN UNION

Joined in 2004

- Cyprus
0.7 million
6 MEPs
- Czech Republic
10.2 million
24 MEPs
- Estonia
1.3 million
6 MEPs
- Hungary
10.0 million
24 MEPs
- Latvia
2.2 million
9 MEPs
- Lithuania
3.4 million
13 MEPs
- Malta
0.4 million
5 MEPs
- Poland
38.1 million
54 MEPs
- Slovak Republic
5.3 million
14 MEPs
- Slovenia
2.0 million
7 MEPs

Joined in 2007

- Bulgaria
7.7 million
18 MEPs
- Romania
21.6 million
35 MEPs

3 Candidate Countries

- Croatia
4.4 million
- FYR Macedonia
2.0 million
- Turkey
72.6 million

Scale: 1 : 1 000 000 / 1 cm = 100 km
Lambert azimuthal equal-area projection

Evropska unija: 500 milijonov prebivalcev – 28 držav

 Države članice Evropske unije
 Države kandidatke in potencialne države kandidatke

Evropski parlament **- zastopanje državljanov**

Martin Schulz, predsednik
Evropskega parlamenta

Evropski svet in Svet **- glas držav članic**

Herman Van Rompuy, predsednik Evropskega sveta

Evropska komisija **- zastopanje skupnih interesov**

José Manuel Barroso, predsednik
Evropske komisije

Evropska zastava

Evropska himna

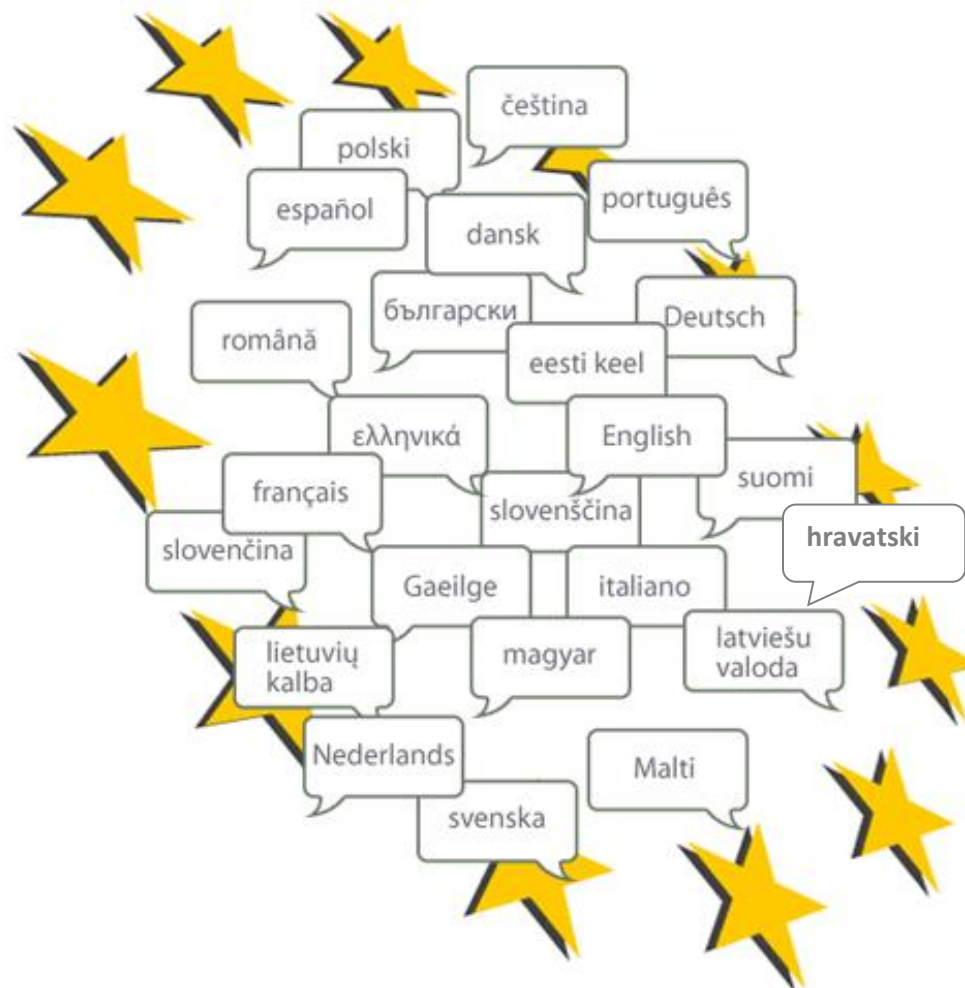

9. maj, Dan Evrope

Slogan: Združena v raznolikosti

24 uradnih jezikov

Širitev: s šest na 28 držav

1952

1973

1981

1986

1990

1995

2004

2007

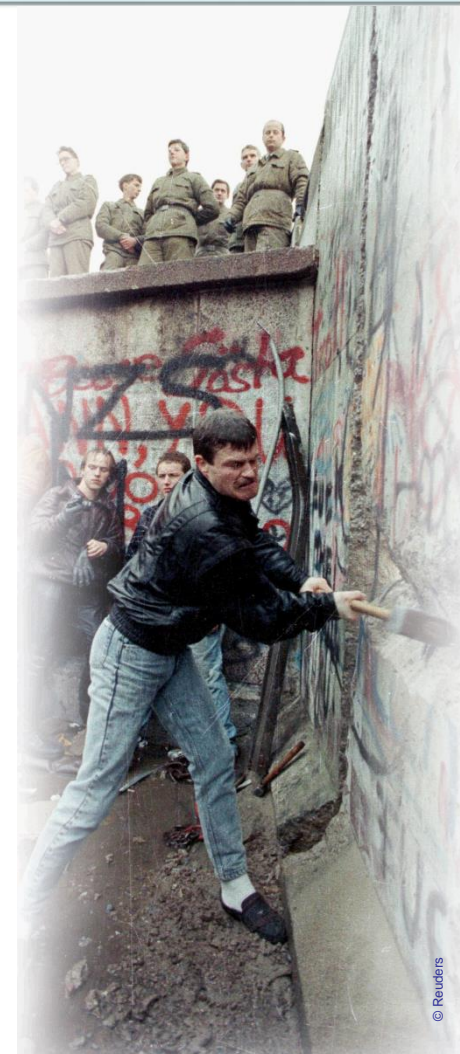
2013

Največja širitev: odprava razdeljenosti Evrope

- ▶ **1989** Padec berlinskega zidu – konec komunizma
EU začne z gospodarsko pomočjo: program Phare
- ▶ **1992** Določitev meril za pristop k EU:
 - demokracija in pravna država
 - delujoče tržno gospodarstvo
 - sposobnost izvajanja zakonodaje EU
- ▶ **1998** Uradni začetek pristopnih pogajanj
- ▶ **2002** Evropski vrh v Københavnu odobri širitev
- ▶ **2004** 10 novih držav članic: Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška, Slovenija
- ▶ **2007** Bolgarija in Romunija se pridružita EU
- ▶ **2013** 1. julija se pridruži Hrvaška

Države kandidatke in potencialne države kandidatke

	Površina (1000 km ²)	Prebivalstvo (v mio.)	Prihodek (bruto domači proizvod na prebivalca)
Bosna in Hercegovina	51	3.8	7 300
Črna gora	13	0.6	10 500
Islandija	100	0.3	29 500
Kosovo v skladu z Resolucijo Varnostnega sveta ZN 1244	11	2.2	
Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija	25	2.1	9 200
Albanija	27	3.2	7 300
Srbija	77	7.3	8 400
Turčija	770	73.7	13 600
28 držav članic EU skupaj	4 290	508	25 700

Evropske volitve 2014

- ▶ skupaj s Svetom ministrov odloča o zakonodaji in proračunu EU
- ▶ demokratičen nadzor vseh del na ravni EU

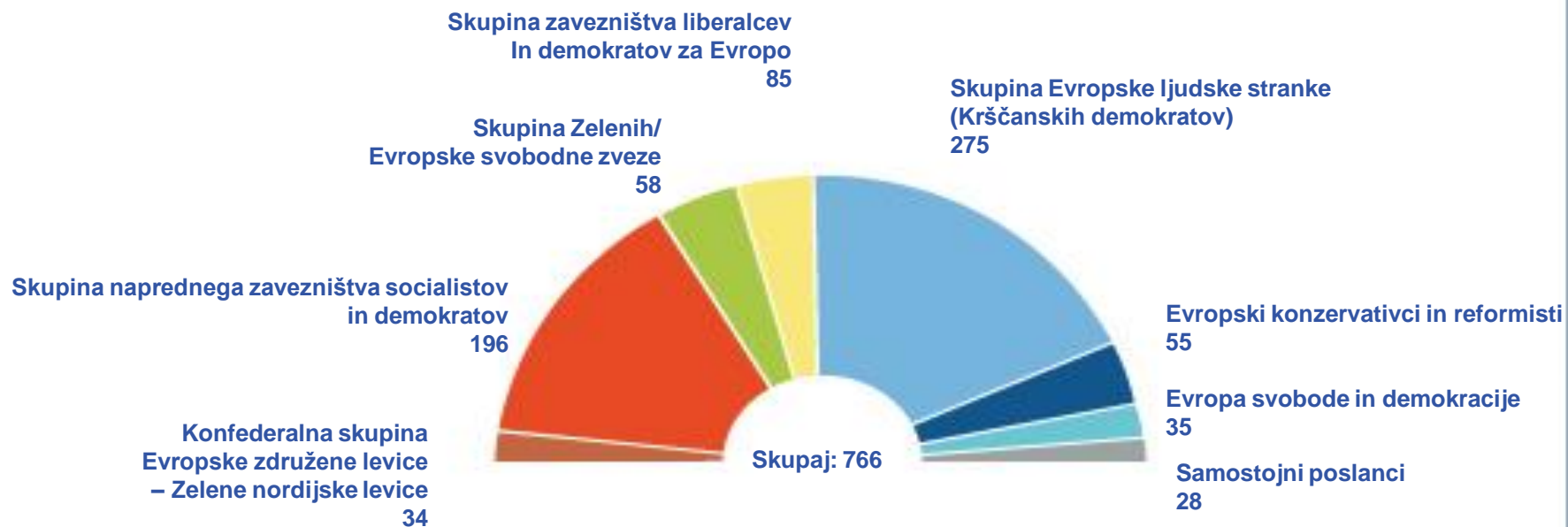
Število poslancev po državah (julij 2013)

Avstrija	19	Finska	13	Litva	12	Portugalska	22
Belgija	22	Francija	74	Luksemburg	6	Romunija	33
Bolgarija	18	Grčija	22	Madžarska	22	Slovaška	13
Ciper	6	Hrvaška	12	Malta	6	Slovenija	8
Češka republika	22	Irska	12	Nemčija	99	Španija	54
Danska	13	Italija	73	Nizozemska	26	Švedska	20
Estonija	6	Latvija	9	Poljska	51	Združ. kraljestvo	72
						Skupaj	766 *

* Po volitvah leta 2014 bo to število manjše (751 poslancev).

Število sedežev v Evropskem parlamentu po političnih skupinah (julij 2013)

- ▶ en minister iz vsake države
- ▶ Predsedstvo: se zamenja vsakih šest mesecev
- ▶ skupaj s Parlamentom sprejema zakonodajo EU in proračun
- ▶ vodi skupno zunanjo in varnostno politiko

Svet ministrov – število glasov po državah

Nemčija, Francija, Italija in Združeno kraljestvo	29
Španija in Poljska	27
Romunija	14
Nizozemska	13
Belgija, Češka republika, Grčija, Madžarska in Portugalska	12
Avstrija, Bolgarija in Švedska	10
Hrvaška, Danska, Irska, Litva, Slovaška in Finska	7
Estonija, Ciper, Latvija, Luksemburg in Slovenija	4
Malta	3
Skupaj:	352

„Kvalificirana večina“ je potrebna za sprejetje mnogih odločitev:
260 glasov in večina držav članic

Od leta 2014: 55 % držav članic s 65 % prebivalstva

Vrh voditeljev držav in vlad vseh držav EU

- ▶ poteka vsaj štirikrat na leto
- ▶ določa splošne smernice za politike EU
- ▶ Predsednik: Herman Van Rompuy

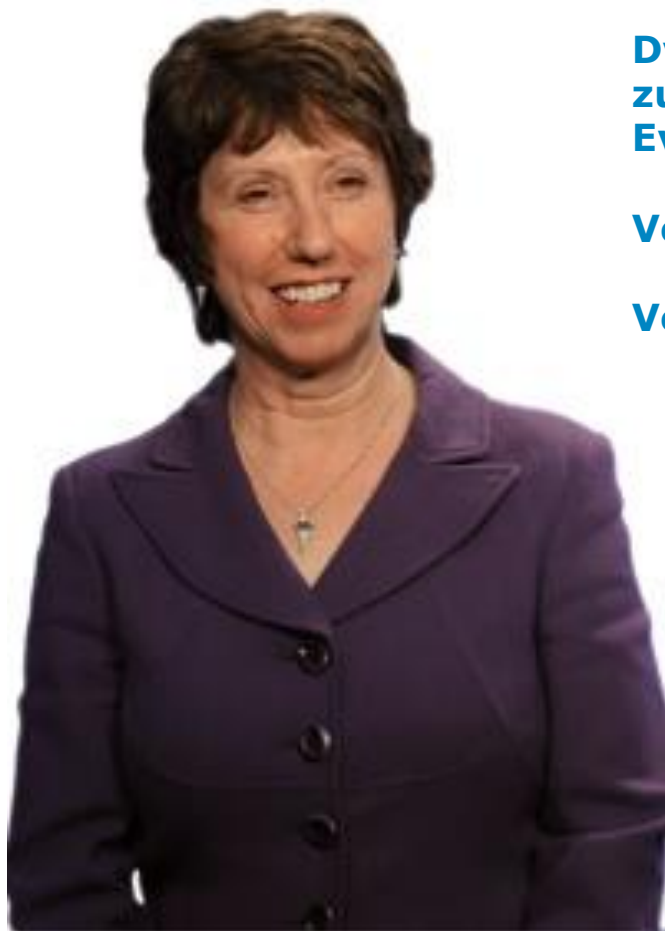

Catherine Ashton

Dvojni položaj: predseduje zasedanjem Sveta zunanjih ministrov in je hkrati podpredsednica Evropske komisije

Vodi skupno zunanjo in varnostno politiko

Vodja Evropske službe za zunanje delovanje

28 neodvisnih članov, po eden iz vsake države EU

- ▶ predlaga novo zakonodajo
- ▶ izvršni organ
- ▶ varuh pogodb
- ▶ zastopa EU na mednarodni ravni

**28 neodvisnih sodnikov,
po eden iz vsake države EU**

- ▶ razlaga zakonodajo EU
- ▶ zagotavlja, da se v vseh državah članicah zakonodaja EU uporablja na enak način

Evropsko računsko sodišče: pravilna poraba davkoplačevalskega denarja

28 neodvisnih članov

- ▶ preverja, ali se sredstva EU pravilno uporabljajo
- ▶ lahko preveri osebe ali organizacije, ki upravljajo s sredstvi EU

Evropska centralna banka: upravljanje evra

- ▶ Zagotavlja stabilnost cen
- ▶ Nadzoruje denarno ponudbo in odloča o obrestnih merah
- ▶ Deluje neodvisno od nacionalnih vlad

Mario Draghi
predsednik
Evropske centralne
banke

Evropski ekonomsko-socialni odbor: zastopanje civilne družbe

353 članov

- ▶ zastopa sindikate, delodajalce, kmete, potrošnike itd.
- ▶ svetuje pri oblikovanju novih zakonov in politik EU
- ▶ spodbuja udeležbo civilne družbe v zadevah EU

Odbor regij: zastopanje lokalnih oblasti

353 članov

- ▶ **zastopa mesta, regije**
- ▶ **svetuje pri oblikovanju novih zakonov in politik EU**
- ▶ **spodbuja udeležbo lokalnih oblasti v zadevah EU**

V Komisiji je okoli 23 000 javnih uslužbencev, zaposlenih za nedoločen čas, in 11 000 zaposlenih za določen čas ali pogodbenih delavcev

Druge institucije EU: okoli 10 000 zaposlenih

- ▶ **Javni uslužbenci, zaposleni za nedoločen čas**
- ▶ **Izbrani na javnih natečajih**
- ▶ **Iz vseh držav članic EU**
- ▶ **Zakonsko določene plače**
- ▶ **Letni stroški upravljanja EU so 15 EUR na prebivalca EU**
- ▶ **Število osebja EU se bo v letih 2013–17 zmanjšalo za 5 %**

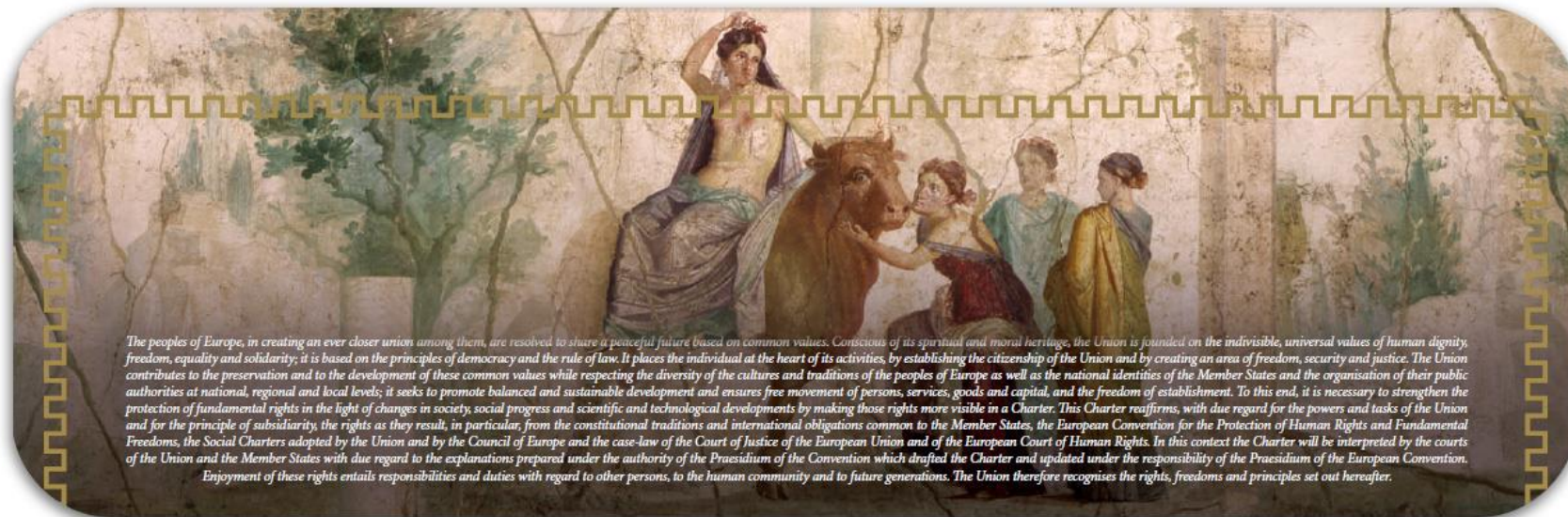
Listina Evropske unije o temeljnih pravica

Zavezujoča za vse dejavnosti EU

54 členov pod 6 naslovi:

- ▶ Dostojanstvo
- ▶ Svobščine
- ▶ Enakost
- ▶ Solidarnost
- ▶ Pravice državljanov
- ▶ Sodno varstvo

The peoples of Europe, in creating an ever closer union among them, are resolved to share a peaceful future based on common values. Conscious of its spiritual and moral heritage, the Union is founded on the indivisible, universal values of human dignity, freedom, equality and solidarity; it is based on the principles of democracy and the rule of law. It places the individual at the heart of its activities, by establishing the citizenship of the Union and by creating an area of freedom, security and justice. The Union contributes to the preservation and to the development of these common values while respecting the diversity of the cultures and traditions of the peoples of Europe as well as the national identities of the Member States and the organisation of their public authorities at national, regional and local levels; it seeks to promote balanced and sustainable development and ensures free movement of persons, services, goods and capital, and the freedom of establishment. To this end, it is necessary to strengthen the protection of fundamental rights in the light of changes in society, social progress and scientific and technological developments by making those rights more visible in a Charter. This Charter reaffirms, with due regard for the powers and tasks of the Union and for the principle of subsidiarity, the rights as they result, in particular, from the constitutional traditions and international obligations common to the Member States, the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the Social Charters adopted by the Union and by the Council of Europe and the case-law of the Court of Justice of the European Union and of the European Court of Human Rights. In this context the Charter will be interpreted by the courts of the Union and the Member States with due regard to the explanations prepared under the authority of the Praesidium of the Convention which drafted the Charter and updated under the responsibility of the Praesidium of the European Convention.

Enjoyment of these rights entails responsibilities and duties with regard to other persons, to the human community and to future generations. The Union therefore recognises the rights, freedoms and principles set out hereafter.

Voditelji EU so leta 2010 sprejeli celovito strategijo za izhod iz gospodarske krize s pomočjo:

▶ **pametne rasti**

boljše izobraževanje, več raziskav, uporaba komunikacijskih tehnologij

▶ **trajnostne rasti**

bolj zeleno in konkurenčnejše gospodarstvo, ki gospodarneje izkorišča vire

▶ **vključujoče rasti**

številnejša in boljša delovna mesta, vlaganje v znanja in usposabljanje, posodobitev trga dela in sistemov socialne varnosti, koristi rasti uživa vsa EU

▶ **dobrega gospodarskega upravljanja**

boljše usklajevanje ekonomske politike

Cilji, sprejeti v strategiji Evropa 2020:

▶ zaposlovanje

75-odstotna zaposlenost prebivalstva, starega od 20 do 64 let

▶ raziskave in inovacije

3 % BDP EU se nameni za raziskave

▶ podnebne spremembe/energija

20 % manj izpustov toplogrednih plinov kot leta 1990

20 % energije iz obnovljivih virov

20 % večja energetska učinkovitost

▶ izobraževanje

manj kot 10 % mladih, ki opustijo šolanje

40 % oseb med 30. in 34. letom z visokošolsko izobrazbo

▶ revščina

20 milijonov manj prebivalcev, izpostavljenih tveganju revščine in socialne izključenosti

2008: v Združenih državah se začne svetovna finančna kriza

Usklajen odziv nacionalnih vlad EU, Evropske centralne banke in Evropske komisije:

▶ **zaveza evru in finančni stabilnosti**

▶ **nova orodja za krizno upravljanje in reforme pravil:**

Evropski mehanizem za stabilnost: sklad za pomoč pri izrednih gospodarskih težavah po vsej EU **finančni nadzorni organi**, novi zakoni za stabilnost bank

▶ **boljše gospodarsko upravljanje;**

Evropski semester: letni postopek usklajevanja nacionalnih proračunov
pakt za evro plus, „fiskalni dogovor“: skupne zaveze zdravim javnim financam

Spletišče Evropske unije

europa.eu

Poldrugi milijon dokumentov je na voljo javnosti

Kontaktno središče Europe Direct

Odgovori na vaša vprašanja:

00 800 6 7 8 9 10 11

Informacijske točke Europe Direct

Več kot 400 informacijskih točk po vsej EU

Dokumenti Evropske unije

Dostop do internih dokumentov na zahtevo

Evropski varuh človekovih pravic

Obravnavajo pritožbe v zvezi z upravo EU

Nikoforos Diamandouros, evropski varuh človekovih pravic

ZA EVROPO GRE
ZA VAS GRE

Vključite se v razpravo

- ▶ poudarek na pravicah, ki jih prinaša državljanstvo EU
- ▶ dialog o teh pravicah in EU v prihodnosti na vseh ravneh
- ▶ <http://europa.eu/citizens-2013/sl/home>

Enotni trg je ustvaril:

bistveno zmanjšanje cen številnih proizvodov in storitev, vključno z letalskimi prevozninami in telefonskimi klici.

večjo izbiro za potrošnike

2,8 milijona novih delovnih mest

Štiri svoboščine:

- ▶ prost pretok blaga
- ▶ prost pretok storitev
- ▶ prosto gibanje ljudi
- ▶ prost pretok kapitala

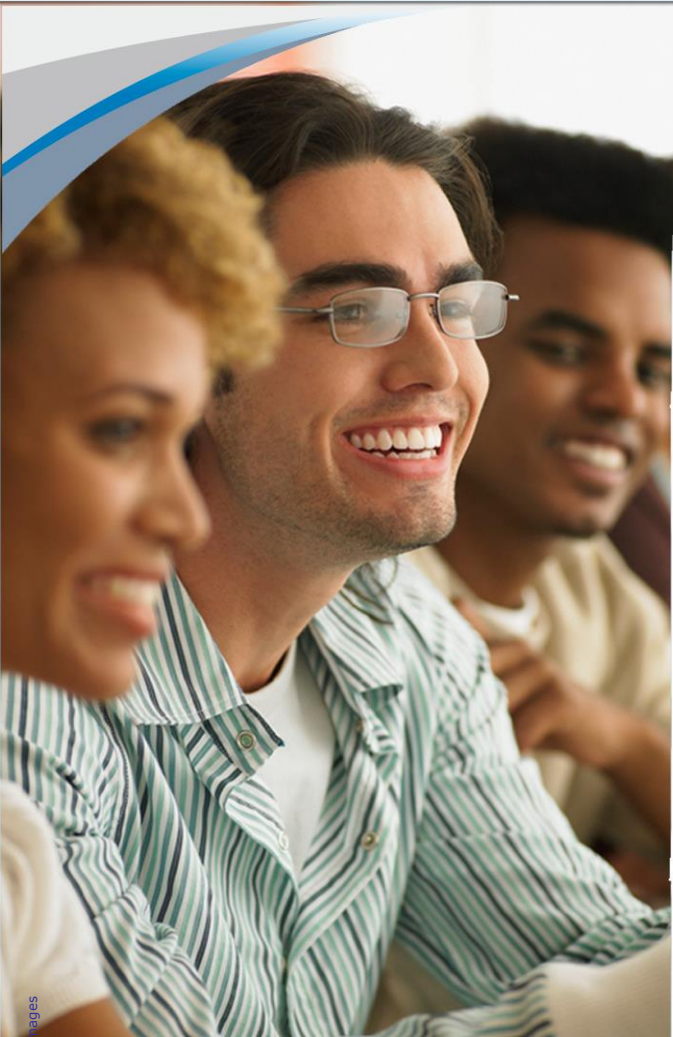
„Schengen“:

- › na mejah med večino držav EU ni policijskega in carinskega nadzora
- › okrepljen nadzor na zunanjih mejah EU
- › več sodelovanja med policijami iz različnih držav EU
- › kadar potujete med državami EU, lahko kupite in s seboj prinesete blago za osebno rabo

Vsako leto več kot 400 000 mladih izkoristi možnost za študij ali osebni razvoj v drugih evropskih državah s podporo programov EU:

- ▶ **Comenius:** predšolsko, osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje
- ▶ **Erasmus:** visokošolsko izobraževanje
- ▶ **Leonardo da Vinci:** poklicno izobraževanje
- ▶ **Grundtvig:** izobraževanje odraslih
- ▶ **Mladi v akciji:** prostovoljno delo in neformalno izobraževanje

Spletišče Evropske unije **europa.eu**

Poldrugi milijon dokumentov je na voljo javnosti

Kontaktno središče Europe Direct

Odgovori na vaša vprašanja:

00 800 6 7 8 9 10 11

Informacijske centri Europe Direct

500 informacijske točke EU po vsej EU

Dokumenti Evropske unije

Dostop do internih dokumentov na zahtevo

Evropski varuh človekovih pravic

Obravnava pritožb v zvezi z upravo EU

Emily O'Reilly, evropski varuh človekovih pravic

Uradni portal Evropske unije

Možnosti zaposlitve pri EU | Kazalo Od A do Ž | Zemljevid spletišča | O spletišču | Novo na portalu | Pravno obvestilo | Kontakt slovenščina (sl) ▼

Evropska unija

» Napredno iskanje

EUROPA

Informacije o EU

- Osnovne informacije
- Dejstva in podatki
- Države
- Institucije in organi
- Možnosti zaposlitve pri EU
- ▶ **Več informacij o EU**

Življenje v EU

- Zaposlitev in upokožitev
- Potovanje
- Nakupovanje
- Izobraževanje in mladi
- Pravica do prebivanja
- ▶ **Več o življenju v EU**

Publikacije in dokumenti

- Uradni dokumenti
- Zakonodaja in pogodbe
- Naročite ali prenesite publikacijo
- Statistični podatki in javnomnenjske raziskave
- Založniki in avtorji
- ▶ **Druga dokumentacija**

Politike in dejavnosti

- Področja politik
- Financiranje in subvencije
- Javni razpisi in naročila
- Vaš prispevek k politikam EU
- ▶ **Politike in dejavnosti**

Sodelujte tudi vi!

- Spletniki EU
- Nagrade in tekmovanja
- EU na Facebooku
- EU na Twitterju
- EU na YouTube
- ▶ **Več o sodelovanju**

Tiskovno središče

- Zadnje novice
- Sporočila za medije
- Koledar
- Avdiovizualne vsebine
- Kontakti za medije
- Medijske storitve

A A A | t t t t | Povej naprej

KONTAKT

Splošna vprašanja

 Pokličite po telefonu **00 800 6 7 8 9 10 11**

 Nam vprašanje pošljite po **e-pošti**

Kontaktni podatki za institucije, za medije, drugi kontakti

EU v vaši državi

Izberi državo ▼

Novice

Improving standards for the reception of asylum seekers

25/10/2012 - Ministers reached agreement on a directive laying down standards for the reception

Evropski parlament / EuroparlTV

<http://www.europarl.europa.eu/>

sl - slovenščina OK

Novice O Parlamentu Poslanci EP Plenarno zasedanje Odbori Delegacije EP TV Več

Evropski parlament

Evropski parlament zaseda
Strasbourg

Novice Video Think tank Politika Poslanci EP Sestava Parlament in državljani

Išči v: "Evropski parlament"

Novice

Nasrin Sotudeh in Džafar Panahi – prejemnika Nagrade Saharova 2012
Članek - Človekove pravice – 26-10-2012 - 12:57

Predsednik Evropskega parlamenta

- Spletno mesto RSS
- Facebook Všeč mi je
- Twitter Follow

Politične skupine

Poslanska skupina Evropske

Spletni video prenos

08:30
Plenary session
Strasbourg

TRENTNO NA SPOREDU

OGLED SPOREDA

Evropski parlament / EuroparlTV

- Uradna spletna stran Evropskega parlamenta, katere člani so izvoljeni demokratično na splošnih neposrednih volitvah. Parlament zastopa interese evropskih državljanov.
- Evropski poslanci si s Svetom delijo zakonodajno pristojnost, zato ima EP velik vpliv na vsakdanje življenje evropskih državljanov.
- Spremljanje dogajanja preko EuropaTV :
<http://europartv.europa.eu/sl/home.aspx>

Doma v Evropi.

[Novice](#) | [Dogodki](#) | [Publikacije](#) | [Povezave](#) | [Evroslovar](#) | [Pogosta vprašanja](#) | [Za mlade](#) | [Za nevladne](#)

O Evropski uniji

[Kratka predstavitev](#)
[Institucije in organi](#)
[Države članice](#)
[Pristojnosti](#)
[Pravni red](#)
[Financiranje in proračun](#)
[Evro](#)
[Javno mnenje](#)

O državljanih EU

[Državljanstvo EU](#)
[Socialna in zdravstvena varnost](#)
[Izobraževanje](#)
[Zaposlovanje in delo](#)
[Pravice potrošnikov](#)
[Potovanja, Schengen](#)

Izzivi EU

[Lizbonska pogodba](#)
[Finančno gospodarska kriza](#)
[Podnebne spremembe](#)
[Energetika](#)

Evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti

Evropsko leto **aktivnega staranja** in medgeneracijske solidarnosti 2012

Leto 2012 je priložnost za razmislek o izzivih družbe, v kateri število **starejših hitro narašča**. Daljšanje življenjske dobe evropskih prebivalcev prinaša nove možnosti, aktivno staranje pa pomeni tudi solidarnostno vez med generacijami. [Več>>](#)

Pogosta vprašanja

- Kateri so simboli Evropske unije?
- Ali lahko ena oseba res kaj prispeva v boju proti podnebnim spremembam?
- Katere pravice in dolžnosti državljanov Evropske unije so zapisane v Lizbonski pogodbi?

Imate vprašanje s področja EU? Odgovor poiščite v [Evropomočniku](#)! Niste našli odgovora na svoje vprašanje? Pokličite brezplačno številko 080 2002, ali uporabite naš [spletni obrazec](#).

Novice

26.10.12 | Okolje

Svet, kot ti je všeč. S podnebjem, kot ti je všeč.

Napovedi dogodkov

30.10.12 | družaben dogodek
Zaključni dogodek projekta »Most v prihodnost«
Društvo Ljiljan, Luize Pesjakove 9 v Ljubljani ob 19. uri

[Več v koledarju](#)

Zastavite vprašanje

Enotni kontaktni center državne uprave

080 2002
ekc@gov.si

Povezave

Portal Evropske unije

Infoportal Tvoja Evropa

<http://europa.eu/youreurope/index.htm>

Kontakt | Zemljevid spletišča | O spletišču | Pravno obvestilo slovenščina (sl)

europa.eu

Tvoja Evropa

išči

EUROPA > Tvoja Evropa > Državljeni

A A

605

Povej naprej

Pomoč in nasveti za državljane EU in njihove družinske člane

Potovanje

- Potrebni dokumenti
- Pravice potnikov
- Kaj lahko vzamete s seboj

Delo in upokožitev

- Iskanje dela v tujini
- Obmejni delavci
- Napotitev delavcev na delo v tujino
- Javni uslužbenci na delu v tujini
- Delavci
- Upokožitev

Vozila

Kmalu objavljeno
11/2012

Prebivanje v tujini

- Delavci in upokoženci
- Študenti

Izobraževanje in mladi

- Šola
- Univerza
- Pripravnštvo
- Raziskovalci
- Prostovoljsko delo

Zdravje

- Nenačrtovana zdravniška pomoč
- Načrtovano zdravljenje
- Zdravila na recept
- Selitev v tujino

Družina

- Otroci
- Partnerska zveza

Nakupovanje

- Nakupovanje v tujini
- Spletno nakupovanje
- Vozila
- Osebnne finance

Pravice evropskih prebivalcev in njihovih družinskih članov ter **praktični nasveti** v zvezi s potovanjem in prebivanjem v EU.

Če niste državljan EU, preberite informacije o pogojih za selitev v državo EU [\[en\]](#).

Pri vseh splošnih vprašanjih o EU vam pomaga [Europe Direct](#), pokličete lahko tudi brezplačno številko 00 800 57 89 10 11 ([O storitvi](#)).

Naročite se na obvestila o spremembah.

Spletišče redno vsebinsko dopolnjujemo. Vpišite svoj e-naslov in obvestili vas bomo o vseh spremembah in novostih.

E-naslov:

POŠLJI

[Izjava o varstvu podatkov](#)

Infoportal Tvoja Evropa

<http://europa.eu/youreurope/index.htm>

- Namenjena pomoči in nasvetom državljanom Evropske unije,
- Prikaz pravic evropskih prebivalcev in njihovih družinskih članov ter
- praktični nasveti v zvezi s potovanjem in prebivanjem v EU.

Infoportal Europe Direct

http://europa.eu/europedirect/index_sl.htm

O spletišču | Pravno obvestilo | Kontakt | slovenščina (sl) ▼

 europe direct
europa.eu

išči

EUROPA > Europe Direct

Imate vprašanje o EU? Vprašajte Europe Direct

Preselil se bom v drugo evropsko državo – kako dobim dovoljenje za prebivanje? Kakšna pravila veljajo za cene mobilnega gostovanja? Moj let je odpovedan – kakšne so moje pravice? Za katera finančna sredstva EU lahko zaprosi moja organizacija? Odgovore na ta in druga vprašanja boste dobili pri **osrednji informacijski službi Evrope**

Direct.

Če iščete nasvet ali pomoč bližje domu ali za lokalni forum, ki krepi dialog in ozaveščenost o politikah EU, se povežite z najbližjo **lokalno informacijsko točko**.

- [Kaj ponuja Europe Direct?](#)

Pokličite

00 800 6 7 8 9 10 11

- Od koderkoli v EU,
- med tednom od 9.00 do 18.00 po srednjeevropskem času,
- v katerem koli uradnem jeziku EU.

- [Kaj ponujamo](#)
- [Ali je storitev brezplačna](#)
- [Dogovorjeni povratni klic](#)

V vaši državi

Obiščite, pokličite ali pošljite elektronsko sporočilo najbližjemu centru Europe Direct in dobili boste informacije, ki jih želite, ali se udeležili dogodkov, kjer boste dobili ustrezne informacije.

- [Poiščite najbližji center Europe Direct](#)
- [Poiščite informacijski dohodek EU blizu vas](#)
- [Kaj ponujamo](#)

E-pošta

Običajno vam odgovorimo v treh delovnih dneh – za zahtevnejša vprašanja morate morda počakati dlje.

- [Pošljite e-sporočilo](#)
- [Postopek za vprašanja po e-pošti](#)

Informacije na spletu

Na vprašanje, kako najti informacije na spletišču Evropske unije, vam lahko odgovorijo v angleščini, nemščini ali francoščini v spletni svetovalnici (vsak delavnik med 9.00 in 18.00 po srednjeevropskem času).

A A A | | Povej naprej

00:00 00:00 menu

1/2

[Prenesi \(mp4\)](#)

Obrnite se na svoj najbližji center Europe Direct

[Klikni tukaj za več informacij.](#)

Uporabne povezave

- [Letno poročilo Europe Direct 2011](#)
- [Informacije o Evropski uniji](#)
- [EU v vaši državi](#)
- [Področja politike Evropske unije](#)
- [Življenje v Evropski uniji](#)
- [Portal EUROPA – Pogosta vprašanja](#)

Infoportal Europe Direct

http://europa.eu/europedirect/index_sl.htm

- Obrnite se na vašo Europe Direct – v katerem koli uradnem jeziku EU, če potrebujete:
- odgovor na vprašanje glede vaših pravic EU, finančna sredstva itd.,
- povabilo na lokalne informacijske dogodke EU,
- dokumente in publikacije EU,
- informacije o drugih virih informacij,
- kontaktne podatke o ustreznih organizacijah.

Europe Direct

Osrednja informacijska točka

- takojšen odgovor na splošna vprašanja v zvezi z EU,
- navodila, kako do najboljših virov informacij in nasvetov, ter kontaktne podatke (na ravni EU, nacionalni ali lokalni ravni),
- informacije o vaših pravicah in možnostih državljana EU ter kako jih uresničevati (kako dobiti dovoljenje za prebivanje ali doseči priznavanje kvalifikacij v drugi državi EU, kako se pritožiti zaradi nevarnih izdelkov itd.),
- natančnejše informacije (po potrebi),
- brezplačno dostavo nekaterih publikacij EU.

Europe Direct

Spletna svetovalnica

Pri težavah z iskanjem informacij na spletnih straneh Evropske unije vam lahko spletna svetovalnica pomaga poiskati:

- Posebne dokumente EU (zakonodajne akte, publikacije, izjave za javnost itd.),
- informativne liste, poročila, statistične podatke, delovne dokumente itd. o posameznih politikah EU,
- informacije o evropskem povezovanju, zgodovini, simbolih, institucijah itd.
- Dostopna na spletnem naslovu:
http://europa.eu/europedirect/web_assistance/index_sl.htm
Vsak delavnik od 9.00 do 18.00 po srednjeevropskem času.

Europe Direct

Lokalne informacijske točke

Nudijo pomoč v primeru, da potrebujete:

- odgovor na vprašanje glede vaših pravic EU, finančna sredstva itd.,
 - povabilo na lokalne informacijske dogodke EU,
 - dokumente in publikacije EU,
 - informacije o drugih virih informacij,
 - kontaktne podatke o ustreznih organizacijah.
-
- Slovenske kontaktne točke:
http://europa.eu/europedirect/meet_us/directory/index_sl.htm

EUR-Lex: Uradni list EU

<http://eur-lex.europa.eu/>

Ta spletna stran je del portala

O spletišču EUR-Lex | Zemljevid strani | FAQ | Pomoč | Kontakt | Uporabne povezave | Pravne informacije

EUR-Lex

Dostop do zakonodaje Evropske unije

slovenščina (sl) ▼

EUROPA > EUR-Lex Domov

URADNI LIST

PREPROSTO ISKANJE

po besedah
po številki dokumenta
po datumu
po referenčni oznaki UL
po številki CELEX
druge možnosti

NAPREDNO ISKANJE

ZBIRKE

Pogodbe
Mednarodni sporazumi
Veljavna zakonodaja
Prečiščena zakonodaja
Pripravljalni akti
Sodna praksa
Parlamentarna vprašanja

STROKOVNI KOTIČEK

Proračun Evropske unije
ECICS
Registri institucij
TARIC
EU Pesticides Database
Zakonodaja EU o statistiki

O zakonodaji EU

Povzetki zakonodaje EU

Širitev 2013: Hrvaška

Kot del priprav na pristop Hrvaške k Evropski uniji bomo sekundarno zakonodajo, ki bo veljavna v času pristopa, prevedli v hrvaščino in jo postopno objavili v posebni izdaji Uradnega lista Evropske unije. [sl hr](#)

Najnovejše

- ▶ Spletno stran EUR-Lex prenavljamo. Če želite prejemati obvestila, nam pošljite svoje [kontaktne podatke](#).
- ▶ [Izbor novih dokumentov](#)
 - ▶ **26/10/2012:** 2012/C 326/01: Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** Prečiščena različica Pogodbe o Evropski uniji ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** Protokoli ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** Priloge ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** Izjave, priložene Sklepni listini Medvladne konference, ki je sprejela Lizbonsko pogodbo, podpisano 13. decembra 2007 ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** Preglednica preštevilčenja ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** 2012/C 326/02: Listina Evropske unije o temeljnih pravicah ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** OBVESTILO BRALCU ▶ [pdf](#)
 - ▶ **26/10/2012:** 2012/C 327/01: Prečiščena različica Pogodbe o Evropski skupnosti za atomsko energijo ▶ [pdf](#)

Uradni list

Zadnje izdaje

[C325](#) [C325A](#) [C326](#) [C327](#)
[C328](#) [C329](#)

Moj profil

Uporabniško ime:

Geslo:

[Brezplačna registracija](#)

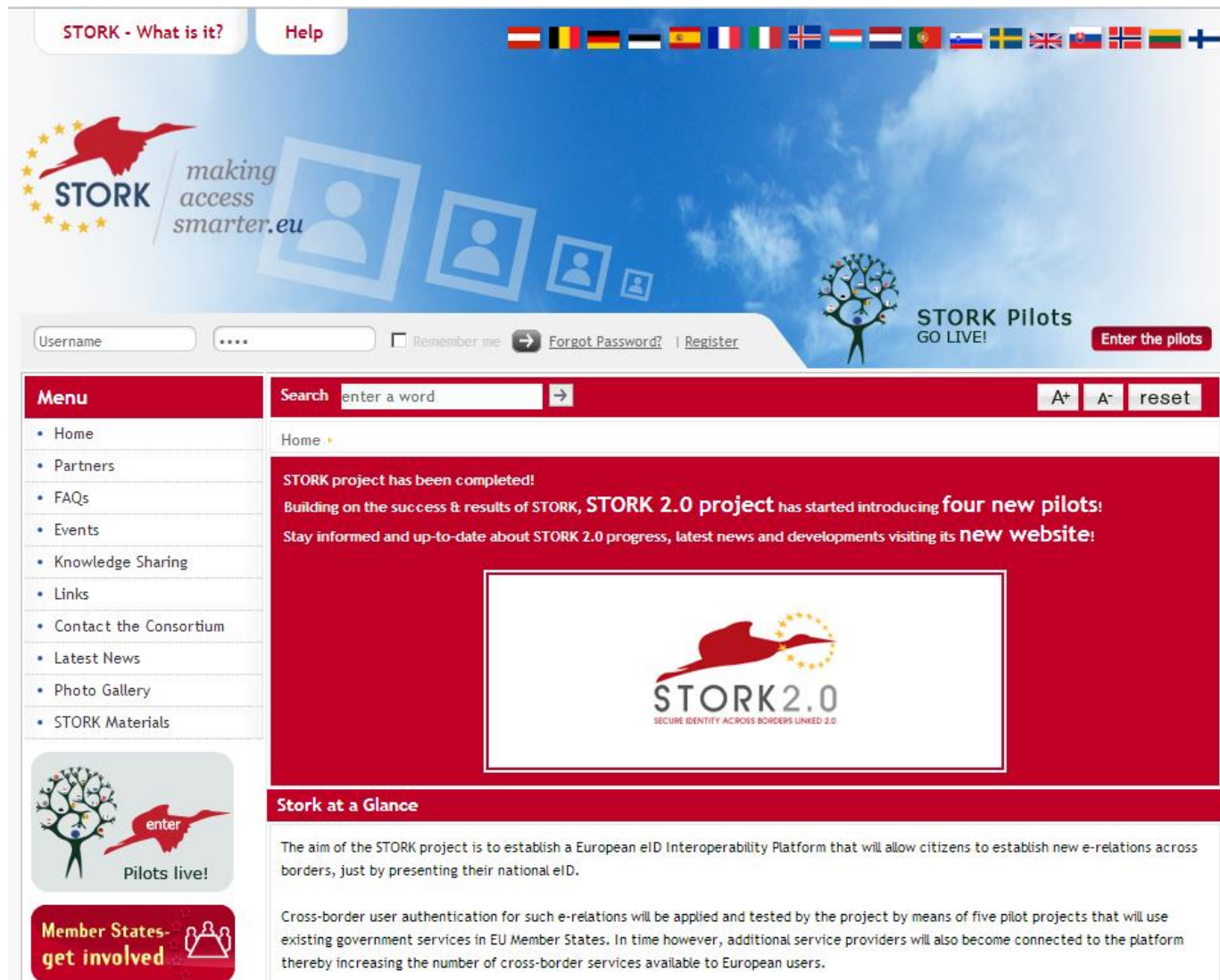
<http://www.cy2012.eu>

EUR-Lex: Uradni list EU

- omogoča brezplačen dostop do zakonodajnih in drugih javnih dokumentov Evropske unije
- na voljo v 23 uradnih jezikih Evropske unije
- na voljo dokumenti, objavljeni od leta 1951 dalje (več kot 2.815.000 dokumentov)
- dnevno posodabljanje zbirke, vsako leto dodajo približno 12.000 dokumentov

Projekt Stork

<https://www.eid-stork.eu/>

The screenshot shows the homepage of the STORK project. At the top, there are navigation links for "STORK - What is it?" and "Help", followed by a row of European Union member state flags. The main header features the STORK logo with the tagline "making access smarter.eu" and a graphic of four stylized human figures. Below this is a login section with fields for "Username" and "Password", a "Remember me" checkbox, and links for "Forgot Password?" and "Register". To the right, there is a "STORK Pilots GO LIVE!" announcement with a "Enter the pilots" button. A search bar is located in the top right corner. On the left side, there is a "Menu" with links to Home, Partners, FAQs, Events, Knowledge Sharing, Links, Contact the Consortium, Latest News, Photo Gallery, and STORK Materials. The main content area features a red banner with the text: "STORK project has been completed! Building on the success & results of STORK, STORK 2.0 project has started introducing four new pilots! Stay informed and up-to-date about STORK 2.0 progress, latest news and developments visiting its new website!". Below the banner is a "Stork at a Glance" section with a sub-header and two paragraphs of text. The first paragraph states: "The aim of the STORK project is to establish a European eID Interoperability Platform that will allow citizens to establish new e-relations across borders, just by presenting their national eID." The second paragraph states: "Cross-border user authentication for such e-relations will be applied and tested by the project by means of five pilot projects that will use existing government services in EU Member States. In time however, additional service providers will also become connected to the platform thereby increasing the number of cross-border services available to European users." At the bottom left, there is a "Pilots live!" button with a tree icon and a "Member States get involved" button with a group of people icon.

STORK - What is it? Help

STORK making access smarter.eu

STORK Pilots GO LIVE! Enter the pilots

Username Password Remember me Forgot Password? Register

Search enter a word A+ A- reset

Menu

- Home
- Partners
- FAQs
- Events
- Knowledge Sharing
- Links
- Contact the Consortium
- Latest News
- Photo Gallery
- STORK Materials

STORK project has been completed!
Building on the success & results of STORK, **STORK 2.0 project** has started introducing **four new pilots!**
Stay informed and up-to-date about STORK 2.0 progress, latest news and developments visiting its **new website!**

STORK 2.0
SECURE IDENTITY ACROSS BORDERS LINKED 2.0

Stork at a Glance

The aim of the STORK project is to establish a European eID Interoperability Platform that will allow citizens to establish new e-relations across borders, just by presenting their national eID.

Cross-border user authentication for such e-relations will be applied and tested by the project by means of five pilot projects that will use existing government services in EU Member States. In time however, additional service providers will also become connected to the platform thereby increasing the number of cross-border services available to European users.

Pilots live!

Member States get involved

Projekt Stork

Projekt za varno priznavanje elektronskih identitet med državami EU

Namen:

- čezmejno priznavanje in uporaba elektronskih identitet
- državljanom EU olajšati dostop do elektronskih storitev uprav držav članic
- državljani EU lahko izkažejo svojo identiteto v elektronskih upravnih postopkih z elektronske identifikatorje (gesla, elektronske osebne izkaznice, digitalna potrdila..), ki so jih prejeli v svoji državi

Storitve, ki so podprte v slovenski e-upravi:

- [e-Vročanje](#)
- [Sprememba naslova](#)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Cene Štupar
Center za izobraževanje Ljubljana

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Varnost v digitalnem okolju

mag. Aleš Klemen

IZVAJANJE PROGRAMOV SPLOŠNEGA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Št. operacije: 3311-11-059015 z dne 7. 3. 2012

Operacijo delno financira Evropska unija iz ESS (85%) ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz proračuna RS (15%). Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve. Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

Marec 2014

Teme današnjega dne

Danes bomo obdelali naslednje teme:

- Varna raba interneta
- Kako varno je moje geslo?
- Spletne goljufije
- Varno nakupovanje na spletu
- Socialni inženiring
- Nelegalna programska oprema
- Brisanje podatkov

Cilji

Cilj te delavnice je, da bomo znali:

- poiskati ustrezno programsko zaščito
- izbrati varno geslo
- prepoznati in se obvarovati pred spletnimi prevarami
- varno nakupovati na spletu
- ločevati legalno od nelegalne programske oprema
- podatke iz nosilcev pravilno brisati.

6 osnovnih smernic varne rabe interneta

- 1. Ne nasedaj pravljicam**
Izogibaj se nakupu storitev ali izdelkov, ki jih neznani ali ponudniki dvomljivega slovesa nudijo po neverjetnih cenah.
- 2. Vedi, s kom imaš opravka**
Pred namestitvijo programske opreme, nakupom izdelka ali posredovanjem osebnih podatkov se vedno pozanimaj, komu nameravaš zaupati svoje podatke oziroma denar.
- 3. Ne izpostavljaljaj se**
Nikoli ne uporabljaljaj javnih računalnikov (knjižnice, cyber cafe) za dostop do družabnih omrežij, spletnega bančništva ali drugih spletnih mest, kjer se moraš izkazati z uporabniškim imenom in geslom.
- 4. Podrobnosti zadrži zase**
Osebnih in bančnih podatkov ne pošiljaljaj prek spleta, preden natančno ne preveriš identitete tistega, ki te prosi za te podatke.
- 5. Zaščiti računalnik**
Namesti požarni zid in protivirusni program, vse potrebne popravke tvojega operacijskega sistema ter najnovejšo verzijo spletnega brskalnika.
- 6. Pazi na gesla**
Izberi geslo, ki ga ni lahko uganiti in ne uporabljaljaj enega gesla za vse uporabniške račune. Nikomur ne zaupaj svojega gesla in ga ne shranjaljaj v bližini svojega računalnika.

Programska zaščita

- Požarni zid
- Posodobitve operacijskega sistema in programske opreme
- Antivirusni program
- Antispam zaščita

Požarni zid

prepreči dostop do storitev vašega računalnika, ki niso namenjene javni uporabi

Plačljivi programi:

- Symantec
- iolo
- Ashampoo

Brezplačni programi:

- ZoneAlarm
- Comodo
- PC Tools Firewall Plus
- Windows Firewall

Posodobitve programske opreme

Pomembnost varnostnih posodobitev:

- Operacijskega sistema
- Uporabniških aplikacij, posebno protivirusnega programa in požarnega zidu
- Za brskanje po spletu uporabljajte tako posodobljen spletni brskalnik kot tudi vse njegove komponente

s popravki odpravljate tudi varnostne luknje oziroma ranljivosti in tako zmanjšujete možnost zlorabe svojega računalnika

PLUGIN DETAILS	STATUS	ACTION
Vulnerable plugins:		
Microsoft Office 2010 The plug-in allows you to open and edit files using Microsoft Office applications	Unknown plugin	
Windows Live Photo Gallery NPWLPG	Unknown plugin	
Picasa Picasa plugin	Unknown plugin	
Java Deployment Toolkit 7.0.40.20 NPRuntime Script Plug-in Library for Java(TM) Deploy	Vulnerable (more info)	
Shockwave for Director Adobe Shockwave for Director Netscape plug-in, version 11.6.5.635	Outdated Version	
Silverlight Plug-In 4.1.10329.0	Outdated Version	
Adobe Acrobat Adobe PDF Plug-In For Firefox and Netscape 10.1.0	Outdated Version	
Citrix ICA Client Citrix ICA Client Plugin (Win32)	Outdated Version	
Google Earth Plugin GEPugin	6.2.0.5788	

Protivirusni programi

Zakaj potrebujem protivirusni program?

Ker nudi zaščito pred računalniškimi virusi in drugimi okužbami datotek in operacijskega sistema.

Vendar **POZOR**, antivirusni program **ne nudi 100% zaščite!!!**

Kateri je za moje potrebe najprimernejši?

Danes so pravzaprav vsi antivirusni programi dobri. Obstajajo le razlike kot npr. koliko upočanjajo sistem.

Izbrati brezplačnega ali plačljivega?

Brezplačni nudijo manj funkcij kot plačljivi, ne nudijo tehnične podpore včasih nam posredujejo nadležna obvestila o nakupu nadgradnje...

Protivirusni programi

Vrste okužb

Virusi

So majhni programi, ki se pripnejo programom in se replicirajo sami. Brišejo dragocene podatke z diska ali napolnijo ves prostor na disku. Dandanes jih skoraj ni več.

(Internetni) črvi

Črvi se prav tako kot virusi razširjajo samodejno, s to razliko, da ne okužijo obstoječih datotek ali programov. Lahko prisluškuje tipkovnici, sodeluje pri napadu na tuj računalnik ali pa briše, spreminja in napadalcu pošilja podatke iz računalnika.

Protivirusni programi

Vrste okužb

Trojanski konji

Trojanski konji so računalniški programi, ki so videti kot uporabna programska oprema, vendar ogrozijo računalnik in lahko povzročijo precej škode.

Skrivajo se lahko v programski opremi, ki jo prenesete brezplačno. Zato nikoli ne prenašajte programske opreme iz vira, ki mu ne zaupate. Posodobitve in popravke programske opreme pa vedno prenašajte le z uradnega spletnega mesta proizvajalca.

Bot

okrajšava besede »robot«) je podtaknjen program, ki se z vašega računalnika poveže na nadzorni strežnik napadalca. Preko tega ta nadzira od nekaj sto, tisoč, ali še več botov po celem svetu. Skupina večih botov imenujemo botnet.

Najpogosteje poskrbijo za napade s poplavo podatkov (DDoS) ali razpošiljanje spam pošte.

Kako se širijo zlonamerni programi?

- Preko **ranljivosti nameščenih programov**
- Preko **USB-ključev**
- Preko **socialnih omrežji**
- Preko **elektronske pošte**
- Preko **programov za hipno sporočanje** (npr. MSN)
- **P2P omrežji**

Protivirusni programi

Kateri je za moje potrebe najprimernejši?

- Najboljši ni nujno tudi najprimernejši
- Navajenost na enega proizvajalca
- Izbira je subjektivna
- Noben od programov ni popoln
- Skoraj vsi protivirusni programi so dobri

Protivirusni programi

Plačljivi programi:

- McAfee
- Panda security
- Kaspersky Internet Security
- Sophos
- F-Prot
- ESET NOD32
- Norton Antivirus
- Norman Antivirus
- BitDefender

Brezplačni programi:

- Avast
- Avira AntiVir
- AVG
- C-O-M-O-D-O

<http://download.cnet.com>

Najpogostejše težave s „spamom“

Naš računalnik se okuži z izvorom “spam-a”

- *Zakaj je to problem?*
huda obremenitev omrežja, vsi uporabniki lahko pridejo na “črno listo”
- *Kaj naredimo, ko smo “zaklenjeni”?*
vzamemo si čas in zares počistimo in zaščitimo računalnik
- *Kako vem ali sem postal “spamer”*
www.senderbase.org (vpišete svoj IP naslov)
- *Kje prijavim spam?*
www.spamcop.net
- *Preventivno lahko delujemo z redno uporabo programov za optimizacijo in vzdrževanje delovanja računalnika, npr. brezplačni Ccleaner (<http://www.piriform.com/ccleaner>)*

Kako so našli moj e-naslov?

- 1 Naslov ste objavili na svoji spletni strani.
- 2 Za dostop do neke storitve ali programa, ki ga lahko prenesete z interneta, ste se morali registrirati s svojim naslovom. Nekatera podjetja pa potem brez vašega privoljenja prodajo zbirko naslovov osebam ali podjetjem, ki pošiljajo spam.
- 3 Programi, ki jih namestite na svoj računalnik, poleg opisane funkcionalnosti tudi posredujejo vaše podatke "neznancem", ki ustvarjajo zbirke elektronskih naslovov; taki programi so znani kot "spyware" (parazitski vohunski programi).
- 4 S pomočjo prijave na poštno sezname (mailing lists).
- 5 Zlonamerna Facebook aplikacija lahko pod krinko prikaza neke škandalozne novice od vas zahteva dostop do vaših podatkov, profila in tudi elektronskega naslova.

Antispam zaščita

Specializirani programi skrbijo za to, da je v vašem elektronskem nabiralniku kar se da malo neželjenih sporočil.

Pozorni moramo biti na:

1. Objavljanje naslova e-pošte
2. Zlonamerne programe
3. Aplikacije na Facebooku
4. Spletne piškotke (t.i. cookies)

Dobra rešitev: uporaba spletne storitve
Spam Gourmet (www.spamgourmet.com)

"Bring it on!!!"

Ostali ukrepi

Onemogočanje fizične dostopnosti do računalnika

Izdelava varnostnih kopij

Trajno brisanje podatkov iz zavrženih računalnikov

Osebno geslo

Zakaj uporabljati geslo?

Zaščitimo vsebino pred nepooblaščenim ogledom oz. odvzemom. Geslo je namreč v virtualnem svetu kot ključavnica v resničnem življenju.

Kje ga uporabljamo?

Povsod tam kjer želimo preprečiti nepooblaščen dostop do naših podatkov.

Osebno geslo

Kako izbiram geslo?

Pa\$\$w0rd

Nabor znakov:

@, #, \$, % ...

loči med velikimi in malimi črkami

ne uporabljamo znanih imen, letnic rojstva, imen hišnih ljubljencev...

Izberite geslo:

●●● 123

Najmanj 8 znakov.

Moč gesla:

Prekratko

Izberite geslo:

●●●●●●●● 98765432

Najmanj 8 znakov.

Moč gesla:

Šibko

Izberite geslo:

●●●●●●●●| 098765432

Najmanj 8 znakov.

Moč gesla:

Pošteno

Izberite geslo:

●●●●●●●●| 98765423

Najmanj 8 znakov.

Moč gesla:

Dobro

Izberite geslo:

●●●●●●●●| 9a876543

Najmanj 8 znakov.

Moč gesla:

Močna

Osebno geslo

Kako shranjujem geslo?

- zapišem na list ???
- **si ga zapomnim**
- shranjujem na računalniku ???

Ko vnašamo geslo na javnem mestu

- zakrijemo tipkovnico
- prosimo prisotne, če umaknejo pogled
- ne izberemo možnosti naj si program zapomni geslo

Osebno geslo

Kako pogosto menjavam geslo?

- gesla nikoli ne menjam
- sploh ne uporabljam gesla
- enkrat na mesec
- ali je sploh potrebno menjavati geslo?

Komu zaupam geslo?

- prijateljem
- sorodnikom
- nikomur

Velja si zapomniti: **gesla varujte, kot varujete zobno ščetko – ne posojajte jih in jih redno menjajte!**

Spletne prevare

Najpogostejše spletne prevare oz. „družabni virusi“

- Bolj perspektivni od čistih “računalniških”
- Zmaga na loteriji
- [Phishing](#) in lažne spletne strani
- [Kaj je phishing in kako deluje - kratek prikaz z animacijo](#)
- ti. Nigerijska prevara
- [„Vaš račun je zlorabljen!“](#)
- Verižna pisma (sodelujemo, škodimo znancem)
- Pomoč po naravnih katastrofah
- Nagrada luksuzno potovanje
- Zaslužek z deskanjem po spletu
- Kraja identitete
- Velik del prevar razmeroma primitiven, a še vedno delujejo!

Kako prepoznamo prevaro?

Enako kot v "realnem" življenju:

- Nekaj "ne štima"

Je zgodba verjetna?

Ponavljajoči vzorci, nenavaden jezik, vsiljivost

- Preveč dobro, da bi bilo res (motiv?)
- Zakaj ravno jaz?
- Nepreverjen vir (neznanec)

I am sorry nisem vas obvestim o mojem potovanju v Afriko za program, imenovan "Usposabljanje Mladi v boju proti rasizmu, HIV / AIDS, revščina in pomanjkanje izobrazbe, program poteka v Gani. To je bil zelo žalosten in slab trenutek zame, sedanje stanje, da sem našel samega sebe je zelo težko za mene, da razložim.

Jaz sem res nasedle v Gani, ker sem pozabil mojo vrečo v taksi, če mi moj denar, potni list, dokumente in druge dragocene stvari so se hrani na moji poti do hotela sem ostal, sem se sooča s trdo časa tukaj, ker nimam denarja za mene. Zdaj sem jaz, ki je lastnica hotela obračun \$ 650 \$ in se mi hotel plačati račun, ko ostali bodo morali izkoristiti moja torba in roke nad mano, da je Hotel Management, rabim to pomoč od vas nujno, da bi me domov , želim, da mi pomaga s hotela zakona in bom tudi potrebo \$ 750 \$ za krmo in pomagajo sebi domov, tako si lahko prosim pomagaj mi z vsoto \$ \$ 1450 za rešila moje težave tukaj? Rabim to pomoč toliko ter na čas, ker sem grozna in težkem položaju tukaj, ne pa ima denar za krmo sam za en dan, kar pomeni, sem bila tako Stradam prosim razumeti, kako nujno rabim vašo help.i so se odločili, ne povej moji družini tako, da ne bodo worried.when I zameno bom jim povedati in bodo razumeli.

Jaz sem si to pošiljanje e-pošte iz mesta knjižnice in imam samo 45min, jaz cenim, kar tako kdaj si ga lahko privoščite za pošiljanje mene za zdaj in obljubim, da plača svoj denar nazaj, kakor hitro i vrnitvi home.You potrebno prenos denarja prek Money Gram ali Western Union za naslov below.Pls odgovor nazaj na mojo alternativno e-mail naslov na '██████████' @ hotmail.com gmail storitev, saj je zelo slabo tukaj v Gani Hope slišati od vas kmalu.

Tukaj je naslov o tem, kako poslati denar, ime spodaj, da plačilo je ime hotela upravitelj zaradi moje izgubljenem dokumentu z njo ne morem zbrati denar.

Ime: ofori Afrifa Louis
Mesto: Akra
Poštna številka: 00233
Država: Gana
S spoštovanjem,
krep

Prosimo, kakor hitro imaš moj mail pošlji mi podatke od denarja do nadomestnega email sem res čakajo, da je

[Video namig, kako hitro prepoznati prevaro](#)

Kako prepoznamo prevaro?

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
POLICIJA

Pozornost!

IP:
Lokacija: SI,Slovenia,Ptuj

Pozornost! Vaš osebni računalnik blokirán zaradi vsaj enega od razlogov, ki so navedene spodaj.

So bili kršijo "Avtorske pravice in sorodnih pravic pravo" (Video, glasba, Software) in nezakonito uporabo ali distribuirajo avtorsko zaščitene vsebine, tako krši člen 128 kazenskega zakonika Republike Slovenije.

Člen 128 kazenskega zakonika omogoča globo od 2 do 5 STO minimalne plače ali odvzem prostosti 2 do 8 let.

Boste pregledovanje ali distribuirajo prepovedanih pornografsko vsebino (otroka porno / Zoo spol ter itd). Tako je kršila člen 202 kazenskega zakonika Republike Slovenije.

Člen 202 kazenskega zakonika določa odvzem prostosti 4 do 12 let.

Nezakonit dostop do računalniških podatkov je začela iz osebnega računalnika, ali ste bili...

Člen 208 kazenskega zakonika omogoča globo do €100.000 in/ali odvzem prostosti 4 do 9 let.

Nezakonit dostop je začela iz osebnega računalnika brez vaše vednosti ali privoljenja, osebnega računalnika morda okuženi z zlonamerno programsko opremo in tako se kršijo zakon O Neradan uporabo za osebni računalnik. Člen 210 kazenskega zakonika omogoča globo od €2.000 za €8.000.

Porazdelitev v spam ali druge protizakonitih oglaševanja je bila opravljena iz osebnega računalnika dejavnost dobička ali brez vaše vednosti; vaš osebni računalnik lahko okužen z zlonamerno programsko opremo.

Člen 212 kazenskega zakonika omogoča globo do €250.000 in odvzem prostosti in do 6 let. V primeru, da ta dejavnost je bila prizadeta brez vaše vednosti, padejo pod zgoraj navedeni člen 210 kazenskega zakonika Republike Slovenije.

Vašo osebnost in naslov se trenutno preučujejo, kazenskih primerih bo sprožila proti vam pod eno ali več členov zgoraj navedene naslednje 72 urah.

V skladu s spremembo na je kazenskega zakonika Republike Slovenije 28. avgusta 2012, to kršitev prava (če ga ne pncovni - prvič) lahko štejejo kot pogoj v primeru globe plačujete državi.

Denarne kazni se lahko izplača šele v 72 urah po kršitvi. Kot 72 ur, ki preteče, možnost, da plača globo poteče in kazenski zadevi je sprožila proti vam samodejno v naslednjih 72 urah!

Znesek globe je €100. Lahko plačilo globe Ukash ali PaySafeCard.

Ko vas plačilo globe, računalnik dobili odklenjena v 1 do 72 ur po upoštevanju državnega denarja.

Ukash **paysafecard**

Code Sum

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Pay Ukash Pay PaySafeCard

Kje lahko kupite Ukash?

Lahko kupiti Ukash v mnogih krajih, na primer: trgovinah, stojnicah, samostojni terminalov, internetu ali prek E-denarnice (elektronski denar), na www.ukash.si za plačilo z Moneto in SMS dostavo ter

- Pojd na spleto in da Ukash €100.

Kje lahko kupite PaySafeCard?

Dobavljiva vsepovsod: po vsem svetu v 450.000 prodajnih mestih.

 PaySafeCard sigurno dobite v vaši bližini, z vplačili na pooblaščenih prodajnih mestih, z Moneto (Za nakup kartic paysafecard, pošljite SMS z vsebino PSC KUPIVA 100 na 4848.)

Porast spletnih goljufij

<http://vimeo.com/8571024>

Prednosti e-bančništva

- pregled tekočega stanja in prometa na računu,
- plačevanje obveznosti prek posebne položnice in plačilnega naloga,
- pri plačevanju lahko določimo datum plačila (valuta),
- delovanje 24 ur na dan,
- prihrani se čas,
- izognitev čakalnim vrstam,
- manjša cena transakcij v primerjavi enake storitve, ki se opravi na bančnem okencu,
- udobnost (vse lahko narediš doma oz. v pisarni).

Slabosti za stranke so pomisleki glede varnosti pri elektronskih transakcijah.

7 pravil varnega spletnega bančništva

- 1 Digitalno potrdilo (digitalni certifikat) shrani na zunanjo napravo.
- 2 Ustvarjaj varna gesla in jih shrani na varno mesto, stran od računalnika.
- 3 Če je mogoče, ne opravljaj bančnih storitev z računalnikom, ki ga uporablja mnogo oseb ali pa se ga uporablja za igranje igrvic in vključevanje v spletna omrežja. Za opravljanje bančnih storitev uporablaj drugi brskalnik kot za opravljanje drugih spletnih aktivnosti.
- 4 Uporabi dodatne varovalne mehanizme, ki jih nudi tvoja banka.
- 5 Preverjaj varnost povezave in pravilnost naslova url, na katerega vstopaš.
- 6 Spremljaj varnostna obvestila svoje banke.
- 7 Nikoli ne posreduj svojih podatkov (številka kreditne kartice ali zasebni ključ certifikata) na spletnih straneh, saj tvoja banka tega nikoli ne bi zahtevala od tebe.

Delo, 27.5.2008, str. 7

Lahko se zgodi, da boste tatovom posodili račun

LJUBLJANA – Po podatkih generalne policijske uprave se je v zadnjem času precej povečalo število kaznivih dejanj, povezanih z zlorabo elektronskega bančništva. Pojavljajo se namreč tujci, ponavadi so iz Rusije ali Ukrajine, ki prek e-pošte »vabijo« k sodelovanju. Bili naj bi slovenski prestavniki velikega mednarodnega podjetja, največkrat pa je omenjen Les-prom.

ln za kaj pravzaprav gre? Kdor jim gre na limanice in jim pošlje svoje osebne podatke in številko transakcijskega računa, kot zahtevajo, postane namreč njihov pomagač, ali bolj uradno, sotorilec pri (pre)nakazovanju denarja, nakradenega z zlorabo osebnih gesel v elektronskem bančništvu. Policisti opozarjajo, da je za takšno kaznivo dejanje zagrožena kazen do petih let zapora.

Če se z njimi povežete, jim svoj račun pravzaprav posodite. Nanj bodo namreč zviteži nakazali določeno vsoto denarja, ki ga mora potem novopečeni predstavnik mednarodnega podjetja, po predhodnem dogovoru s tistim, ki mu je denar poslal, prenakazati vnaprej določenemu prejemniku nekje v tujini. Za to dobi od šest do osem odstotkov provizije. Razmeroma preprost način, da se za denarjem, ki so ga računalniški zmikavti »sneli« nekemu z računa, vsaj deloma zabriše sled. **K. D.**

Spletno nakupovanje – da ali ne?

Prednosti

- hitrejše in bolj pregledno izpolnjevanje obrazcev,
- deluje 24 ur na dan in ne samo ob točno določenih urah oz. dnevih,
- hitrejše poslovanje,
- boljše sodelovanje s strankami,
- diskretnejše poslovanje,
- manjši stroški...

Slabosti

- zadržki pri pravnih vidikih okolja na internetu,
- zadržki uporabnikov zaradi tajnosti pri prenosu podatkov,
- zadržki pred uporabo premalo preverjenih rešitev,
- ažurnost pri posodabljanju spletnih strani.

Varno nakupovanje na spletu

Nekaj napotkov za varno nakupovanje na spletu:

- Nakupujte le v priznanih spletnih trgovinah
- Preverite ali spletna trgovina omogoča varen prenos podatkov
- Izberite močno geslo !!!
- Pred zaključkom nakupa preberite drobni tisk
- Bodite pozorni na skrite stroške (poštšina, drugi manipulativni stroški)
- Oglejte si reklamacijski postopek
- Natisnite si kopijo vašega naročila

(Ne)varno nakupovanje na spletu

Plačilo s kreditnimi karticami

- prepričamo se, da na računalniku nimamo nameščenih vohunskih programov
- Pazimo komu zaupamo podatke o našem računu in kreditni kartici

Posebej pozorni smo na spletne nakupe kjer so prodajalci fizične osebe (eBay), kjer je veliko zlorab

Težave pri nakupih v tujini:

- Težave z dostavo
- Zapleti pri plačilu
- Onemogočeno plačilo po povzetju
- Davki oz. carine
- Priznavanje garancije

5 znakov za alarm pri spletnem nakupu

1. Neverjetna ponudba

- Kje ste zanjo izvedeli?
- Ste kliknili na oglas na spletni strani ali v elektronski pošti?
- Manj je tveganj, če za ponudbo recimo izveste na televiziji in pretipkate naslov sami.
- Dokaj enostavno pravilo: če vas neznanec kontaktira po elektronski pošti, Facebooku ali preko programa za klepet (kot je recimo Skype) in vam ponuja spletne povezave, jim ne zaupajte!

5 znakov za alarm pri spletnem nakupu

2. Dobre novice se širijo hitro, slabe še hitreje

- kot v vsakodnevnem življenju, lahko tudi rezime prodajalca preverimo na spletu
- „Googlanje“ prodajalca, preverjanje izkušenj in mnenj na različnih spletnih forumih
- Uporaba Whois orodja: <http://whois.domaintools.com/>, primer:
 - Mestna knjižnica Ljubljana: <http://whois.domaintools.com/europe-machinery-trade.com>
 - Europe Machinery Trade: <http://whois.domaintools.com/europe-machinery-trade.com>

5 znakov za alarm pri spletnem nakupu

3. Prodajalec uporablja brezplačni poštni predal

- Se elektronski naslov ujema z naslovom spletne trgovine?
- Postavite vprašanje, če prejmete odgovor iz e-naslova brezplačne elektronske pošte (Gmail, Hotmail, Yahoo, itd.) je to znak za alarm

5 znakov za alarm pri spletnem nakupu

4. Plačilo preko sistema Western Union, MoneyGram ali Ukash

- navadno se plačuje s kreditno kartico, pri tem upoštevamo zdravo mero razuma (<https>, zaupanja vredni trgovci, itd.)
- prek plačilnih sistemov se nakazuje denar anonimno!

5 znakov za alarm pri spletnem nakupu

5. Samo potrdilo o plačilu ni dovolj

- predvsem v primeru spletnih oglasov (bolha.net, eBay.com)
- uveljavljena praksa je uporaba PayPal-a
- potrebno je biti previden pri dejanskem nakazilu na PayPal ali bančni račun

Kakšni so ukrepi za nemoteno delovanje elektronskega poslovanja?

1. Z **avtentikacijo** se lahko obe strani, ki komunicirata prek omrežja, druga za drugo prepričata, da sta dejansko osebi, za kateri se izdajata.
2. **Celovitost** omogoča preverjanje, ali so bila sporočila spreminjana s strani tretje osebe.
3. **Nezatajljivost** preprečuje, da bi katerakoli od strani kadarkoli zanikala, da je prejela oziroma odposlala sporočilo.
4. **Zasebnost** preprečuje branje sporočil tretjim osebam.
5. **Nadzor nad dostopom** omogoča, da berejo vsebino samo tisti, ki jim je namenjena.

Prve tri zahteve pomaga izpolnjevati elektronski podpis, za zadnji dve pa moramo poskrbeti sami.

Najšibkejša točka je uporabnik sam

- “klikni tukaj...!”
- naloži čudovito orodje/igrico...
- pomanjkljivo varovanje (gesla, brezžična omrežja)

[Oglejte si trenutne hekerske napade v živo](#) (Honeynet Project)

Vrednotenje internetnih vsebin

- Verodostojnost internetnih virov
 - Netočne in zavajajoče vsebine
<http://www.martinlutherking.org>
- Vsiljivo oglaševanje
- Internet se spreminja v veliko reklamno akcijo
- Povezano z rizikom varnosti, zasebnosti
 - Spam, virusi, piškotki
 - Zbiranje osebnih informacij

Poskusili smo čokolado, s katero lahko shujšate!

Ana C.:

„Brez diete sem shujšala 16 kilogramov in to ravno s ČOKOLADO!“

Na prvi fotografiji lahko vidite našo sodelavko Ano preden je začela jemati ChocoSlim... In na desni fotografiji jo vidite samo 21 dni kasneje. Kakšna razlika! Rezultat je osupljiv!

V nadaljevanju preberite celotno reportažo ...

Vsi – posebno bralci naše revije – že dalj časa govorijo samo o enem: ChocoSlim, nova shujševalna čokolada!

Zamisel o hujšanju samo z uživanjem čokolade – brez diete – enostavno spodbuja radovednost vsakogar...

Ali je to še ena izmišljotina polna obljub, ki ne bodo izpolnjene, ali pa gre tokrat dejansko za revolucionarno odkritje?

Da bi to izvedeli, smo novi izdelek preizkusili. Predstavljamo vam presenetljive celovite rezultate naše ankete...

Uvod

Našo sodelavko Ano C. smo prosili, da naroči zadostno količino čokolade ChocoSlim, da bo shujšala 20 kilogramov. Ana je bila ravno prava oseba, ker je po rojstvu hčerke želela shujšati okoli petnajst kilogramov.

Ana se ni nikoli ukvarjala s športom in prosili smo jo, da v teku našega preizkusa ne izvaja diete... 5 dni po naročilu je po pošti prejela

To je bilo veliko presenečenje za celo ekipo. Toda preizkus se je šele začel ...

Drugi dan je Ana nadaljevala s popolnoma normalno prehrano. Jedla je vse, celo velik kos pice za kosilo in ni se ukvarjala z nikakršnim športom. Pojedla je 4 kocke ChocoSlima in spila 2 velika kozarca vode.

3. dan: 2 kilograma manj!

Zjutraj se je Ana ponovno stehala in ugotovila, da je izgubila še 1 kilogram. In to pot celo malo več kot kilogram. Tako je samo v 2 dneh shujšala za več kot 2 kilograma.

Bili smo osupli. Še dve sodelavki sta se takoj odločili za sodelovanje pri preizkusu na enak način kot Ana, ki je, presenečena nad temi rezultati, še naprej vestno jedla svojo shujševalno čokolado...

21 dni kasneje ... 18 kilogramov manj!

Po 21 dneh je Ana izgubila 18 kilogramov, torej še več kot je mis-

Negativne posledice družbenih omrežji

DRUŽBENA OMREŽJA

PREDNOSTI

GRADNJA **SOCIALNE MREŽE**
PRIDOBITEV **POZORNOSTI DELODAJALCEV**
VIDNOST NA SPLETNIH ISKALNIKIH

SLABOSTI

PREVELIKO **RAZKRIVANJE INFORMACIJ O SEBI**
TVEGANJE POGOVORA Z OSEBO,
KI IMA **LAŽNO IDENTITETO**
PREVELIKO **ZAPRAVLJANJE ČASA**

Negativne posledice družbenih omrežji

NEZAŽELJENE POSLEDICE OBJAVE OSEBNIH PODATKOV NA SOCIALNIH OMREŽJIH

- Relativna **javnost zelo osebnih informacij**
- **Kraja identitete** – nekdo se lahko predstavlja v našem imenu in dela stvari, ki so nam v škodo
- **Zloraba osebnih podatkov** (kraje, zasledovanje, zloraba fotografij,...)
- **Zloraba osebnih podatkov v namene oglaševanja**
- **Spletno nadlegovanje**
- **Dokončnost:** če si premislimo in hočemo podatke izbrisati, je to praktično nemogoče, ker ne vemo kam vse se je že razširilo
- **Osebnih podatki so last lastnika družbenega omrežja**
 - beri pogoje uporabe tisk!!!

„Čudežni vsevedi“

Random people were invited
to have their mind read

Kako zaščititi osebne podatke?

1. Bodimo pozorni, katere osebne podatke objavljamo
2. Udeležba na različnih izobraževanjih s področja varovanja osebnih podatkov
3. Zaščitimo objavljene podatke na FB
 - *najmanjša: takšno objavo lahko vidijo **vsi uporabniki**,*
 - *srednja: objavo lahko vidijo **prijatelji uporabnikovih prijateljev**,*
 - *velika: objavo lahko vidijo samo **uporabnikovi prijatelji**,*
 - *največja: objavo lahko vidijo **samo posamezni prijatelji in uporabnik**.*

Urejanje nastavitev na Facebooku

Nastavitve zasebnosti

Nadziraj zasebnost ob objavljanju

Sedaj lahko upravljaš zasebnost svojih posodobitev, fotografij in informacij z uporabo sprotnega izbirnika občinstva – ko objavljaš ali kasneje. Pomni: ljudje, s katerimi deliš informacije, lahko vedno posredujejo tvoje informacije drugim, vključno z aplikacijami. Poskusi urediti svoje podatke na časovnici, da vidiš, kako deluje, ali preberi preberi več.

Nadziraj svoje prednastavljene nastavitve zasebnosti

Te nastavitve se bodo nanašale na posodobitve stanja in slike, ki jih objavljaš na svoji časovnici preko aplikacije na Facebooku, ki ne vsebuje sprotnega izbirnika občinstva, kot je na primer Facebook za BlackBerry.

Kako se povezati

Nadziraj, kako se povezuješ s poznanimi ljudmi.

[Uredi nastavitve](#)

Časovnica in označevanje

Nadzoruj, kaj se zgodi, če prijatelji označijo tebe ali tvojo vsebino ali če objavijo kaj na tvojo časovnico.

[Uredi nastavitve](#)

Ads, Apps and Websites

Manage your settings for ads, apps, games and websites.

[Uredi nastavitve](#)

Omejitev občinstva za pretekle objave

Omeji občinstvo za objave, ki jih deliš s prijatelji svojih prijateljev ali z javnostjo

[Nastavi vidnost preteklih objav](#)

Blokirani ljudje in aplikacije

Upravljaš z ljudmi in aplikacijami

[Upravljaš z blokiranji](#)

Nasveti za varno rabo družbenih omrežji

- **Pozorno izbirajte** podatke, slike in video posnetke, ki jih boste objavili
- **Ne objavljajte svojih osebnih podatkov**, kot so datum rojstva, naslov ali finančni podatki.
- Razmislite o uporabi psevdonima, saj lahko tako zaščitite svojo identiteto in zasebnost.
- Pazljivo sklepajte nova prijateljstva – **ne sprejemajte vabil za prijateljstvo od oseb, ki jih ne poznate.**
- Za registracijo na družabnem omrežju **uporabite zasebni elektronski naslov in nikoli službenega.** Prav tako bodite pozorni pri objavljanju kakršnihkoli informacij o organizaciji, kjer ste zaposleni.
- **Spoštujte zasebnost drugih** in ne objavljajte informacij ali slik svojih prijateljev brez njihovega privoljenja.
- **Preberite pogoje uporabe in politiko zasebnosti** na izbranem družabnem omrežju, da boste seznanjeni, na kakšen način bodo vaši podatki hranjeni in posredovani.

Kraja identitete

KAKO LAHKO NEZNANEC PREVZAME NAŠO SPLETNO IDENTITETO?

- 1 Najlažje takrat, kadar smo sami nepazljivi in ko po nesreči ali celo namerno razkrijemo geslo za e-pošto ali Facebook.
- 2 Naslednji način je phishing oziroma kraja podatkov, ko nas elektronsko sporočilo pripravi do tega, da razkrijemo svoje uporabniške podatke.
- 3 Lahko se tudi zgodi, da je naš računalnik okužen, takrat nam lahko podatke »ukrade« podtaknjen program. Med goljufi pa so priljubljena mesta za krajo osebnih podatko tudi t.i. cybercaffee-ji oziroma računalniki, ki jih uporabljamo na potovanjih, da bi plačali račune ali pa pogledali elektronsko pošto, novice na Facebooku, ali, denimo, naložili fotografije na splet.

Največjo nevarnost na tem področju predstavlja nepooblaščen dostop do vašega poštnege predala.

Nevarnost je še večja, če so na elektronski naslov vezani tudi uporabniški računi drugih spletnih storitev, npr. Facebooka.

Osveščanje = vzgoja

- Gre za “pravila igre” življenja
- Preprosta načela:
 - Zakleni vrata (**namesti ustrezno zaščito**)
 - Ne delaj neumnosti (**kot jih ne bi v realnem svetu**)
- Oblikovanje kritičnega odnosa do okolja
- Distanca do vira informacij in informacije same, posebej na internetu
- Kultura komuniciranja
- Katerim sogovornikom zaupamo

VARNI NA INTERNETU

Od mene je odvisno vse.

www.varninainternetu.si

Nekaj najbolj aktualnih primerov s področja spletne varnosti in zasebnosti

- [Phishing napad na komitente SKB banke](#) (21. avgust 2012)
- [Microsoft IE 7,8,9 ranljivost](#) (17. september 2012)
- [Urški Žolnir na Facebooku ukradli identiteto](#) (24. september 2012)
- [Vaja Cyber Europe 2012](#) (4. oktober 2012)
- [Novi, še nevarnejši napadi na spletno bančništvo](#) (5. oktober 2012)
- [Policija opozarja pred virusom: Ne pošiljamo nobenih obvestil o globah](#) (9. oktober 2012)
- [Par klikov in izveste lahko, koliko z vami na leto zaslužita Facebook in Google](#) (11. oktober 2012)
- [Zlikovci so se spravili na uporabnike Amisa](#) (11. oktober 2012)
- [Varnostna luknja v Facebooku razkrije vašo telefonsko številko in osebne podatke](#) (12. oktober 2012)
- [Frendi.si neprijatelj vašega otroka](#) (13. oktober 2012)
- [EU svari ustvarjalce piškotkov](#) (15. oktober 2012)

Varnost na internetu

<http://www.informacijskadruzba.si/eucenje/varnost/>

Avtorske pravice

Bodimo pozorni pri objavi fotografij drugih avtorjev

- Brez avtorjevega dovoljenja fotografije ni dovoljeno javno prikazovati, kopirati, predelovati, pretvoriti v drugačen zapis ali na analogni nosilec, ali uporabiti kako drugače razen za zaslonski prikaz.
- Avtor se lahko avtorskim pravicam odpove, kar navede pri objavi posamezne fotografije ali pa da pisno pooblastilo objavitelju.
- Shranjevanje objavljenih fotografij v začasni pomnilnik računalnika ali na trajno spominsko enoto je dovoljeno samo za osebno uporabo ali za potrebe prenosa podatkov preko sredstev informacijske tehnologije.

Nelegalna programska oprema

Posledice uporabe nelegalne programske opreme

- Kazen
- Težave pri posodobitvah programske opreme
- Ni tehnične podpore
- Velika verjetnost okužbe

Brisanje podatkov

Nekaj dejstev

- Ko zberemo neko datoteko le ta še vedno obstaja v košu.
- Ko izpraznimo koš je za nas datoteka izgubljena vendar jo lahko s posebnimi programi oz. postopki ponovno povrnemo.
- Ob prodaji računalnika oz. kadar ga damo v reciklažo trdi disk formatiramo.
- Ne pustimo na trdem disku shranjenih nezaščiteneh dokumentov ali certifikatov.

Preveri svoje znanje

<http://spletni-detektiv.varninainternetu.si/>

.SI SPLETNI DETEKTIV?

Si prepričan/a, da si pozoren opazovalec spletnih nevarnosti?

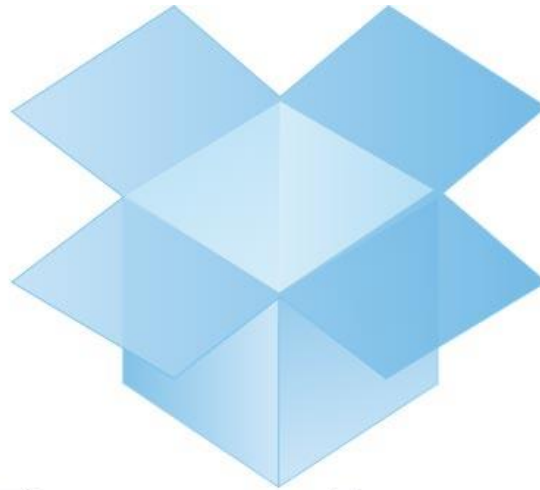
Sodeluj v anketnem vprašalniku in preveri svojo spletno pozornost.
Postani spletni detektiv in širi pravila varne rabe interneta!

ZAČNI

Viri

- <https://www.staysecureonline.com/>
- <http://www.cert.si/varnostne-groznje.html>
- <https://www.varninainternetu.si/>
- <http://www.microsoft.com/security/default.aspx>
- <http://www.safe.si/>
- http://www2.arnes.si/~bmohor3/ROM/zasebnost_in_varnost_na_internetu.html
- Kateri antivirusni program izbrati?
(http://www.mojmikro.si/pod_lupo/programska_oprema/najboljsi_ali_najprimernejši)
- Izguba ključa, ni namestitvenih medijev
(http://www.mojmikro.si/v_srediscu/razkritje/kaj_naj_naredim)
- Devet tipov najbolj pogostih spletnih prevar (<http://varnostnaspletu.si/varnost-za-spletne-obiskovalce/devet-tipov-najbolj-pogostih-spletnih-prevar>)
- Virusi, črvi, trojanski konji (http://www.safe.si/c/1234/Trojanski_konji_virusi_in_crvi,
http://www.microsoft.com/slovenija/doma/varnost/virusi/predstavitev_virusov.msp)
- Vse o geslih (<http://lastbit.com/psw.asp>)
- Facebook nastavitve zasebnosti (<http://www.allfacebook.com/facebook-privacy-2009-02>)

Dodatno gradivo

Dropbox

<http://tinyurl.com/varnost2012>